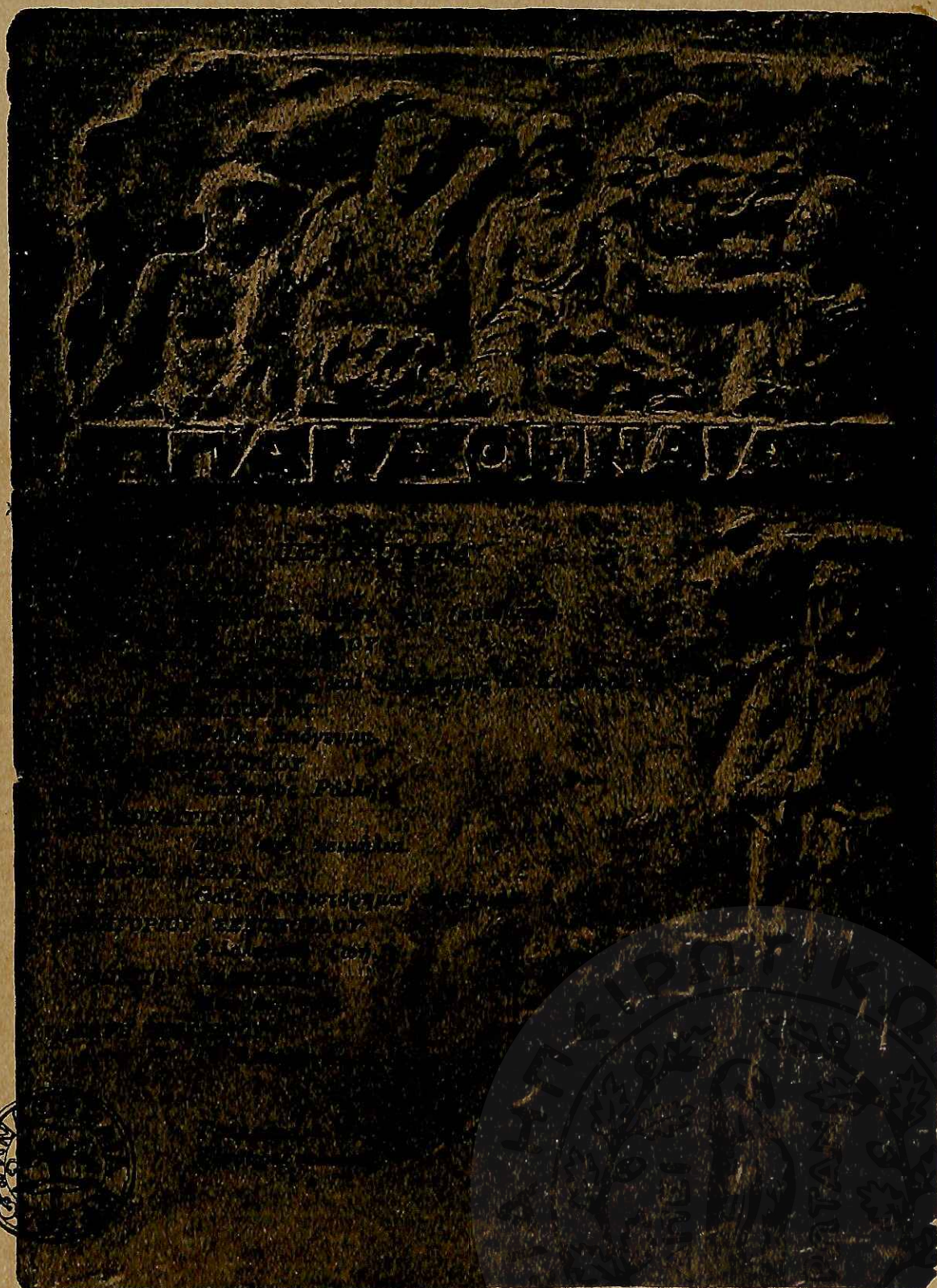

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΑΘΗΝΑΙ, 18, ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος δρ. 25. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος φρ. 25.
δι' εξ μηνας > 13. δι' εξ μηνας > 13.

— Πάσα αίτηση προς έγγραφην συνοδεύεται απαραίτητως υπό του αντιτίμου εις τραπεζ. ή ταχ. επιταγήν, ή τραπεζ. γραμμάτια, έντός συστημένης επιστολής διευθυνομένης:

προς τον κ.

ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ

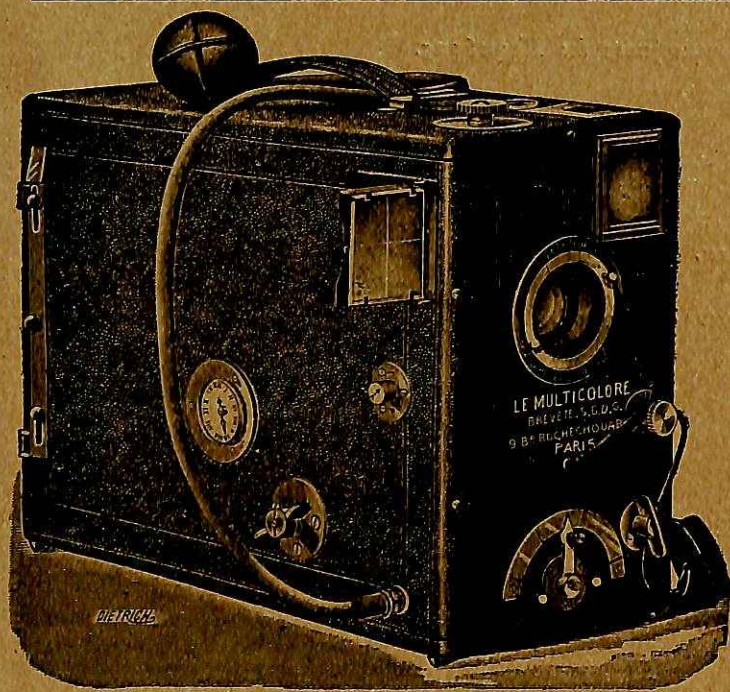
Διευθυντήν των "Παναθηναίων", δδός Φιλελλήνων 18, Αθήνας,

ή προς την

ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ — ΑΘΗΝΑΣ

- Τα χειρόγραφα δημοσιεύμενα ή μη δέν επιστρέφονται.
- Αί έγγραφα λογίζονται αρχόμενα από 15 Οκτωβρίου ή 15 Απριλίου.
- Έν τεύχος αποστέλλεται δωρεάν προς πάντα αίτούντα τούτο παρὰ της Διευθύνσεως.
- Αγγέλλεται πών νέον βιβλίον, του οποίου αποστέλλονται εις τό γραφείον δύο αντίτυπα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ των "Παναθηναίων", εις έλην την Ρωσσίαν δ κ. Αναστάσιος Μάλτος, Όδησός Alexandrowski Prospect N° 3.

! ΝΕΑ ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ! ΦΩΤΟΧΡΩΜΟΓΡΑΦΙΑ

Συσκευή δι' ής φωτογραφούνται τὰ αντίκει-
μενα, κατά βούλησιν, με τὰ φυσικά αὐτῶν χρώ-
ματα, ή με τὸ σύνθηες φωτογραφικόν χρώμα.
Επίχειροι (instantané) καί επίδαθρα (pose).

Γενικός αντιπρόσωπος
έν απάση τη Ελλάδι καί Ανατολή

ΘΕΜ. ΑΓΗΝΟΡΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, δδός Σοφοκλέους, 84.

ΤΙΜΑΙ

9 × 10 fr. 168. — με φακόν ὀρθοπερισκο-
πικόν fr. 252. — με φακόν Zeiss 175 fr. 324. —
13 × 18 fr. 240. —
6 1/2 × 9 fr. 45. —

Όμοῦ με τήν συσκευήν, έντός στερεᾶς καί
κομψῆς πήρας, παραχωροῦμεν δωρεάν μίαν μέθο-
δον, 24 πλάκας, χαρτιά, ὕλικά καί έν γένει πάντα
τὰ απαιτούμενα ὄργανα καί σκεῦή προς σύστασιν
ένός μικροῦ φωτογραφικοῦ ἐργαστηρίου.

Απευθυντέον με ταχυδρομικήν επιταγήν. προς
τόν αντιπρόσωπον.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ

Είς τὰ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ", καθ' εκάστην 10-12 π. μ. καί 3-6 μ. μ.

Έν Αθήναις Τυπογραφείον "Εστία" Κ. Μάισον καί Ν. Καργαδούρη — 3036.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1901 -
ΜΑΡΤΙΟΣ 1902 * ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

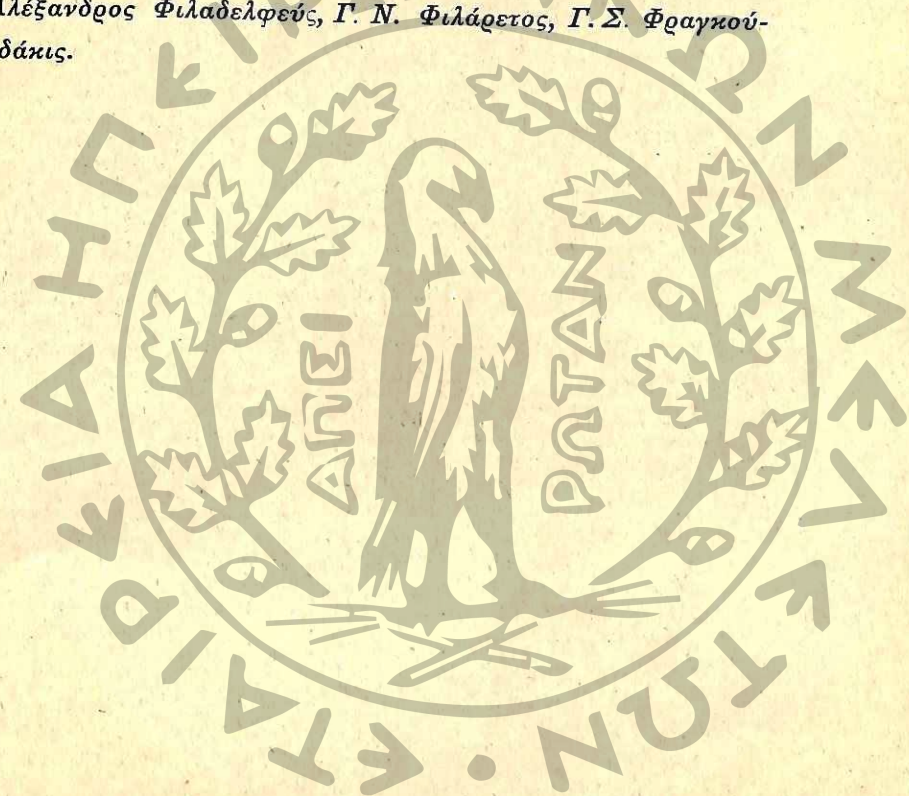
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Τύποις Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ἐν Ἀθήναις.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Διευθυντής.

Πέτρος Βασιλικός, Θεόδωρος Βελλιανίτης, Σπ. Δε Βιάξης, Γ. Π. Βυζαντινός, Ρεμύ δὲ Γκουρμόν, Ἰωάννης Γρυπάρης, Γ. Φ. Λαμιάνι, Χρ. Θ. Δαραλέξης, Βίκτωρ Δούσμανης, Γ. Ε. Δρύσκος, Ν. Ἐπισκοπόπουλος, Κ. Γ. Ζησίον, Θωμᾶς Θωμόπουλος, Κωνστ. Π. Καβάφης, Δ. Κακλαμάνος, Δ. Γρ. Καμπούρογλους, Π. Καρολίδης, Ι. Κονδυλάκης, Κ. Κουρουνιώτης, Α. Π. Κουρτίδης, Ἀγαθ. Κωνσταντινίδης, Γεώργιος Λαμπελέτ, Σπ. Π. Λάμπρος, Ν. Ι. Λάσκαρης, Δ. Λαυράγκας, Φιλέας Λεμπέγκ, Σ. Λοβέρδος, Ἐμμ. Σ. Λυκούδης, Μ. Μαλακάσης, Γεράσιμος Μαρκοῤῥας, Γ. Ε. Μαυρογιάννης, Α. Μωραϊτίδης, Παῦλος Νιρβάνας, Γρηγόριος Ξενόπουλος, Κωστής Παλαμᾶς, Ἀλ. Παπαδιαμάντης, Ζ. Α. Παπαντωνίου, Ἀλεξάνδρα Παπαδοπούλου, Ν. Α. Πάππος, Ἰωάννης Πολέμης, Ν. Γ. Πολίτης, Ἀριστομένης Προβελέγγιος, Λάμπρος Πορφύρας, Περικλῆς Ρεδιάδης, Ε. Ροῦδης, Σ. Κ. Σακελλαρόπουλος, Ἐδ. Σανσῶ-Ὀρλάν, Ι. Ν. Σβορώνος, Ἀγγελος Σημηριώτης, Ἀνδρέας Σκιᾶς, Σ. Ε. Σκίπης, Θ. Σκοῦφος, Γ. Σουρῆς, Γ. Στρατήγης, Γ. Σωτηριάδης, Γ. Β. Τσοκόπουλος, Ἀλέξανδρος Φιλαδελφεύς, Γ. Ν. Φιλάρετος, Γ. Σ. Φραγκούδης, Ἐρνστ Χάρτ, Γ. Ν. Χατζηδάκης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

- Ν. **Επισκοποπούλου**: Οί θεοί, σ. 283.
Α. Π. **Κουρτίδου**: Ἡ θεομάστρα τοῦ σχολείου, παιδικὸν διήγημα σ. 353.
Αγαθ. Γ. **Κωνσταντινίδου**: Νύκτα καὶ χιονιά, σ. 253.
Κίμωνος **Μιχαηλίδου**: Μουχτάρας, σ. 81.
Παύλου **Νιρβάνα**: Στὴς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ, σ. 180.
Α. **Παπαδιαμάντη**: Ἡ χολεριασμένη, σ. 49. Οἱ Νανα-γασώσαι, σ. 182. Τὸ νηαὶ τῆς Οὐρανίτσας, σ. 316.
Μεταφράσεις:
Ἰωάννου **Μωρεάς**: Ὁ ἐπιπότης Γραιλάν, σ. 211.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

- Μ. **Μαλακάση**: Σὲ μιὰ ξενητεμένη, σ. 37. Ὑπεράνθρωπος, σ. 186.
Γερασίμου **Μαρκοῦ**: Ἡ πεθαμμένη κόρη στὸ μαρμα-μένο λουλοῦδι τῆς, σ. 73. Δίνα Λοβέρδο, σ. 160. Αἰγὴ μαρτιάτικη, σ. 305.
Στεφάνου **Καρτζώκη** Γολγοθᾶς, σ. 223.
Κωστὴ **Παλαμᾶ**: Οἱ λεῦκες, σ. 1. Ἀρμονία, σ. 2. Εἰ-πε ὁ χαλασμός, σ. 3. Οἱ μικρὲς ἀγάπες, σ. 3. Τὰ φτερά, σ. 4. Σκέπη, σ. 177. Οἱ ἑκατὸ φωνὲς τῆς λύρας, σ. 374.
Ζ. Α. **Παπαντωνίου**: Ὁ πετεινός, σ. 109. Ὅλα, σ. 110. Ὁ λαὸς μου, σ. 111. Προσευχή, σ. 112. Ἡ τριζυ-μία τῶν ἡχῶν, σ. 113.
Ἰωάννου **Πολέμη**: Ἀπὸ τὰ ἄμφια, σ. 337.
Δάμπρου **Πορφύρα**: Μάρμαρα, σ. 209.

Ἀπαρχαί:

- Στεφάνου **Ἀρτάκη**: Χαμός, σ. 385.
Πέτρου **Γιαννίδη**: Πευθαμμένες ἀγάπες, σ. 384.
Κ. Σ. **Γούναρη**: Γιὰ τὸ λαγγάδι, Ἐλεγεία, σ. 385.
Ζεφύρου: Ὁ κισσός, σ. 384. Ἐπιστροφή τοῦ Φοῖτχιου σ. 385.

Μεταφράσεις:

- Ἀλφρέδου δὲ **Βινύ**: Ἡ δυστυχία, σ. 145.
Ἰωάννου **Μωρεάς**: Στροφαι, σ. 247.
Βίκτωρος **Οὐγκώ**: Ὁ πύργος τ' Ἀλῆ-πασᾶ, σ. 278. Ἡλιοβασιλέματα, σ. 279. Contemplations βιβλίου σ. 279.
Τραγοῦδια **Δημοτικά**: Ἀπάνω στὸ χορό.—Σέπια σ. 55.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΠΕΖΟΝ

- Προσπερὸν τοῦ **Παρωρίτου**: Περίπατοι, σ. 192.
Γ. Β. **Τσοκοπούλου**: Φαὸν ἀπὸ γένυμα, σ. 12.

ΘΕΑΤΡΟΝ

- Ν. **Επισκοποπούλου**: Γαβριέλλα Ρεζάν, σ. 119.
Γεηγορίου **Ξενοπούλου**: Θεατρικὴ ζωὴ, σ. 198, 263, 360.
Ἐδ. **Σανσώ** Ὁρλάν: Οἱ Λαῖνοι—ἐπιστολὴ ἐκ Πα-ρισιῶν—σ. 327.

- Βασιλείου **Σκηνίτου**: Θεατρικὴ ζωὴ, σ. 137, 162.
Γ. Β. **Τσοκοπούλου**: Γαβριέλλα Ρεζάν, σ. 74.

Δράματα καὶ Κωμῳδία:

- Σαίξπηρ: Ὅπως ἀγαπᾶτε—ἀπόσπασμα—σ. 314.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

- Γεηγορίου **Ξενοπούλου**: Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης. Ἡλιος καὶ φεγγάρι, σ. 26. Διονυσίου Σολωμοῦ Ἀπαντα τὰ εὐρισκόμενα, σ. 66. Τὸ ἔργον τοῦ Καμ-πύση, σ. 228.
Γ. Ν. **Χατζηδάκι**: Νεωτάτη φάσις τοῦ γλωσσικοῦ ζη-τήματος, σ. 216.
***: Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος, σ. 241.
Ν. **Επισκοποπούλου**: Ὁ Ἰωάννης Μωρεάς, γάλλος ποιητής, σ. 243.
Προσπερὸν τοῦ **Παρωρίτου**: Βίττωρ Οὐγκώ, σ. 273.
Μ. **Μαλακάση**: Ἀπαρχαί, σ. 383.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

- Βίκτωρος **Δούσμανη**: Ἡ αἰσθητικὴ τῶν δημοσίων κυ-ρίων Ἀθηνῶν, σ. 307, 348.
Ν. **Επισκοποπούλου**: Ἡ καλλιτεχνικὴ φωτογραφία, σ. 193.
Θωμᾶ **Θωμοπούλου**: Θεόδωρος Ράλλης, σ. 14. Δημή-τριος Φιλιππότης, σ. 150. Νικόλαος Γύζης, σ. 224.
Δέσσιγγ: Λαοκόων, σ. 286.
Γ. Ε. **Μαυρογιάννη**: Ἀντώνιος ὁ Τσίγγανος, σ. 44.

ΙΣΤΟΡΙΑ

- Ι. **Βαλαωρίτου**: Ἱστορία τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, σ. 341.
Ἱστορικοῦ: Χατζὴ Καραντάνης, σ. 376.
Δ. Γρ. **Καμπούρογλου**: Αἱ κόραι τοῦ Μακροῦ, σ. 120.
Δημητρίου Ὑψηλάντου ἐπιστολὴ, σ. 378.
Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσου ἐπιστολὴ, σ. 379.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

- McKenny Hughes: Μαραθῶν, σ. 114.
Νικίου τοῦ ἐξ **Υακίνθων**: Αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Κνω-σοῦ, σ. 310.
Ι. Ν. **Σβορώνου**: Θησεὺς καὶ Ἀντιόπη παρὰ τὴν Καλ-λυρόην, σ. 280.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

- Περικλῆ **Ρεδιάδου**: Ὁ ἀσύρματος τηλεγράφος, σ. 380.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

- Ἀνατὼλ **Φράνς**: Θαῖς, σ. 21, 56, 94, 131, 187, 219, 259, 293, 323, 356, 383.

ΜΟΥΣΙΚΗ

- Γεωργίου **Λαμπιλέτ**: Ἡ Μάγισσα, σ. 29. Ἡ ἐθνικὴ μουσικὴ, σ. 83, 126.

ΔΙΑΦΟΡΑ

- Γ. Ε. **Δρύσκου**: Ἀπὸ τοὺς τροπικούς, σ. 319.
Ν. **Επισκοποπούλου**: Ἑθνικὴ βιοτεχνία, σ. 148.
Π. **Καρολίδου**: Παλαιστίνεοι ἀναμνήσεις, σ. 369.
Α. Π. **Κ.**: Ποιητὴς τῆς καλοσύνης, σ. 64. Τὸ ζήτημα σ. 91.
Σ. **Λοβέρδου**: Ὑπὸ τὴν πλάτανον τῶν Δελφῶν, σ. 53. Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα σ. 339.
Ἐμμ. Σ. **Λυκούδη**: Ἡ πλατεία τῶν στεναγμῶν, σ. 289.
Μ. **Μαλακάση**: Ὁ Μωρεάς ἐν Ἀθήναις, σ. 245.
Α. **Μωραϊτίδου**: Δύο ἱερὰ κειμήλια, σ. 19.
Ε. **Ροῖδου**: Ψυχροβάτον, σ. 317.
Σ. Κ. **Σακελλαροπούλου**: Σημειώσεις καὶ ἀναμνήσεις ἐκ Κερκύρας, σ. 6.
Ἀγγέλου **Φιλανθρωπινού**: Τὸ γυναικεῖον κάλλος, σ. 154.
Γ. Ν. **Φιλαρέτου**: Τάχος καὶ ὁρμή, σ. 78.
Μία Διαθήκη, σ. 90.
Φωτογραφικὸς διαγωνισμός, σ. 197.

Ἑθνικὴ Βιοτεχνία, σ. 231.

Μεταφράσεις:

Ἀλφρέδου δὲ **Βινύ**: Ἡμερολόγιον ποιητοῦ. Τὸ δεκαπενθήμερον.— Λόγοι καὶ ἀντιλόγοι:

Χάρη **Ἡμερινού**: σ. 32, 69, 141, 168, 201, 233, 265, 297, 329, 362, 393.

Μ. **Μαλακάση**: σ. 103.

Γράμματα, Τέχνη, Ἐπιδοτήματα, Πινακίδες:

σ. 33, 70, 106, 142, 169, 204, 235, 267, 299, 332, 364, 395.

Φυδιόγονοι αἱ τῆς ἡμέρας:

Παύλου **Νιρβάνα**: Ὁ ἀτυχὸς πρόγνηψ, σ. 203. Κων-σταντῖνος Χρηστομάνος, σ. 331.
Μ. Μ.: Σπυρίδων Ματσούκας σ. 235.

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

- Φ. **Αριστέως**: Ἡ Παναγία, σ. 52.
Ν. **Επισκοποπούλου**: Παρὰ τὴν λίμνην, σ. 177. Ἡ ἀνάγνωσις, σ. 153—ἐκτὸς τοῦ κειμένου.
Ἀλ. **Δημητρίου**: Τοπίον Ἀγύπτου, σ. 198.
Θωμᾶ **Θωμοπούλου**: Οἱ Μάγοι, σ. 179.
Γ. **Γακωβίδου**: Σ. Στρέϊτ, σ. 343.—Fink σ.
G. Sherwood Hunter: Κηδεῖα, σ. 73—ἐκτὸς τοῦ κει-μένου.
Σοφίας **Λασκαρίδου**: Πλάτανοι Αἰδηψοῦ, σ. 298.
Δ. **Μπαλεστινιέρι**: Μουσικὴ Μπετόβεν, σ. 109—ἐκτὸς τοῦ κειμένου.
Θ. **Ράλλη**: Δεῖπνον καλογέρων, σ. 1—ἐκτὸς τοῦ κειμέ-νου.— Τὰ ἄγια λείψανα, σ. 16. Σκίτσο, σ. 18. Ἡ εὐχή, σ. 181.
Rodin: Βίττωρ Οὐγκώ, σ. 273—ἐκτὸς τοῦ κειμένου.— Προτομὴ γυναικὸς, σ. 369—ἐκτὸς τοῦ κειμένου.— Πιγλάιν: Ἡ τυφλή, σ. 37—ἐκτὸς τοῦ κειμένου.—
Γ. Ν. **Ροῖδου**: Σκίτσο, σ. 185.
Δ. **Φιλιππότη**: Ὁ ξυλοθραύστης, σ. 145—ἐκτὸς τοῦ κειμένου.
Ο. **Φωκά**: Πικροδάφνη, σ. 209—ἐκτὸς τοῦ κειμένου—

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ

- Δ. **Φιλιππότης**, σ. 150.
Μάλδα **Κρέμερ**, σ. 174.
Ὁ ἀτυχὸς **Πρόγνηψ** σ. 203.
Ι. **Βαλαωρίτης**, σ. 345.
Ι. **Εὐταξίας**, σ. 345.
Χατζὴ **Καραντάνης**, σ. 376.
Γιάννης **Καμπύσης**, σ. 228.
Στυλιανὸς **Κρασσάς**, σ. 144.
Λώρης **Μαργαρίτης**, σ. 334.
Γρηγόριος **Μαρασλῆς**, σ. 64.
Θηρεσία **Μακροῦ**—ἡ Κόρη τῶν Ἀθηνῶν, σ. 122.

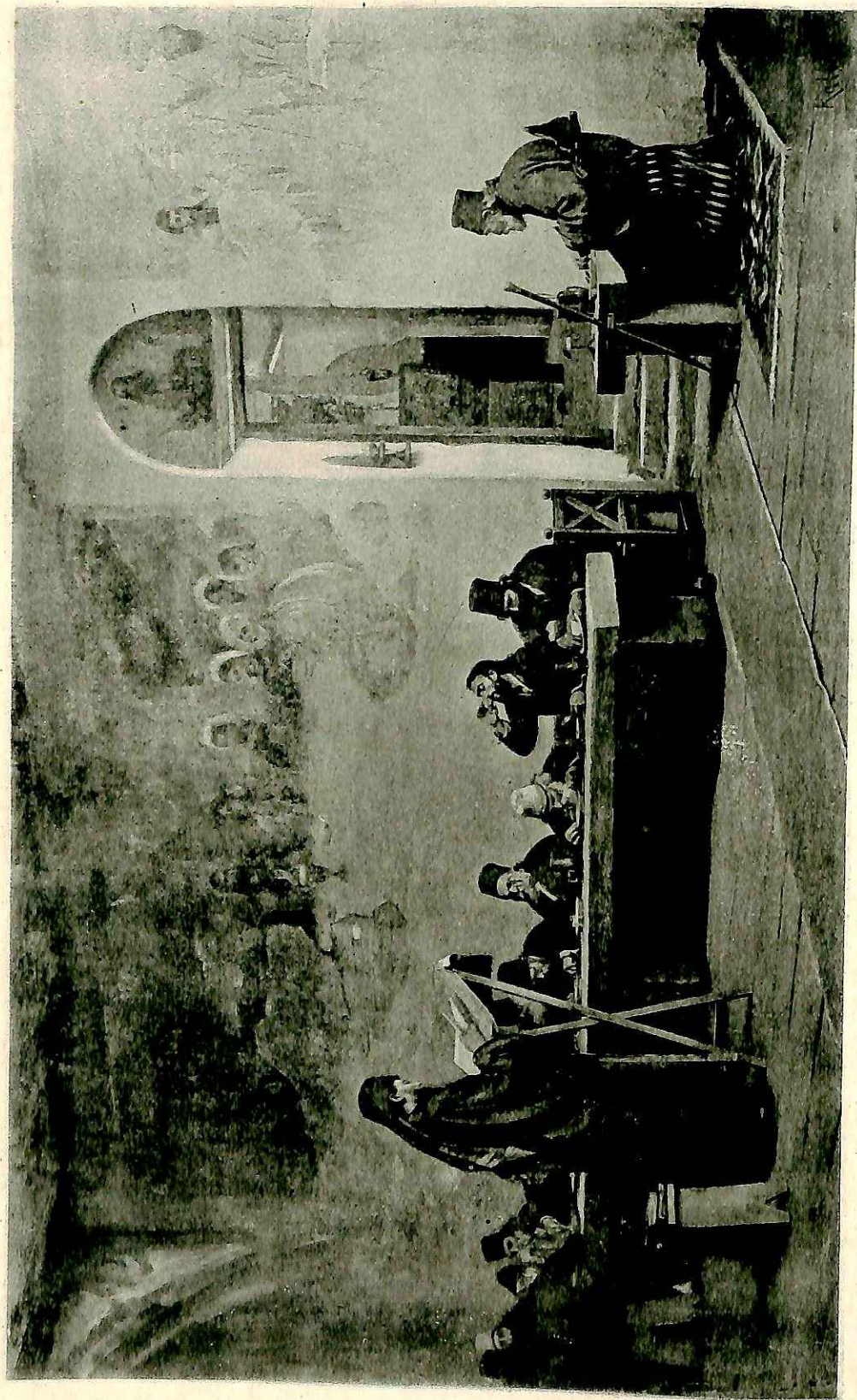
- Αἰκατερίνη **Μακροῦ**, σ. 123.
Μαριάννα **Μακροῦ**, σ. 125.
Ἰωάννης **Μωρεάς**, σ. 243.
Ἰωάννης **Παπαδιαμαντόπουλος**, σ. 242.
Θεόδωρος **Ράλλης**, σ. 14.
Γαβριέλλα **Ρεζάν**, σ. 75.
Κωνσταντῖνος **Χρηστομάνος**, σ. 330.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ

- Θησεὺς καὶ Ἀντιόπη, σ. 280.
Λαοκόων, σ. 287.
Ἀνασκαφαὶ τῆς Κνωσοῦ—Ἡ αἶθουσα τοῦ θρόνου, σ. 310. Πίναξ γραφῆς γραμμικῆς, σ. 311.

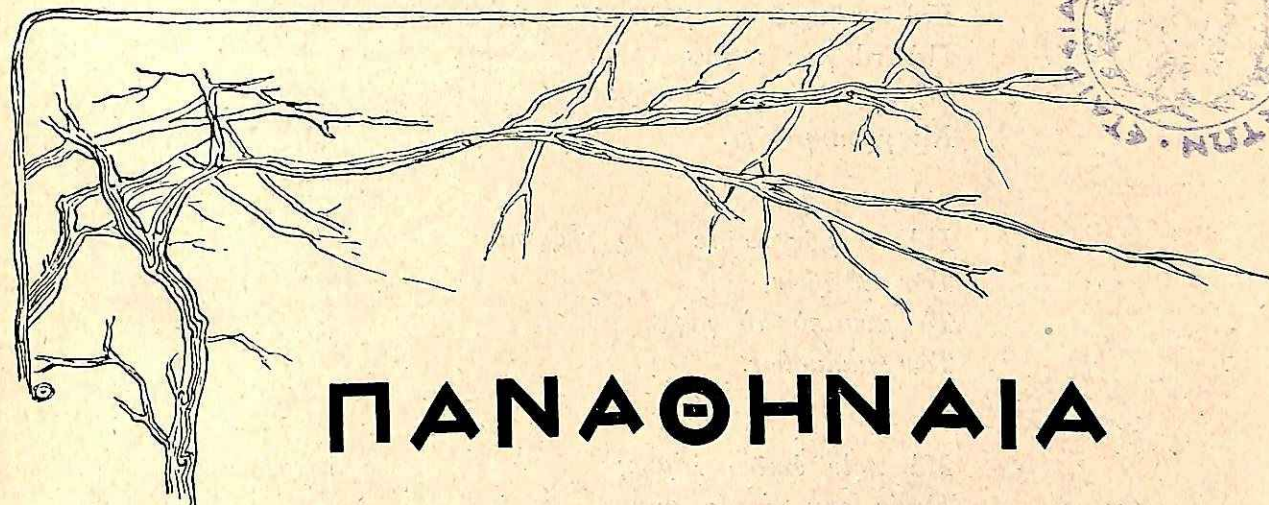
ΠΟΙΚΙΛΑΙ

- Γυναικεῖον κάλλος, σ. 155, 157, 159.
Οἱ Δελφοί, σ. 53.
Ἐκ τῆς Ἱωνιστικῆς ἐν Ταύροις, σ. 107.
Γραφεῖον σ. 231.
Βιβλιοθήκη, σ. 232.
Τραπέζακι, σ. 232.
Κάθισμα γραφείου, σ. 232.
Κάθισμα ἀπλοῦν, σ. 232.
Αἶθουσα „Παναθηναίων“, σ. 233.
Ὁ βασιλεὺς Βεργάσις, σ. 319.
Μαῦροι Ἀντιλλῶν, σ. 320.
Τὸ πλοῖον τοῦ Κολόμβου, σ. 321.
Μετὰ τὸν νυκλῶνα, σ. 322.
Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα, σ. 339.
Γραφεῖα διοικητοῦ Ἑθνικῆς Τραπέζης, σ. 340.
Στοὰ Ἑθν. Τραπέζης, σ. 341.
Ἡ θεομάστρα τοῦ σχολείου—δύο εἰκόνες διηγήματος.
Ὁ ἀσύρματος τηλεγράφος—3 εἰκόνες.
Ἀντόγραφος ἐπιστολῆς Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσου.
Πόρπαι, σ. 365.

ΔΕΙΠΝΟΝ ΚΑΛΟΓΗΡΩΝ

ΕΡΤΟΝ Θ. ΠΑΛΛΗ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Β'
15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1901

ΣΤΙΧΟΙ ΣΕ ΑΛΛΟΝ ΜΧΟ

ΟΙ ΛΕΥΚΕΣ

Στοῦ δρόμου τᾶσπρο μάκρος,
Δεξὰ ζερβά μας,
Τὸ χαιρετοῦνε οἱ λεῦκες
Τὸ πέρασμά μας.

Χαιρέτισμ' ἀπὸ ὕψη
Γαληνεμένα
Στὰ λαχταρίσματα ὅλα
'Σ ἐμέ, 'ς ἐσένα.

Μᾶς ἄκουσαν, μᾶς εἶδαν
Καὶ μᾶς γνωρίζουν
Οἱ ὁλόρυνες τρανές λεῦκες,
Καὶ ψιθυρίζουν.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΒΟΛΕΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΙ ΕΥΚΛΕΙΔΟΥΣ
ΔΟΡΟΤΑ 26-4-85
ΗΜΕΡΑ Μ. 26-4-85
ΑΡΙΘ. 35013

Καὶ ψιθυρίζουν γέροντον
 Γιὰ νὰ μᾶς ποῦνε
 Τὰ δὲν ἐδόθη ὡς τώρα
 Νὰ γροικηθοῦνε.

— Γιὰ νὰ μᾶς ποῦνε — ὦ γλῶσσα
 — Τῶν αἰθερίων —
 Τὸ μυστικὸ τὸ μέγα
 Τῶν μακαρίων.

Μὰ πρὶν ἐκεῖνο λάμψη
 Ἐντός σου, ἐντός μου,
 Τὰ δρόχνει καὶ τὸ πνίγει
 Ὁ ἀχνὸς τοῦ κόσμου.

ΑΡΜΟΝΙΑ

Μιὰν ἁρμονίαν ἀκέραιαν ὀνειρεύεται,
 Μιὰ πέρα ὡς πέρα μουσική.
 Νά ἦταν ὠραῖος, ὠραῖος
 Καθὼς ἐσεῖς, ἀρχαῖοι θεοί!

Νά ἦταν ὠραῖος, ὠραῖος,
 Γιὰ νὰ ταιριάσῃ ἡ σκαλισμένη του ὁμορφιά
 Μὲ τᾶντο φῶς ποῦ μέσα του
 Τὸ αἰσθάνεται νὰ φέγγη μυστικά.

Νά ἦταν ὠραῖος, ὠραῖος
 Γιὰ νὰ ταιριάσῃ καὶ μ' ἐσέ, ὦ Μεγάλη,
 Καθὼς δυὸ ρίμες ἀηδονόλαες
 Ποῦ μέσ' ἔς τὸ ποίημ' ἀκολουθοῦν — ἢ μιὰ τὴν ἄλλη.

Νά ἦταν ὠραῖος, ὠραῖος
 Γιὰ νὰ γεννήσῃ ἡ ὑπέριστα διπλή σας χάρη,
 Σὲ μιὰ ἁρμονίαν ἀκέραια πέρα ὡς πέρα,
 Τὸ βρέφος τὸν Ὑπέρκαλο, τὸ ἀσύγκριτο βλαστάρι.

Εἶπε ὁ Χαλασμός

Εἶπε ὁ Χαλασμός: Ἀγάλια ἀγάλια
 Θὰ σὲ καταλύσω ἐσέ, Ζωή
 Μιὰ βονβή καὶ μιὰν ἀνόητη ἔς τὰνθογυάλια
 Μιὰ ραγισματιά μου φτάνει αὐτή.

Εἶπε ὁ Χαλασμός: Ἀγάλια ἀγάλια
 Θὰ σὲ καταλύσω ἐσέ, Ζωή
 Μέσ' ἔς τὰσάλευτα ἀκρογιάλια
 Τῶν κυμάτων ἢ ἀγκαλιά μου φτάνει αὐτή.

Εἶπε ὁ Χαλασμός: Ἀγάλια ἀγάλια
 Θὰ σὲ καταλύσω ἐσέ, Ζωή
 Ὡς τὰ γερά καὶ ἔς τὰ σκληρά, ἔς τὰ μάρμαρα ὅλα
 Τοῦ νεροῦ ἢ σταλιά μου φτάνει αὐτή.

Τρανὰ θέλω ἔς ἓνα τέλος νὰ σὲ φέρω,
 Καθὼς εἶναι οἱ χάρες σου τρανές
 Τοὺς μεγάλους τοὺς θανάτους ἐγὼ ξέρω
 Πῶς τοὺς δίνουν οἱ μικρὲς οἱ μαχαιριές.

Οἱ Μικρὲς Ἀγάπες

Οἱ μικρὲς Ἀγάπες ὅλες
 Μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ
 Οἱ μικρὲς Ἀγάπες ὅλες
 Κάμαν ἕναν ἄγριο σηκωμό.

Ὁρμησαν κατὰ τὸν Ἕνα,
 Κατὰ τὸ μεγάλο βασιλιά, κατὰ τὸ μόνο,
 Ὁρμησαν κατὰ τὸν Ἑρωτα,
 Καὶ τὸν ἔρριξαν, ὠϊμένα! ἀπὸ τὸ θρόνο.

Κ' ὕστερα τοῦ ἀτίμασαν
Τὸ θεόρατο κορμὶ μὲ τὸ δαρμὸ
Οἱ μικρὲς Ἀγάπες ὅλες
Μιὰ φορὰ κ' ἓναν καιρό.

Κ' ὕστερα σὲ βράχο τὸν ἐκάρφωσαν,
Κι ἀπὸ τὰ χαράματα ὡς τὸ βράδν,
Οἱ μικρὲς Ἀγάπες, ὄχλοι ἀλύπητοι,
Τὸ σαίτευναν τόλόφωτο σημάδι.

Κ' ὕστερα σβυσμένο τὸν ἐξάπλωσαν,
Κι ἄρχισαν τραγούδι κ' ἔστησαν χορό.
Καὶ κατάβαθα βασίλευεν ὁ ἥλιος
Σὲ δακρύων καὶ 'ς αἱμάτων ὠκεανό.

Καὶ τριγύρω σὲ μιὰ λεῦκα ποῦ τὴν εἶχε
Ξερριζώσκει ποταμοῦ κατεβασιά
Κ' ἦταν ἔρμη ἀπ' ὅλα τὰ πουλάκια,
Βούϊζαν ἔντομα ἓνα πλῆθος φτερωτά.

Τ Α Φ Τ Ε Ρ Α

Ἡ νεράϊδα ἢ φτεροφόρα!
Καὶ πορφύρα της κι ἀρματωσιά
Κι ὁμορφιὰ καὶ δύναμή της
Ἔχει τὰ φτερά.

Καὶ τὴν εἶδεν ὁ λεβέντης, τὴν ἀγάπησε,
Καὶ εἶπε νὰ τῆς κλέψῃ τὰ φτερά
Γιὰ νὰ γίνῃ — κάποιος νόμος ἔτσι τό εἶπε —
Σκλάβα του γυναιῖκα καὶ ὑποταχτικιά.

Πάει 'ς τὸ γύφτο κι ἀγοράζει
Τὸ βιολὶ μὲ τὴ γητεῦτρα τὴ λαλιά
Καὶ τὰ χρόνια του τὰ εἴκοσι τοῦ δίνει
Μὲ τὰ ὀλόχρυσά τους τὰ μαλλιά.

Καὶ τὸ ὑπνοβότανο ἀγοράζει.
Καὶ γιὰ κεῖνο δίνει πληρωμὴ
Τὸ ξωκκλήσι, ποῦ εἶχε χτίσει γιὰ νὰ βάλῃ
Τὴν εἰκόνα τῆ θαματοουργή.

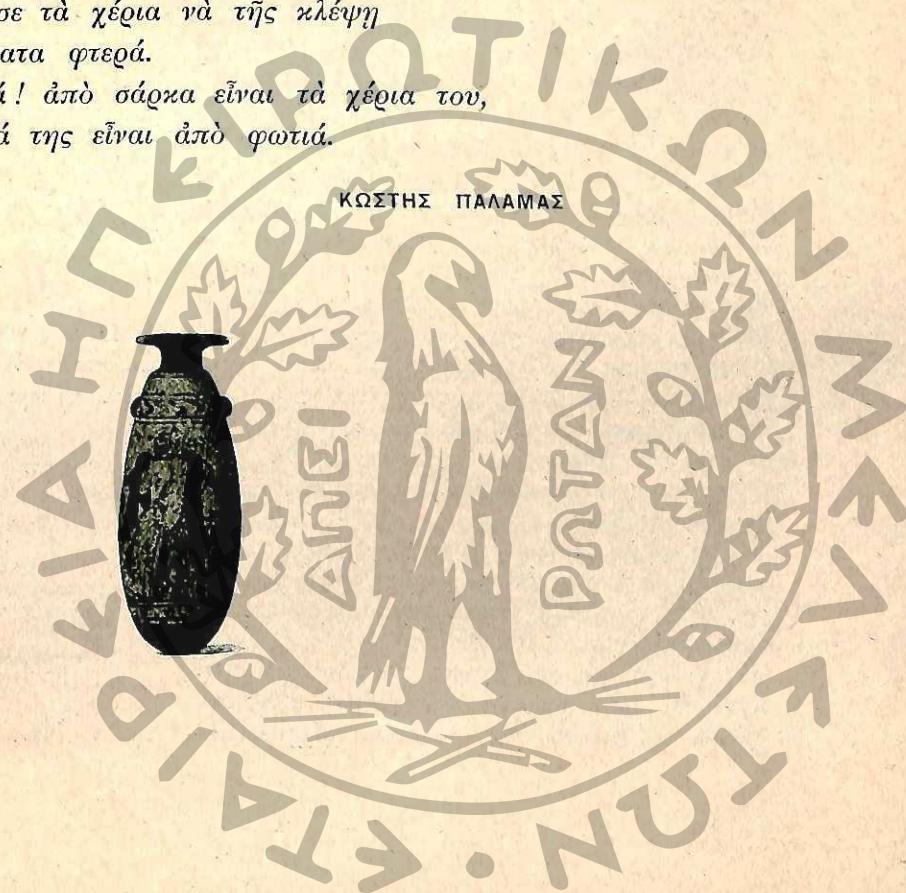
Στὸ βιολὶ ἀνασταίνει ἐπάνω
Τὸν πανώριο τὸ σκοπὸ
Γιὰ νὰ τῆς γεννήσῃ τῆς ισόθεης
Καρδιοχτύπι ἀνθρώπινό.

Μὲ τὸ ὑπνοβότανο ποτίζει τὴν
Γιὰ νὰ κοιμηθῇ βαθεῖα
Ὅσο νὰ ξυπνήσῃ, ἀφτέρωτη,
Σκλάβα του γυναιῖκα καὶ ὑποταχτικιά.

Καὶ εἶδε καὶ τῆς δάκρυσε τὰ μάτια
Τοῦ βιολιοῦ ὁ σκοπός,
Καὶ εἶδε καὶ τῆς ἔκλεισε τὰ μάτια
Ὑπνος δολερός.

Κι ἄπλωσε τὰ χέρια νὰ τῆς κλέψῃ
Τὰ κριβότατα φτερά.
Τρισαλλιά! ἀπὸ σάρκα εἶναι τὰ χέρια του,
Τὰ φτερά της εἶναι ἀπὸ φωτιά.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΕΚ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Ὁ ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ τῆς Βρεσλαυίας καθηγητῆς τῆς Γεωγραφίας Ἰωσήφ Πάρτς ἐν τῇ ἀξιολόγῳ περὶ Κερκύρας γεωγραφικῇ αὐτοῦ μονογραφίᾳ, ἣν ἐξηλλήνισεν ὁ μακαρίτης ἱατρὸς Περιελῆς Βέργιος (ἐν Κερκύρᾳ 1892), ἔχει μίαν φιλολογικὴν προεισαγωγὴν, ἐν ᾗ λέγει ὅτι κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ποικίλα ἐξεδόθησαν περὶ Κερκύρας εὐχάριστα βιβλία καὶ πολλὰ λαμπρῶς συντεταγμένα διατριβαί, ἀλλ' ἐν ἅπασιν τούτοις ζωηρότερον, ἢ ἡ αὐστηρὰ πρὸς μάθησιν ἔφεσις, πάλ्लεται ὁ ὑπὲρ τῆς φύσεως ἐνθουσιασμός. Προχωρῶν δὲ ὁ Πάρτς ἀναφέρει ἱστορικοὺς καὶ ἐπιστήμονας, οἵτινες πραγματευόμενοι περὶ Κερκύρας, μεταβάλλονται ὡς διὰ μαγικῆς ῥάβδου εἰς ποιητάς· τόση εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ πνεύματος αὐτῶν ἀσκουμένη γοητεία ὑπὸ τῶν ἀνεκφράστων καλλονῶν τῆς ὥραιας νήσου! Μαγεύει δηλαδὴ ἡ Κέρκυρα καὶ σχεδὸν ματαιώουσα πᾶσαν ἐπιστημονικὴν πρόθεσιν, προκαλεῖ τὴν ἄρρητον ἡδυσπάθειαν, ἣν συνεπάγεται πᾶσα βαθεῖα καὶ ἐνδόμυχος ἀπόλαυσις, δι' ἣν κατ' ἐξοχὴν τὴν Κέρκυραν καταλέγει ὁ Πάρτς εἰς τὰς νήσους τῶν μακάρων. Διὰ τὴν μὴ παρατάσσω πολλὰ ὀνόματα, ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω τὸν ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τῆς νήσου, ὃν δεικνύει ὁ πολὺς Φερδινάνδος Γρηγορόβιος, οὗτινος τὸ Ἰόνιον εἰδύλλιον, τὴν Κέρκυραν, μετέφρασεν ὁ κ. Σπ. Παπαγεωργίος (ἐν Κερκύρᾳ 1885), καὶ ὁ μέγας φυσιολόγος Ἐκκελ, ὅστις, κατὰ τινὰ σημείωσιν τοῦ μεταφραστοῦ τοῦ Γρηγορόβιου, ἔλεγεν, ὅτι ἂν δὲν ἦτο καθηγητῆς ἐν Γερμανίᾳ, θὰ ἐπόρευτο νὰ ἐγκαταβίωσῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ εἰς ἓν χωρίον τῆς Κερκύρας.

Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἡ Κέρκυρα μεταβάλλει πάντα ἐπιστήμονα εἰς ποιητὴν, εὐκόλον εἶναι νὰ φαντασθῶμεν πῶς ἐμπνέει τοὺς ποιητάς ἢ τοὺς ποιητικωτέραν ἔχοντας τὴν διάθεσιν. Θὰ ἦτο εὐχάριστον ἔργον ἡ ἀναζήτησις πάντων τῶν περὶ Κερκύρας ὑπὸ ποιητῶν γραφέντων, ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ ποιητοῦ τῆς Ὀδυσσεΐας μέχρι σήμε-

ρον, ἡμεῖς ὅμως δὲν θὰ ἀναλάβωμεν τώρα τὸ ἔργον τοῦτο, ἀλλὰ θὰ περιορισθῶμεν μόνον εἰς ἓνα ποιητὴν, ὅστις εἶναι τῆς Κερκύρας πολυφίλητον τέκνον, εἰς τὸν Γεράσιμον Μαρκοράν. Ὁ Μαρκοράς εἰς τὰ *Μικρὰ ταξείδια* (ἐν Ἀθήναις 1899) ἔχει ἐν ποίημα ἐπιγραφόμενον *Κόρκυρα*, ὅπερ εἶνε τὸ κάλλιστον ἔπος τῆς συλλογῆς. Ἡ ὑπόθεσις τῆς *Κορκύρας* (οὗτος εἶναι ὁ τύπος τοῦ παλαιότερου ὀνόματος τῆς νήσου) εἶναι παλαιὸς μῦθος, παλαιὰ παράδοσις, καθ' ἣν ἡ νύμφη Κόρκυρα, θυγάτηρ τοῦ ποταμοῦ Ἀσωποῦ, ἡγαπήθη ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος. Ὁ θεὸς τὴν βλέπει καθ' ἣν ὥραν λούεται εἰς τὸν ποταμόν.

Ἐκεῖθε ποῦ τὸ ῥέμα
ξάφνου εἶχε δρόμο ἀλλάξει
μὲ ζαλισμένο βλέμμα
ξανοίγει ἡ κορασιά
τοῦ Ἐννοσιγαίου τ' ἀμάξι
ποῦ κατ' αὐτὴν ὁρμά.

Ἡ Κόρκυρα φοβισμένη μάτην πλεύουσα νὰ καταφθάσῃ τὴν ὄχθην· ὁ Ἀθάνατος κτυπᾷ τὸ τρίδοντο καμάκι στὴν ἀκροποταμιά, ἡ ὁποία ἐκδιώκει τὴν κόρην καὶ μὲ ὀρμὴν ὠθεῖ ἀπέναντι τοῦ θεοῦ,

ποῦ ὀλόθερμα φωνάζει·
Σὲ θέλω! — σὲ ἀγαπῶ!

Ὁ θεὸς μετὰ τὴν ἐρωτικὴν ταύτην ἐκδήλωσιν, προσθέτει πρὸς τὴν λατρευτὴν νύμφην τὰς ἐπομένας ὥραιας στροφάς·

Χρυσὴ μου! Ἀπ' ὅσαις ἔχουν
στὰ οὐράνια κατοικία,
ἢ μὲς τὸ πέλαο τρέχουν,
ἢ ἀπάνου πνέουν στὴ γῆ,
δὲ βρίσκεται καμμία
μὲ σὲ νὰ συγκριθῇ!

Ἄν εἶναι, ὦϊμέ, γραμμένο
μὲ τοὺς θνητοὺς νὰ ζήσης,
κοράσι ἀγαπημένο
ἂν ὅπου κατοικῶ
γιὰ πάντα νὰ βυθίσῃς
δὲν εἶναι βολετό,

Στὸ πλούσιο θὰ σὲ πάω
καὶ ὀλόφωτο ἀκρογιάλι
τῆς χώρας ποῦ ἀγαπᾷ
πλέον ἀπὸ κάθε γῆ,
γιατί τ' ἀγνὰ σου κάλλη
θαρρῶ πῶς βλέπω ἐκεῖ.

Τὰ βλέπω σὰν ἡμέρα
στ' ὥραϊο νησι χαράζει,
στὸ βραδυὸ τοῦ αἵθερα
σὰν εἶναι ἀστροφεγγιά,
στὴ γῆ ποῦ κρίνους βγάζει,
στὸ κύμα ποῦ γελᾷ.

Γελάει, καὶ θὰ ξυπνήσῃ
μακρὰ στὸ πέλαο ζήλειαις,
εὐθὺς ποῦ καθρεπτίσῃ
ταῖς δύο δύο σας ὁμορφίαις,
καὶ κράξῃ ἀκτίναις χιλίαις
νὰ παίξουν με αὐταῖς.

Ἐλα! Στὸ μέρος, ὅπου
ἡ γῆ δὲν περιμένει
τὸν ἱδρωτὰ τοῦ κόπου,
θὰ ἰδῇς μὲ θαυμασμό
τ' ἄνθος κοντὰ νὰ βγαίνει
στὸν ὥριμο καρπὸ.

Βουνὰ μὲ δίχως χιόνι,
λιβάδια εὐτυχισμένα,
ποῦ θρέφουν τὸ λεμόνι,
τὸ κλῆμα, τὴν ἐλθα,
μοῦ φαίνεται ποῦ ἐσένα
προσμένουν μοναχά.

Τὰ ποθητὰ τοὺς μέρη
ἐκεῖ ἀστοχοῦν οἱ ξένοι,
γιατί ἀναπνέουν ἀέρα,
γιατί πατοῦν μιὰ γῆ,
ὅπου μὲ μάγια δένει
καὶ σῶμα καὶ ψυχὴ.

Ὁ θεὸς ἑρωτευμένος
τὴν Κόρκυρά του κράζει,
καὶ τόσο μαγεμένος
καθένας μένει ἐκεῖ,
ποῦ Κόρκυρα ὀνομάζει
καὶ τ' ὁμορφο νησί.

Τὸν ὕμνον τοῦτον πρὸς τὴν Κέρκυραν, ὅστις μετὰ τόσης φιλοστοργίας ἐκχειλίζει ἐκ τῆς καρδίας τοῦ ποιητοῦ, ἀνεπλόουν καὶ ἐγώ, ὅτε πρὸ ὀλίγων μηνῶν, κατὰ τὰς θερινὰς διακοπὰς, ἔπλεον πάλιν πρὸς τὴν πατρίδα μου, αἰσθανόμενος τὴν αὐτὴν, ὅπως πάντοτε, ὅσακις συμβαίνει νὰ τὴν ἐπισκέπτομαι, συγκίνησιν.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον ἡ ἄρρητος μαγεία τῆς ὥραιας νήσου, οὐδὲ τὰ ἰδιαιτέρα τοῦ βίου μου περιστατικά, ἅτινα ἐκράτουν μετέωρον τὴν ψυχὴν μου, ἐν ᾧ ἀπεβιβάζομαι εἰς τὸν λιμένα τῆς Κερκύρας· ἔχει καὶ ἐν ἄλλο γόητρον ἡ Κέρκυρα,

ἔχει τὴν ἱστορίαν, τὴν ἀδιάκοπον σειρὰν τῶν ἀναμνήσεων τοῦ παρελθόντος, αἵτινες γοητεύουσι καὶ αὐταὶ οὐδὲν ἤττον τῆς ὥραιας φύσεως καὶ ἐμβάλλουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς σκέψεις καὶ εἰς γλυκεῖαν μελαγχολίαν. Ἐξ ὧν τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν ἡ Ἐπτάνησος, μάλιστα δὲ καὶ κατ' ἐξοχὴν ἡ Κέρκυρα, ἐπειδὴ οὐδέποτε ἐπατήθη ὑπὸ βαρβάρου, ὅχι μόνον διέσωσε ζωντανὴν τὴν ἱστορικὴν παράδοσιν ἐν ἀδιακόπῳ συνεχείᾳ, ἀλλὰ καὶ κατήρτισε βίον κοινωνικὸν τοιοῦτον, ὁποῖον μόνον προαιώνιος καὶ πατροπαράδοτος πολιτισμὸς δύναται νὰ πορίσῃ. Εὐρίσκει λοιπὸν ὁ τὴν Κέρκυραν ἐπισκεπτόμενος μνημεῖα μεγάλα καὶ μικρά, ὑπενθυμίζοντα πάσας τὰς φάσεις καὶ τὰς κατὰ τὸ διάστημα τῶν αἰώνων περιπετείας τῶν ἱστορικῶν μεταβολῶν, τοὺς Βυζαντινοὺς δηλαδὴ, τοὺς Ἀνδραγατοῦς (1267-1386), τοὺς Βενετοὺς (1386-1797), τοὺς δημοκρατικοὺς Γάλλους (1797-1799), τοὺς Ρώσους καὶ τὴν Ἐπτάνησον πολιτείαν (1799-1807), τοὺς αὐτοκρατορικοὺς Γάλλους (1807-1815), τοὺς Ἀγγλοὺς (1815-1864).

Σκοπὸς μου δὲν εἶναι νὰ γράψω ἱστορίαν τῆς Κερκύρας, οὐδὲ νὰ καταστρώσω ἐδῶ τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν. Εἶναι πολλὰ τὰ γραφέντα· ἄς ἴδῃ ὁ βουλόμενος τὸ βιβλίον τοῦ Πάρτς, τὴν Συνοπτικὴν Ἱστορίαν τῆς Κερκύρας τοῦ Α. Ἰδρωμένου (ἐν Κερκύρᾳ 1895), τὴν ἀξιολογὸν Ἱστορίαν τῶν Ἰονίων Νήσων ἀπὸ τοῦ 1797 μέχρι τοῦ 1815 τοῦ Γερασίμου Μαυρογιάννη (ἐν Ἀθήναις 1889), τοῦ Μουστοξύδου μάλιστα τὰ ἔργα, τοῦ Ῥωμανοῦ τὰς διατριβάς, τὰς πολυειδεῖς μονογραφίας τοῦ Λαυρεντίου Βροκίνη.

Περὶ τῆς ἀρχαιοτέρας ἱστορίας τῆς νήσου καὶ τῶν ἀνέκαθεν ἐν αὐτῇ ἀνευρεθέντων ἀρχαίων πραγμάτων καὶ ἐπιγραφῶν, ὧν σμικρὸν μόνον μέρος ἀπόκειται εἰς ἴδιον μουσεῖον προσηρτημένον εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς Κερκύρας, μίαν ἔχω νὰ ἐκφράσω ἀπορίαν. Πῶς δηλαδὴ ὅχι μόνον οἱ ξένοι, οἱ ἐπὶ αἰῶνας δεσπόσαντες τῆς Κερκύρας, οὐδέποτε ἐνῆργησαν συστηματικὴν ἀρχαιολογικὴν ἔρευναν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχαιολογικὴ τῆς Ἑλλάδος ὑπηρεσία, μετὰ τὴν ἐθνικὴν τῆς νήσου ἀποκατάστασιν, δὲν ἐπελήφθη τοῦ ἔργου. Τὸ πρᾶγμα εἶναι τόσῳ μᾶλλον ἀπορον, καθ' ὅσον καὶ ἡ σκαφὴ ἔχει προδιαγεγραμμένον ἀκριβῶς τὸ σχέδιον, καὶ ὁ ἀρχαιολογικὸς ἀμητὸς θὰ εἶναι ἀσφαλὲς πολὺς καὶ πλούσιος. Θεωρῶ δὲ ἐγὼ ὡσαύτως λυπηρὸν ὅτι ὅχι αἱ ὀρθότεραι σκέψεις ἐπεκράτησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνώσεως καὶ ἐσπευσμένως ἀπεφασίσθη ἡ κατάργησις τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας. Ἡ Κέρκυρα ὑπῆρξεν ἐπὶ χρό-

νους μακρούς τὸ πρῶτον καὶ μόνον ἑλληνικὸν ἐπιστημονικὸν κέντρον, ὅχι δὲ μόνον πολλοὶ καὶ μεγάλοι λόγοι ἐπέβαλλον νὰ μὴ σθεσθῇ ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος τῆς παιδείας φάρος, ἀλλὰ καὶ συμπεριωτάτον θὰ ἦτο ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις νὰ ὑπάρχωσι νῦν δύο ἐπιστημονικὰ ἐν Ἑλλάδι φυτῶρια, ἅφ' οὗ μάλιστα ἡ Κέρκυρα εἶναι τόπος ἔχων πάντα τὰ ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἱστορίας πλεονεκτήματα, ὥστε νὰ συντελῇ εἰς ἡμέρωσιν καὶ ἐκπαίδευσιν. Οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ ἀγνοῶν πόσοι εἶναι οἱ ἐπιφανεῖς τῶν γραμμάτων ἄνδρες, οὓς εἰς τὸ διάστημα πολλῶν αἰώνων ἐξέθρεψεν ἡ Κέρκυρα καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἀπλοῦν βλέμμα ριπτόμενον εἰς τὰ Βιογραφικὰ Σχεδάρια τοῦ Α. Βροκίνη δύναται νὰ δώσῃ μίαν ιδέαν, οὐδὲ πόσον μεγάλη ἦτο ἡ ἐν Κερκύρᾳ πνευματικὴ κίνησις. Τῆς κινήσεως ταύτης ἐπαρκῇ ὡςδεῖς εἰκόνα δίδουσι τὰ Ἱστορικὰ καὶ Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα, ἅτινα ἐξέδωκεν ἐν Κερκύρᾳ (1872) ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου Μουστοξύδου Μιχαήλ, καὶ ὅσα κατὰ καιροὺς ἐγράφον περὶ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ἅτινα συνοψίζει ὁ Α. Ἰδρωμένος εἰς μίαν πραγματείαν δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ τοῦ 1874.

Εἶναι δὲ νῦν πολλὰ πράγματα ἐν Κερκύρᾳ ἀναφερόμενα εἰς τὸν βίον τὸν καθημερινὸν τῶν ἀγροτῶν (εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι οἱ ἀγρόται τῆς Κερκύρας εἶναι ἴσως ἐκ τῶν ἀμιγροτάτων ἑλληνικῶν πληθυσμῶν), εἰς τὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν φρασολογίαν, εἰς τὰ ἔργα καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, εἰς τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, τὰ ὅποια οὐδαμῶς ἢ ἀτελῶς ἐξητάσθησαν. Πολὺν θὰ ἀποκομίσωσι τὸν ἑπαινον καὶ οὐκ ὀλίγον θὰ συντελέσωσι εἰς τὴν διαφώτισιν τοῦ ἔθνικου ἡμῶν βίου οἱ νεώτεροι τῶν Κερκυραίων λογίων, ἂν ἀσχοληθῶσιν ἐπιμελῶς περὶ ταῦτα, μιμούμενοι ἂν ὅχι τὴν πασίγνωστον ἐπιστημονικὴν ἀκριβείαν τοῦ μακαρίτου Ἰωάννου Ῥωμανοῦ, τοῦλάχιστον τὴν πεφωτισμένην φιλοπονίαν καὶ τὸν ἀκάματον ζῆλον τοῦ Λαυρεντίου Βροκίνη. Ὁ Βροκίνης ζῆ καὶ ἀναστρέφεται μόνον ἐντὸς μιᾶς ἀτμοσφαίρας, τῆς τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Κερκύρας, τῆς μεγάλης καὶ πολυτίμου ἐκείνης συλλογῆς παλαιῶν ἐγγράφων, ἧτις εἶναι ἐν πολλοῖς ἀκόμη ἀνεκμετάλλετος θησαυρός, καὶ τῆς ὁποίας θαυμασίως ἀκριβῆ ἱστορίαν ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ Δ' τόμῳ τοῦ Παρνασσοῦ (1880) ὁ Κερκυραῖος ἐπίσης λόγιος Ν. Τ. Βούλγαρης. Ἀλλὰ πλὴν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ τούτου, τοῦ καὶ κυριωτάτου, ὑπάρχει ἀκόμη σπουδαιότατον ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς πολιτικῆς μάλιστα ἱστορίας τῆς Κερκύρας τὸ λεγόμενον Ἀρχεῖον τῆς Γερουσίας, ἐν ᾧ φυλάσσονται

τὰ ἔγγραφα τῶν τελευταίων ἐτῶν τῆς Βενετοκρατίας, τὰ τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας, τὰ τῆς Γαλλικῆς κατοχῆς, τὰ τῆς Ἰονίου Γερουσίας καὶ τῆς Ἰονίου Βουλῆς καὶ ἄλλα ἀξιοπερίεργα καὶ ἀξία μελέτης κειμήλια. Πολλὰς ὥρας κατ' ἐξοχὴν εὐαρέστους κατέτριψα κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν Κερκύρᾳ διαμονήν μου περιεργαζόμενος τὴν ζωντανὴν ἱστορίαν, ἧτις ἀπόκειται εἰς τὰ δύο ἀρχεῖα, ὁδηγούμενος εἰς μὲν τὸ ἐν ὑπὸ τοῦ Βροκίνη, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ὑπὸ τοῦ διευθύνοντος αὐτὸ κ. Μάρκου Θεοτόκη, ἀνδρὸς ἔχοντος τὴν εὐγένειαν τοῦ ἡσούς Ἰσην πρὸς τὴν εὐγένειαν τῆς καταγωγῆς. Περὶ τοῦ Ἀρχείου τῆς Γερουσίας εὐρίσκω μίαν λεπτομερεῖ ὑπὸ Α. Βροκίνη ἐκθεσιν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν ἐν τῇ ἐγγωρίῳ τῆς Κερκύρας ἐφημερίδι Φιλοπάτριδι (10 Δεκεμβρίου 1885). Ἀλλὰ καὶ τρίτον ἀκόμη ἀρχεῖον, μικρότερον, ὑπάρχει τὸ λεγόμενον τοῦ Εἰσπρακτορείου ἢ τοῦ γραφείου τῆς Διαχειριστικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ πλὴν αὐτοῦ εὐρίσκονται πολλὰ καὶ ἀξιόλογα ἔγγραφα καὶ κειμήλια καὶ ἐν ἰδιωτικοῖς ἀρχείοις. Ὑτύχησα ἐπὶ πολὺ νὰ περιεργασθῶ τὸ οἰκογενειακὸν ἀρχεῖον τοῦ κ. Μ. Θεοτόκη, τὸ τοῦ πρωτοτόκου δηλαδὴ κλάδου τῆς παλαιολόγου καὶ ἑλληνικωτάτης ταύτης γενεᾶς (ἐν Κερκύρᾳ ἀπὸ τοῦ 1453), ἧτις πολυσχιδῆς καὶ διαιρεθεῖσα κατὰ τὸ διάστημα τῶν αἰώνων εἰς πλείονας οἴκους, μὴ συνδεομένους πλέον διὰ δεσμῶν συγγενείας, ἀλλὰ διὰ τοῦ κοινοῦ μόνον ὀνόματος καὶ τῆς κοινῆς καταγωγῆς, παρέσχεν ὅχι ὀλίγους ἐπιφανεῖς ἐν τῇ πολιτείᾳ ἢ τοῖς γράμμασιν ἄνδρας. Ἀρκοῦμαι ἀναφέρειν ἐδῶ τὸν κόμητα Σπυρίδωνα Γεώργιον Θεοτόκην Πρίγκιπα καὶ Πρόεδρον τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας ἀποθανόντα τῇ 12 Νοεμβρίου 1803 (τὰ περὶ τοῦ θανάτου του καὶ τοῦ χαρακτῆρός του περιγράφει λαμπρὰ ὁ Μαυρογιάννης ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἰονίων νήσων τμ. β' σ. 77 ἐξ), τὸν ἑλληνικώτατον βαρῶνον Ἑμμανουὴλ Θεοτόκην Πρόεδρον τῆς Γερουσίας ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν Γάλλων (τὸν τίτλον τοῦ βαρῶνου ἔλαβε παρὰ τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος) καὶ πρῶτον Πρόεδρον ἐπὶ τῆς Ἀγγλοϊονίου Κυβερνήσεως, τὸν ἐκ πατρὸς θεῖον τοῦ Ἑμμανουὴλ, τὸν μέγαν Νικηφόρον, εἰς τὸν βίον τοῦ ὁποίου ἀφιεροῖ ὁλόκληρον τὸ δεύτερον τεῦχος τῶν Σχεδარიῶν ὁ Βροκίνης. Εἰς τὸν οἶκον τοῦτον ἀνήκει καὶ ἡ ἐπὶ κάλλει καὶ μορφῇ πεφημισμένη Ἰσαβέλλα Θεοτόκη Ἀλβρίτση. Ἀνέφερα τὰ μεγαλύτερα ὀνόματα, προσθέτω μόνον τὸ τοῦ νῦν Προέδρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Εἶναι πολυειδῶς ἀξία μελέτης καὶ τῶν

Θεοτόκη τὰ οἰκογενειακὰ ἀρχεῖα, ὅπως καὶ πλείστον ἄλλων ἐπιφανῶν τῆς Κερκύρας οἰκογενειῶν.

Σπουδαιότατην ἀφορμὴν εἰς ἐρεῖνας ἱστορικές παρέχουσιν αἱ ἐκκλησίαι τῆς Κερκύρας καὶ ἡ πρώτη αὐτῶν ἱδρυσις κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀδελφοτήτων. Ἄν ταῦτα καλῶς μελετηθῶσι, θὰ διαλευκάνωσι πολλὰς λεπτομερείας νομίμων αὐτόχρημα Βυζαντινῶν. Τὴν ἱστορίαν τῆς κτίσεως μιᾶς ἐκάστης ἐκκλησίας δύναται τις ἀνατρέχων μέχρι σχεδὸν τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος τῇ βοήθειᾳ τῶν σωζομένων ἐγγράφων νὰ παρακολουθήσῃ, ἐνίοτε δὲ ὑπάρχουν καὶ κατὰ πολὺ ἀκόμη ἀρχαιότερα χρονολογικὰ σημεῖα, φέρω δὲ ὡς παράδειγμα τὴν παλαιολόγην ἐκκλησίαν τοῦ Ἰάσονος καὶ Σωσιπάρχου (ιδ. Παναθηναίων τμ. Α' σ. 273), ἧτις ἂν δὲν εἶναι ἡ πρώτη, πάντως εἶναι ἡ δευτέρα ἐν Κερκύρᾳ κτισθεῖσα χριστιανικὴ ἐκκλησία. Αἱ ἀδελφότητες παρουσιάζουσιν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ τῆς Κερκύρας περιεργότατα ζητήματα. Ὑπάρχει λόγου χάριν μία ἐκκλησία τῶν Ἀγίων Πάντων, πρὸς ἣν συνεχωνεύθη μία παλαιότερα καὶ διαλυθεῖσα ὕστερον μονὴ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Βλαχέρενας (ἡ προσωνομία αὕτη καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τύπον εἶναι πολὺ κοινὴ ἐν Κερκύρᾳ). Οἱ Ἅγιοι Πάντες, ὅπως πρότερον ἡ Βλαχέρενα, ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀδελφότητα τῶν κρεοπωλῶν, συντηροῦνται δὲ ἀπὸ ὅλα τὰ ποδάρια τὰ βοῦδινα τοῦ μακιλιοῦ. Ὑπάρχει ὅπως ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν, οὕτω καὶ τῆς Βλαχέρενας, πλήρης ἐξ ἀρχῆς ὁ φάκελλος ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ, ἀντέγραφα δὲ χάριν περιεργείας ἐν ἐκ τῶν ἐγγράφων τοῦ φακέλλου, τὸ ὁποῖον καὶ παραθέτω. «Κόπια. 1760. ἐξίντα. Ἰανουαρίου 16 δεκάξι, εἰς τὸ μακιλιὸ τίς σπιτίας. Ἡ παρόντες μρ (=μεσσηρ) Βινιέρις Μαρίτζας, μρ. Ἀνδόνις Μαρίτζας, Χριστόδουλος Μαρίτζας, Γεοργάκις Μιχαλᾶς, Λόλος Παπαδόπουλος, Γερόλιμος Περούλις, ὅλλι μακελαρεῖ τίς παρούσις χόρας, ἡ ὁπί με μίαν βουλὴν καὶ γνώμιν, ἐξουσίαν καὶ κυριότητα πρὸς τὸν πρίορι καὶ κυβερνίτε τῆς μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Βλαχέρενας κυμένι εἰς τὴν παροῦσαν χόραν ὅλλι ἀδελφὶ καὶ γιούς πατρονάτι (=jus patronati) τίς αὐτίς μονίς νὰ ἡμποροῦν νὰ παχτόσουν διὰ χρόνους δύο ἀπὸ σήμερον ὅλλα τὰ ποδάρια τὰ βοῦδινα τοῦ μακιλιοῦ εἰς ὅπιον ἤθελαν θελίσουν, τὸ ὅπιό παχτο ὁποῦ κάμουν νὰ ἀγρικέτε εἰς μπενεφίτζιο τίς αὐτίς αγίας μονίς με τοιουτον θετικὸν ἐξεκαθάρισιν οἱ ὅπιος ἀπὸ τοὺς μακελαρέους εἴγουν ἀπὸ τὸ πῖμα νὰ πληρονοῦν διὰ κοντάνα (=τιμωρίαν) πρὸς τὴν ἀνοθεν μονὴν δουκάτα ἀπὸ λ.

6 κτλ.». Σημειώτεον ὅτι αἱ ἀδελφότητες ἔχουν εἰς ἐκάστην ἐκκλησίαν καὶ τὴν σημαίαν αὐτῶν, μεγάλην δηλαδὴ εἰκόνα, ἐνὸς ἀγίου ἢ τῆς Παναγίας, ἐπὶ χονδρῆς ὀθόνης τεχνικώτατα ἐξεργασμένην καὶ συγκρατουμένην κατὰ τὰς δύο βραχυτέρας πλευράς διὰ δύο ξύλων ὀριζοντίων, σταυροειδῶς διατεταγμένων ὑπὸ τοῦ κοντοῦ, δι' οὗ ἡ σημαία, ἡ φορητὴ εἰκὼν, παρεμπερῆς πῶς πρὸς τὰ ἐξαπτερυγα, φέρεται κατὰ τὰς λιτανείας. Λέγεται δὲ ἡ τοιαύτη μεγάλη φορητὴ εἰκὼν, ἥς διάφορον εἶναι τὸ φλάμπουρον, σκόλα ἥτοι σχολή, δηλαδὴ ἀδελφότης, σωματοεῖον, συντεχνία, κατὰ τὴν Βυζαντινὴν τῆς λέξεως ἑννοίαν. Εἶναι δὲ σημειώσεως ἀξίον ὅτι καὶ αὕτη ἡ βυζαντινὴ λέξις, ὅπως καὶ κύρια ὀνόματα βυζαντινὰ παρεφθάρησαν διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἰταλικῆς γλώσσης καὶ προφορᾶς. Εἰς πίστωσιν φέρω δύο γνησιώτατα Βυζαντινὰ ὀνόματα: Λειχουδης, Licudi — Λευκόχειλος, Lefchochilo. Ἀμφότερα μεταγραφέντα ἔπειτα ἐκ τῆς ἰταλικῆς παρεμορφώθησαν εἰς Λυκούδης καὶ Λευκόκοιλος.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι καταλυθείσης ἐπὶ τῶν Ἀνθηγαυῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κερκύρας, ἡ διοίκησις τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας Κερκύρας ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τὸν μέγαν Πρωτοπαπᾶν. Εἶναι πολὺ περίεργοι αἱ σχέσεις τῶν μεγάλων Πρωτοπαπᾶδων Κερκύρας πρὸς τὸν Λατίνον Ἀρχιεπίσκοπον, καὶ θὰ ἦτο ἀξία λόγου ἡ μελέτη τῶν κατ' ὅλου σχέσεων ἐπὶ Βενετοκρατίας μεταξὺ τῶν δύο ἐκκλησιῶν τὸ πρὸς τοιαύτην μελέτην ὑλικὸν ὑπάρχει ἄφθονον ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Κερκύρας. Σχετικῶς δὲ πρὸς τοῦτο τὸ ζήτημα ἔχω νὰ σημειώσω τὸ ἐξῆς περίεργον. Εἰς τὸ χωρίον Καρουσάδες, πρωτεύουσαν τοῦ δήμου Ἀκρολοφίτων, μετ' ἑλπίους τριακοσίους περίπου κατοίκους — ἀπέχει τὸ χωρίον περὶ τὰς ἐξ ἑκαταίας ὥρας ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ κεῖται πρὸς τὸ βορειώτατον μέρος τῆς νήσου, ἐκτεινόμενον μέχρι τῆς μαγνητικῆς παραλίας, τὴν ὁποίαν προσβρέχει ἡ Ἀδριατικὴ — ὑπάρχει ἐκκλησία παλαιὰ τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγ. Γεωργίου. Αἱ ἐκατέρωθεν τῆς ὡραίας πύλης δύο θύραι τοῦ τέμπλου, ἀντὶ εἰκονίσματος ἄλλων ἁγίων, ἔχουσιν ἡ μὲν μία τὴν εἰκόνα Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἡ δὲ ἄλλη Μάρκου τοῦ Ἐφέσου. Αἱ δύο αὗται εἰκόνες τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν τοῦ Παπισμοῦ ἱστορήθησαν ὑπὸ Κερκυραίου ζωγράφου, τοῦ Σπεράντσα, περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος. Τὸν λόγον τῆς τοιαύτης προτιμήσεως ζητήσας νὰ ἐξακριβώσω, ἔμαθον ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκεῖνῃ ἐτελεῖτο ἐπὶ Βενετῶν, ἐπὶ ὠρισμένης

τραπέζης, και λατινική λειτουργία υπό του λατί-
νου ιερέως πλουσιού Βενετού αυτόθι κτηματίου,
ονομαζομένου Μπατάγια. Οί ὀρθόδοξοι βαρέως
φέροντες τὸ πρᾶγμα καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντι-
στῶσι κατ' ἄλλον τρόπον, ἐπενόησαν, ὅτε ἐπέ-
στη ὁ καιρὸς τοῦ ἀνακαινισμού τῆς ἐκκλησίας,
πρὸς ἐκδίωξιν τοῦ ξένου δόγματος, τὴν γραφὴν
τῶν δύο εἰκόνων. Τῷ ὄντι ὁ ἱερεὺς τοῦ λατινι-
κοῦ δόγματος ἄμα ἰδὼν τὸν Γρηγόριον Παλα-
μᾶν καὶ τὸν Μάρκον τὸν Ἐφέσου εἰς τὰς δύο
θύρας τοῦ τέμπλου δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ πατήσῃ
τὸν πόδα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην. Προσθέτο-
μεν ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον τῶν Καρουσάδων,
ἐνθα ἠτύχησα νὰ ξενισθῶ ἐν τῷ οἴκῳ Θεοτόκη,
ὑπάρχει καὶ παλαιὰ ἔπαυλις τοῦ Ἀντωνίου Δάν-
δολου, ἐπιφανοῦς καὶ ἰδιοτρόπου τῆς Κερκύρας
πολιτευτοῦ, τὴν ὁποίαν γνωρίζουσι βεβαίως, ὅσοι
ἀνέγνωσαν τὴν Germaine τοῦ About.

Ὁ Μαυρογιάννης διηγείται διὰ μακρῶν τὴν
παλινὸρθωσιν τοῦ ὀρθοδόξου ἀρχιεπισκοπικοῦ θρό-
νου τῆς Κερκύρας, τὴν γενομένην κατὰ τὴν
κατοχὴν τῶν Ῥώσων, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ναυάρ-
χου Οὐσσακῶφ (οὗτινος σώζεται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
τῶν Μαγουλάδων καὶ ἡ εἰκὼν, ἔτι δὲ σώζεται
καὶ σταυρὸς ὑπ' αὐτοῦ δωρηθείς), καὶ πῶς μετὰ
ποικίλας περιπετείας ἀνεδείχθη καὶ ἐχειροτονήθη
πρῶτος ἀρχιεπίσκοπος Ἰερόθεος ὁ Τσιγάλας.
Μεταξὺ τῶν ἐγγράφων, ἅτινα παρὰ φίλου δωρη-
θέντα προσεκόμισα ἐκ Κερκύρας εἰς τὸ Ἀρχιεῖον
τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱστορικῆς Ἑταιρείας, ὑπάρχει
καὶ τὸ ἐξῆς ἐντυπον, ὅπερ παραθέτω, μὴ τηρῶν
τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ πρωτοτύπου.

Ἡ Διοίκησις
κάμνει δημοσίως φανερόν καὶ γνωστὸν καὶ εἶναι διὰ
προσταγῆς τοῦ Σενάτου
ὅτι διὰ τὴν ἐρχομένην τρίτην τὴν αὐγὴν, ὅπου θέλει
εἶναι εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ παρόντος, νὰ ἤθελε ἀπαρ-
λείπτως εὐρεθῶν ἐδῶ εἰς τὸ Παλάτιον τῆς συνελεύ-
σεως τοῦ Σενάτου, ὅλοι οἱ ἱερεῖς τῶν χωρίων καὶ
μπόργων τῆς νήσου, διὰ νὰ ἀπεράσουν εἰς τὴν παρη-
σίαν τοῦ Ἐξοχωτάτου Κυρίου Καβαλιέρ καὶ Ἀμιρά-
λιου Οὐσακῶφ, εἰς ἐκείναις ταῖς ἐκλογαῖς, ὅπου θέλει
εὐρεθῆ ἀναγκαίαις, ἀποβλέποντας, εἰς τὴν διόρισιν
ἐνός ἀρχιεπισκόπου Ῥωμαίου διὰ τούτην τὴν νήσον,
προβαλόμενος ἀπὸ τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα.

Ἀνταμῶς μὲ τοὺς ἄνωθεν ἱερεῖς, θέλει ἔλθουν τὴν
ἴδιαν ἡμέραν πέντε ὑποκείμενα ἄξια καὶ τιμημένα
ἀπὸ κάθε Μπαντιέρα, τὰ δύο νὰ εἶναι ἐκεῖνα, ὅπου
ἐκλέχθησαν εἰς ταῖς ἀπερασμέναις συνέλευσεις ὡς ἂν
ἐλετώροι (=ἐκλογεῖς), καὶ τὰ ἄλλα τρία διαλεγμένα
ἐπιταυτοῦ ἀπὸ τοὺς κατοίκους.

Τὸ παρὸν θέλει κηρυχθῇ εἰς ὅλον τὸ Νησίον διὰ
τὴν ἐνέργειάν του.

Ἐδόθη 2 Ἰουνίου 1799. Ε. Π. Κορφοῦς.

Σπυριδίων Γεώργιος Θεοτόκη Βίττε-Προσεντέντε
Φιλίτζις Ζαμπέλις Σεκρετάριος.

Ἀλλὰ μήπως πᾶσα ὁδὸς καὶ πᾶς οἶκος καὶ
πᾶν δημόσιον κτίριον δὲν εἶναι πηγὴ ἱστορικῶν
ἀναμνήσεων; Τὸ σημερινὸν κατὰστημα τῶν
Δικαστηρίων (ὅπερ εἶναι, καὶ λέγομεν τοῦτο πρὸς
τιμὴν τῆς Κερκύρας, ὅσον ἐνδέχεται εὐπρεπέ-
στατον), ἥτό ποτε Παλάτιον τοῦ Λατίνου Ἀρ-
χιεπισκόπου, ἔπειτα ἔγινεν ἐπὶ τῆς Ἑπτανήσου
Πολιτείας Παλάτιον τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἔπειτα
ἐπὶ Ἀγγλῶν μέγαρον τῶν Δικαστηρίων. Τὸ
Ἀρχιεπισκοπεῖον μετὰ τῶν σωζομένων συναφῶν
κτιρίων ἦτο ἡ κατοικία τοῦ Βαύλου ἐπὶ Βενε-
τῶν, ὑπέστη δὲ ἔπειτα διαφορὰς τύχας καὶ
περιπετείας, ἕως οὗ ἐπὶ Ἀγγλῶν ἔγινεν Ἐπαρ-
χεῖον. Ἐκεῖ ἐπισήμως ἐκηρύχθη ἡ κατάλυσις
τῆς μακραίωνος Βενετικῆς ἀρχῆς, ἐκεῖ τῇ 1
νοεμβρίου 1797 εἰσῆλθεν ὁ ὑπασπιστὴς καὶ
προγονὸς τοῦ Βοναπάρτου, ὁ υἱὸς τῆς Ἰωσηφί-
νης Εὐγένιος Βωαρναῖ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐπευφη-
μιῶν καὶ τῶν ζητωκραυγῶν τοῦ πλήθους, καὶ
ἀνήγγειλεν εἰς τὴν προσωρινὴν Κυβέρνησιν τοὺς
ὅρους τῆς συνθήκης τοῦ Καμποφόρμιο, δι' ὧν
προσηρτάτο ἡ Ἑπτάνησος εἰς τὴν Γαλλίαν.
Ἀλλὰ καὶ τὰ νεώτερα ἀκόμη τῶν δημοσίων
κτιρίων, τὸ Παλάτιον τοῦ Ἀρμοστοῦ τοῦ Ἀγ-
γλου, περὶ οὗ γράφει ἱκανῶς ὁ Μ. Μιτσάκης ἐν
τῷ 23ῳ τόμῳ τῆς «Ἐστίας» (1887), τὸ Βου-
λευτήριον, ὅπερ εἶναι τῶρα Ἀγγλικανικὴ ἐκκλη-
σία, τὸ κατὰστημα τοῦ Διδασκαλείου καὶ τοῦ
ἐργοστασίου Ἀσπιώτη, παλαιοὶ Βενετικοὶ καὶ
Γαλλικοὶ στρατῶνες, τὸ Γυμνάσιον, δηλαδὴ ἡ
ἄλλοτε Ἰόνιος Ἀκαδημία ἐνθα ἐδίδαξαν τόσοι
ἄνδρες ἐπιφανεῖς καὶ ἐστέφη ἐπισήμως ὡς ποιη-
τῆς ὁ Ῥώμας (ιδ. Ἐθνικὴν Ἀγωγὴν τόμ. Β',
1899, σελ. 246), πόσας δὲν διεγείρουν ἀνα-
μνήσεις!

Ἱστορικὰ κειμήλια ὑπάρχουν καὶ ἐν τῷ Δη-
μαρχεῖῳ. Καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, εἶδον ἐκεῖ τὴν
εἰκόνα τοῦ δευτέρου Ἀγγλου Ἀρμοστοῦ Ἀδαμ,
τοῦ διοχετεύσαντος τὰ ὕδατα εἰς τὴν Κέρκυραν,
οὗ καὶ χάλκινος ἀνδριάς εἶναι ἰδρυμένος ἔξω
τοῦ παλατίου τῆς πόλεως, ἔργον τοῦ Προσα-
λέντη, ἐξόχου Κερκυραίου γλύπτου, τὴν εἰκόνα
τοῦ Βράϊλα ἔργον Χαράλαμπος Παχύ, τὴν
εἰκόνα, μεγάλην καὶ ἐν στρατιωτικῇ στολῇ τῶν
παρελθόντων αἰώνων, τοῦ Δονᾶ, ἰδρυτοῦ τοῦ
Ἐνεχυροδανειστηρίου, τὴν προτομὴν τῆς ἀει-
μνήστου Κομήσσης Ἑλένης Ἀρμένη Μοτσενίγου,
εὐεργετίας τῆς Κερκύρας, ἔργον Καλοσγούρου,
μαθητοῦ τοῦ Προσαλέντη, παλαιότατον Κερκυ-
ραϊκὸν ἔγγραφον ἐπὶ περγαμνῆς, τοῦ δεκάτου
τετάρτου αἰῶνος, ἐν πλασίῳ διατηρούμενον καὶ
ὑπὸ Ἰωάννου Ῥωμανοῦ ἐκδοθὲν ἐν ἰδίῳ τεύχει

(τῷ 1882), πλουσιώτατον δὲ εἰς πορίσματα
ἱστορικά, καὶ τέλος, ὡς σύνδεσμον τοῦ παρελ-
θόντος τῆς Κερκύρας πρὸς τὸ παρὸν, τὴν εἰκόνα
τοῦ νῦν Προέδρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου,
ἀναρτηθεῖσαν διὰ πράξεως ἐπισήμου τοῦ Δημο-
τικοῦ τῶν Κερκυραίων Συμβουλίου.

Τὰ πάντα ἔχουσιν ἐκεῖ τὴν ἱστορίαν των·
αἱ ἐταιρεῖαι, ὅπως ἡ Φιλαρμονικὴ (περὶ ἧς ἔγρα-
ψεν ἐν τῷ 13 τόμῳ τοῦ Παρνασσοῦ ὁ Μ. Κ.
Σακελλαρόπουλος), αἱ τελούμεναι λιτανεῖαι τοῦ
Ἀγ. Σπυριδωνος (περὶ αὐτῶν ὑπάρχει μονο-
γραφία τοῦ Βροκίνη), τὸ παλαιὸν Θέατρον,
κοσμούμενον ἔξωθεν ὑπὸ ἀναγλύφων παραστά-
σεων πρὸς τιμὴν τοῦ Μοροζίνη, καὶ ἄλλα πλεῖ-
στα. Τὰ ὀνόματα ἀκόμη τῶν ὁδῶν ὑπενθυμίζουσιν
πάντοτε γεγονότα τῆς ἐγγωρίου ἱστορίας πα-
λαιᾶς, μεσαιωνικῆς καὶ νεωτέρας· ὁδὸς Συβό-
των, Βονδιόλου, Δονζελότου, Μουστοξυδου κτλ.
Ἡ ὁδὸς Νικηφόρου (Θεοτόκη) διέρχεται διὰ τῆς
ἐκκλησίας τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου, ὅπου ἐφημέρευεν
ὁ ἀειμνήστος ἀνὴρ, καὶ τοῦ παλαιοῦ οἰκίσκου,
ὅπου ἦτο ἰδρυμένον τὸ σχολεῖόν του. Ἡ ὁδὸς
Κικέρωνος ὑπενθυμίζει μίαν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν
τοῦ μεγάλου ῥήτορος, ἐν ᾗ ἀναφέρει τὴν ἀφίξιν
του εἰς Κέρκυραν. Περίεργον εἶναι ὅτι, καθ' ὅσον
ἠξεύρω, δὲν ὑπάρχει καὶ ὁδὸς Τιβοῦλλου, ἀφ' οὗ
ὁ ποιητὴς οὗτος καὶ διέτριψε καὶ ἐνόσησεν ἐν
Κερκύρᾳ.

Μεγάλαι ἱστορικαὶ περιπέτειαι ἐγκρύπτονται
εἰς τὰ ὀνόματα τῶν χωρίων τῆς Κερκύρας.
Ὑπάρχει χωρίον Χωρεπίσκοποι, τοῦ ὁποῦ το
ὄνομα παρεφθάρη ἐκ τῆς φράσεως στοῦ Χωρεπι-
σκόπου, ἥτις ἔγινε στοὺς Χωρεπισκόπους (οἱ Χω-
ρεπίσκοποι). Ἦτο ἐκεῖ κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς
χρόνους ἔδρα χωρεπισκόπου διοικοῦντος ἐκκλη-
σιαστικὰ τῆς Μητροπόλεως Κερκύρας κτήματα.
Ὅμοιους λόγους ἔχουν τὰ ὀνόματα τῶν χωρίων

Ἐπισκοπῆς καὶ Ἀγίων Δούλων (= Ἀγιοδού-
λων, ὡς ὀρθῶς εἶκασεν ὁ Ῥωμανός). Ἡ Στρα-
τιὰ ὑπενθυμίζει τοὺς γνωστοὺς Στραδιώτας, τὰ
Κρητικὰ κρητικὴν ἀποίκισιν, οἱ Ἀθηναῖοι (Ἀθη-
ναῖοι), ἀθηναϊκὴν. Πλείστα ἔχουσι τὸ ὄνομα τοῦ
κτήτορος. Πολλὰ ὀνόματα ἔχει διαλευκάνη ὁ
μακαρίτης Ῥωμανός, ἀνὴρ ἐξόχου φιλοπονίας
καὶ ἐμπλεως ἐπιστημονικοῦ ζήλου. Μία περὶ
τοῦ Ῥωμανοῦ μελέτη προτεταγμένη ἐνός μετὰ
τὸν θάνατόν του ἐκδοθέντος ἔργου του περὶ τοῦ
Δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου, δίδει ἀκριβῆ ἐννοίαν
τῆς περὶ τὴν ἐγγωρίον ἱστορίαν ἐπιστημονικῆς
ἐνεργείας τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός.

Πολλὰς τῶν ἐντυπώσεων μου παρέλειψα καὶ
πολλὰς σημειώσεις μου περὶ Κερκύρας δὲν ἀνέ-
γραψα ἐδῶ, διότι δὲν ἠθέλησα ὑπὲρ τὸ δέον νὰ
ἐκταθῶ.

Ἡ Κέρκυρα σήμερον ἀναντιρρήτως οὔτε ὑπὸ
τὴν ὑλικὴν οὔτε ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἐποψιν
εὐημερεῖ. Θυσιάσασα ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ιδέας
τὴν εὐζωίαν, καὶ περιελοῦσα ἕνεκα σειρᾶς ὅλης
ἐμπορικῶν καὶ γεωγραφικῶν περιπετειῶν εἰς
δυσχερῆ οἰκονομικὴν κατὰστασιν, ἔχει πάντως
ἀνάγκην νὰ ἀνορθωθῇ διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων
μέτρων, ὧν ἡ ἐξέτασις δὲν εἶναι πάντως ἔργον
ἡμέτερον. Ἀλλὰ μετὰ τῆς ὑλικῆς ἀνορθώσεως
θα ἦτο βεβαίως πρέπον καὶ ὑπὲρ τῆς πνευματι-
κῆς τοῦ τόπου ἀνορθώσεως νὰ ληφθῇ φροντίς.
Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι τὸ περιβόητον Καποδιστρια-
κὸν πανεπιστήμιον τὸ μέλλον νὰ ἰδρυθῇ μετὰ
τινα ἔτη ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Δομβόλη ἢ
Τομπόλη, τὸ ὁποῖον ὅμως περιβάλλεται ὡς διὰ
νεφέλης, χωρὶς νὰ ἔχωσιν ἀκόμη ἱκανῶς διαλευ-
κανθῇ τὰ κατ' αὐτό, δὲν θὰ μείνῃ ἀπλοῦν ὄνει-
ρον. Τότε θὰ ἐπανακτήσῃ ἴσως ἡ Κέρκυρα τὴν
παλαιὰν εὐκλείαν καὶ θὰ ἐκπέμψῃ πάλιν ὅπως
ἄλλοτε ἀκτίνας φωτὸς ἡ γεγραμμένη Ἰόνιος Ἀκαδημία.

Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΑΙΟΝ ΑΠΟΓΕΥΜΑ

Ο μόλυβδος ό οποίος είχεν άπλωθη εις τόν ουρανόν, επιπλέει τώρα παχύς και πυκνός επάνω εις την θάλασσαν. Μία μελαγχολία ήρεμος και ύπομονητική, ένα πένθος βαρύ έγκατερήσεως, χύνεται από τα ύψη, και περιβάλλει την φύσιν όλόκληρον ως να κλαίη τό σύμπαν τόν θάνατον του ωραίου 'Αδώνιδος.

Είναι τό φαιόν απόγευμα του φθινοπώρου, ή δείλη των ελπίδων και ή δύσις των όνειρων.

Εις τό παράθυρον ό νέος βυθίζει άλαμπές τό βλέμμα εις τό φαιόν πανόραμα. Τα μάτια του έχουν πάρει κάτι από τό πενθίμως φαιόν της φύσεως και δύο μεγάλοι σκοτεινοί κύκλοι άπλοΰνται γύρω και τα περιβάλλουν.

Κάτι φαιόν και πένθιμον έχει και εκείνη ή όποία γέρνει από πάνω του και άκούει τα λόγια του τα ξεκινήσαντα άσθενικά από την ψυχήν του και φθάνοντα ξεψυχισμένα έως τα χείλη του.

— Νά! αυτό που βλέπομεν γύρω μας είναι τό μάθημα που μάς δίδει ή φύσις. Πεθαίνει σήμερον ό σφριγών Λήνος και ό χυμώδης 'Αδωνις. Πεθαίνουν διότι τίποτε δέν είναι αιώνιον εις αυτόν τόν κόσμον. Και αισθάνομαι ότι πεθαίνει σήμερον και τό ωραϊον ειδύλλιον που είχαμε οι δύο μας πλέξη. 'Αφησέ με να διακηρύξω εις όλην την φύσιν ότι δέν μένει τίποτε πλέον εις την καρδίαν σου από τό παλαιόν αίσθημα που έφλόγισε τās ήμέρας της ευτυχίας μας. 'Αφησέ με να διηγηθώ τόν θάνατόν του εις την φύσιν να παρηγορηθ ή και αυτή δια τόν θάνατον που την σφίγγει γύρω. 'Αφησέ με να της ειπω ότι δέν μάς μένει πλέον τίποτε από την λατρείαν και από την τρυφερότητα δια να μην άγανακτήση δια την ύβριν. Διότι είναι ύβρις έμπρός εις τό μεγάλο ψυχομάχημα ήμεις να τονίζωμεν τόν παράφορον ύμνον του πάθους και να καταστρώνωμεν τα σχέδια της απολαύσεως.

— Μην άφίνης να σε πνίγουν αι μαύραι σκέψεις. 'Ο ήλιος δέν έδυσεν ακόμη και έπειτα από όλίγον θα φλογίση τα σύννεφα...
— Θα είναι και αυτό μία επιβεβαίωσις του θανάτου. Θα και ή ό μέγας νεκρός. 'Ετοίμασε την τεφροδόχον που θα δεχθ ή την κόνιν του και φύλαζε εις την δακρυδόχον τα δάκρυά μας. 'Ακουσε τί μουρμουρίζει εκεί εις την θύραν μας!...

— Είναι ό φθινοπωρινός άνεμος που ζητεί να εισέλθ ή από την χαραμάδα.
— Είναι ό έρως που κλαίει. 'Αλλά μ' ένοχλεί τό παράπονόν του. Διώξε τον απ' εκεί δέν θέλω να τόν άκούω. Ειπέ του ότι θα φύγωμεν απ' έδω, ότι δέν είναι πλέον έδω τόπος κατάλληλος δια να κτίση την φωλεάν του. 'Εγώ δέν είμαι τώρα ικανός να του φέρω τα χορταράκια και την άμμον που θέλει. Τα φύλλα έπεσαν πλέον ζηρά από τα δένδρα και φύλλα που τρίζουν δέν είναι καλοί φύλακες μυστικών ερώτων.

— Και όμως δέν έγυμνώθησαν όλα τα δένδρα και δέν έπεσαν όλα τα φύλλα. 'Ελα να τρέξωμεν και σήμερον μέσα εις τās έρημικās διόδους του κήπου. 'Η πιπεριές δέν έμάδησαν, όπως φαντάζεσαι, και ό μεγάλος ευκάλυπτος θ' άπλώσ η την φαιδράν πρασινάδα του δια να κρύψη από τούς όφθαλμούς μας τό πένθος του ουρανού.

— Ναι! 'Αν θέλ ης πηγαίνωμεν ακόμη μίαν φοράν εις την έρημικην δενδροστοιχίαν. 'Αλλά δια τελευταίαν φοράν. Κόψε τό τελευταϊον ρόδον που άφήκεν άγγιχτον ό θάνατος και κάρφωσε το μέσα στα μαύρα μαλλιά: τα μαλλιά σου θα του ένθυμίζουν τόν θάνατον που περιμένει και αυτό. 'Εγώ θα κόψω ένα κλάδον από την κυπάρισσον. Και έτσι, συ έστεμμένη με τό σύμβολον της ζωής, εις την όποιαν πιστεύεις, και έγώ φέρων τό σύμβολον του θανάτου, τόν όποιον βλέπω και αισθάνομαι, θα φθάσωμεν άργά άργά και σιωπηλοί έως τ' αρχαία έρείπια όπου — ένθυμείσαι; — μίαν ωραϊαν άνοιξιάτικην πρωϊνήν έγεννήθη ή θερμή μας αγάπη.

— Θα πάρωμεν ακόμη μίαν φοράν την έρημικην δενδροστοιχίαν και θα φθάσωμεν εις τα κιτρινιασμένα έρείπια. 'Ο ήρειπωμένος βαμρός θα μάς ένθυμίσ η τās θυσίας που εκάρμαμεν. Συ έφερες σφάγιον την καρδίαν σου εις τās ακάνθας των προλήψεων. 'Εγώ εις τόν βαμρόν αυτόν προσέφερα τό υπόλειμμα των δυνάμεών μου, τό απόβαρον του πάθους μου. Κύτταζε τώρα την σφραγίδα του θανάτου των παθών εις τόν φαιόν γύρον που περιβάλλει τα μάτια μου. Τώρα θα σε αφήσω. ένόσω θα είμαι κοντά, θ' άκούω — σπαρακτικόν μυρολόι! — τούς λυγμούς σου, τα κλάματά σου. 'Όταν θα είμαι μακράν, μόλις θα βλέπω ακόμη να με συνοδεύουν εις τόν αιώνιον χωρισμόν αι μεγάλαι σιωπηλαί σου χειρονομίαι.

— 'Ω, άφησε να διαλυθ ή τό σκότος της ψυχής σου με τόν ήλιον που θα ξεπροβάλλ η εκεί όπισω από τα σύννεφα.

— Αι σιωπηλαί σου χειρονομίαι!... Τα ζηρά φύλλα της δενδροστοιχίας που θα τρίζουν κάτω από τα πόδια μου, θα σου φέρουν επί πολυ ακόμη την ήχώ του τελευταίου αποχαιρετισμού και ό άνεμος που γλιστρά μέσα από τα φύλλα θα μου προσκομί η βάλαμον και σπαραγμόν την ήχώ των παραπόνων σου... Συ θα επιστρέψ ης έπειτα από τα έρημικα έρείπια εις την ζωήν, ή όποία άνοιγεται ακριβώς εις τό σημείον εις τό όποιον κλείεται ή ιδική μου. Δέν θέλω να μ' ένθυμ ησαι την ωραϊαν άνοιξιάτικην πρωϊνήν και τό φλογερόν θερινόν μεσημέρι. Τό απόγευμα όμως του βίου, τό φαιόν και μελαγχολικόν απόγευμα, άκουσε κάτι που θα ψιθυρί η απ' έξω από την θύραν σου. Θα είναι ό βρυκόλακας της παλαιάς γλυκειάς αγάπης, ό όποιος άφίνει τόν τάφον του δια να έλθ η πλησίον σου. 'Αν είσαι ευθυμος, αν σ' αγαπούν ακόμη, αν έχ ης θερμήν την καρδίαν, διώξε τον τόν όκληρόν θλιμμένον επισκέπτην. 'Αν όμως αισθάνεσαι έρημίαν γύρω σου και όρμα εις τα μαλλιά σου ό παγερός άνεμος της έγκαταλείψεως, ζέστανε έστω και δι' όλίγας στιγμάς τόν εκούσιον έξόριστον που θα τρέμ η έξω από την θύραν σου. 'Από τό σώμά του θ' αναδοθ ή ή αναλαμπή, την όποιαν βλέπουν οι νεκροθάπται την νύκτα επάνω από τα πτώματα.

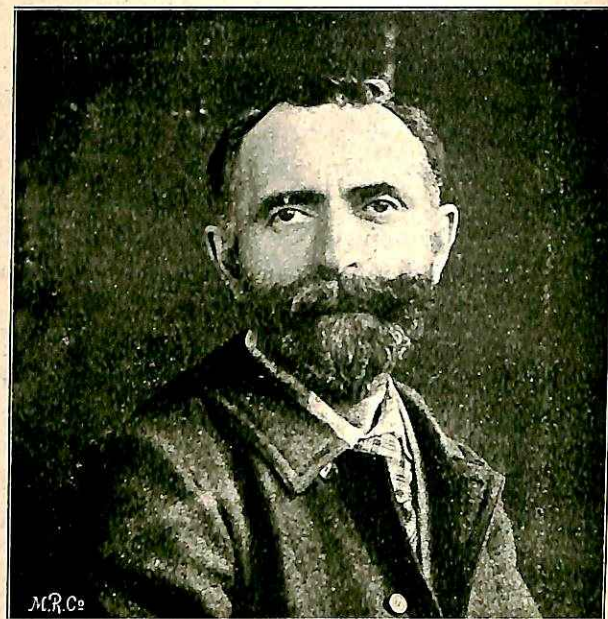
— Κύτταζε όμως τί σου έλεγα πριν. Να ό ήλιος ό όποιος έπέρασεν από τα σύννεφα και πυρπολεί την κορυφήν του βουνού. 'Ιδέ τον καλā τόν ήλιον της ελπίδος, που θα διώ η τα φαντάσματα από την καρδίαν σου.

— Τόν είδα. 'Ας τοποθετήσωμεν επάνω εις την πυράν που μάς έτοίμασεν ό μέγας θυσιαστής τό φορείον του νεκρού μας έρωτος. 'Αγάπη όπως ή ιδική μας δέν έπρεπε ν' αποθάν η άδοξος επάνω εις μίαν κοινήν κλίνην. 'Εχρειάζετο μίαν μεγάλην πυράν, την πυράν που περιέβαλε τό σώμα του Μεγάλου κατακτητού. Μόνος του μάς υποδεικνύει πώς θέλει να τόν κηδεύσωμεν. 'Ας εκτελέσωμεν ευλάβως την διαθήκην... Φέρε την μεγάλην τεφροδόχον να ρίψωμεν μέσα την κόνιν του!...

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΡΑΛΛΗΣ

M.R.C.

Προτιθέμενοι νὰ ἐξετάσωμεν ὅσον τὸ δυνα-
τὸν σαφέστερον τὰς χαρακτηριστικώτερας
καλλιτεχνικὰς φυσιογνωμίας τῆς συγχρόνου Ἑλ-
λάδος, καὶ νὰ δώσωμεν διὰ τῶν «Παναθη-
ναίων» τρόπον τινὰ συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν
τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης τῆς σήμερον, χαράσσομεν
τὰς γραμμὰς ταύτας φρονούντες ὅτι παραλλή-
λως πρὸς τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους
ἡ Ἑλληνικὴ καλλιτεχνία ἤρχισε νὰ ἐνσαρκουῖται
καὶ πάλιν εἰς τὰ νεκρωμένα μέλη τοῦ ἰνδάλμα-
τος τοῦ Πυγμαλῖωνος.

Προτοῦ ὁμῶς ζητήσωμεν τὸν ἰδιόζοντα χαρα-
κτῆρα τῆς νέας Ἑλληνικῆς τέχνης διὰ τῶν ἐξο-
χωτέρων ἀντιπροσώπων αὐτῆς, δὲν εἶνε πάντῃ
ἀνωφελὲς ἂν ἐπισκοπήσωμεν ὅπωςδὴποτε τὴν
ἐν τῇ ξένῃ αἰσθητικῇ ζωῇ, ἥτις ἀπὸ τοσοῦ-
των αἰῶνων καρποῦται τὸ πνεῦμα τὸ ἐλλήνι-
κὸν τῆς τέχνης. Ἀνατρέχοντες πάσας τὰς ἐπο-
χὰς, καθ' ἃς ἡ τέχνη ἤκμαζε διὰ τοῦ γενικοῦ
ἐνθουσιασμοῦ, ἀναπαριστῶσα τὰ μᾶλλον ἐξέ-
χοντα γεγονότα διὰ τῆς μορφῆς καὶ τοῦ σχή-
ματος, καὶ ἐκδηλοῦσα τὸν νοητὸν τῆς αἰσθήσεως
κόσμον διὰ τῶν ἀντιθέσεων τῆς πραγματικότη-
τος, παρατηροῦμεν ὅτι δύο θετικοὶ νόμοι εἰργά-
ζοντο πρὸς παραγωγὴν τοῦ τεχνουργήματος·
ἅφ' ἑνὸς μὲν ἡ αἰσθητικὴ ἀλήθεια, ἥτις εἶνε ἡ
ἀρχὴ καὶ τὸ τέρμα πάσης τέχνης, καὶ ἅφ' ἑτέ-
ρου ἡ φυσικὴ ἀλήθεια, ἥτις εἶνε τὸ μέσον δι' οὗ
ἐκδηλοῦται τὸ αἰσθητικὸς ἀληθές.

Ἡ Φύσις ὑπῆρξε πάντοτε καλὴ διδάσκαλος

εἰς τοὺς ἐννοοῦντας τὰς καλλονὰς αὐτῆς, ἀλλὰ
συγχρόνως οἰονεὶ ἀπέκρυπτε ταύτας ἀπὸ τὰ
ὄμματα τῶν ἀμορφῶτων διανοιῶν, ὡσάκις τὰ
ἐλατήρια τῆς δημιουργίας κακῶς λειτουργοῦντα
ἐξελάμβανον τὸ ὑπάρχον ἀντὶ τῆς φύσεως. Οἱ
νόμοι ἀνεστρέφοντο, καὶ οἱ μὲν ἐπίστευον ὅτι φύσις
ἐν τῇ τέχνῃ εἶνε πᾶν τὸ ὁρατὸν ἐν τῷ σύμπαντι,
οἱ δὲ μεταφυσικῶς ἐρμηνεύοντες ἤθελον τὴν
φύσιν θεραπευεῖν τῆς ιδέας καὶ παρεμόρφουν
ταύτην, ἵνα διαιωνίσωσιν ἀμόρφως τὴν νομίζο-
μένην ἐμπνευσίν των. Ἡ παραίσθησις αὕτη
γίνεται ἔτι καταφανέστερα ὡσάκις, ἐξετάζοντες
τὰ ἐν τοῖς Μουσείοις ἔργα τῶν διαφόρων ἐποχῶν,
παρατηροῦμεν τὴν ἐξέλιξιν ὅτε μὲν ὑπὸ τὴν
λελογισμένην αἰσθητικὴν ἀνάπτυξιν, ἐξ ἧς προκύ-
πτει ἡ ἀκμὴ, ὅτε δὲ ὑπὸ τὴν μιμητικὴν ἀνα-
παράστασιν γνωστῶν κανόνων καὶ ρυθμῶν, διὰ
τῶν ὁποίων ἡ παρακμὴ, διεκδικουσα τὴν δάφνην
πρὸς τὰ δημιουργήματα τῆς ἐμπνεύσεως ἦτοι
τῆς αἰσθητικῆς ἀληθείας. Παρατηροῦμεν δὲ
μετ' ἐκπλήξεως ὅτι παρ' ὅλην τὴν φωταυγῇ τῶν
αἰῶνων ἐξέλιξιν, ἡ τέχνη παρέμεινε στεῖρα ἰδέα
εἰς ἐκεῖνα τὰ ἔθνη, εἰς ἐκεῖνας τὰς ἐποχὰς ὅπου
ἡ παραίσθησις ἢ ἡ ἀδιαφορία ἐχαλάρονε τὰ εἰλι-
κρινῇ αἰσθήματα παντὸς καλλιτέχνου.

Εἶνε πολὺ περίεργος ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον
τὸ πολὺ κοινὸν αἰσθάνεται τὰ καλλιτεχνήματα
ἐν ἐποχῇ καταπτώσεως. Ἐνῶ ἅφ' ἑνὸς ἀδιαφο-
ρεῖ καὶ ἀπομονοῦται ἐν τῇ χαώδει ἐρήμῃ ἀτε-
λευτήτου βιοπάλης, ζητεῖ νὰ διδῇ καὶ γνωρίσῃ

διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς τὴν ἐσωτέραν
ζωὴν ἀγνώστου αὐτῷ καλλιτεχνικῆς φύσεως,
λησμονεῖ ὅτι δὲν ἔχει τοιοῦτους ὀφθαλμοὺς καὶ
ποθεῖ καὶ αἰσθάνεται ἐκεῖ ὅπου οὐδεὶς πόθος,
οὐδεμία αἰσθησις ὑπάρχει. Διὰ τοῦτο καὶ σήμε-
ρον παρατηροῦμεν ὅτι εἰς τὰ ἔθνη ὅπου ἡ αἰσθη-
τικὴ ψυχὴ ἀντικατέστη διὰ τῶν πολλαπλῶν
σπουδῶν ἀκαδημιῶν καὶ πανεπιστημίων, σοφι-
στικῶν καὶ πολλάκις σχολαστικῶν κρίσεων αὐτε-
παγγέλτων αἰσθητικῶν, τῶν καθ' ἑκάστην ἀνα-
φαινομένων αἰρέσεων καὶ τῶν διὰ τῶν ἐφημε-
ρίδων διαδιδωμένων παντοίων αἰσθητικῶν ἰδεῶν,
ἐγεννήθη παράδοξόν τι αἰσθητικὸν σύστημα ὅπερ
ἔχει μόνον ὁδηγεῖ τὴν τέχνην εἰς κατὰπτωσιν
ἀλλὰ καὶ ἐκμυζᾷ πᾶσαν ζωτικὴν ἀντίληψιν
τῶν δυστυχῶν καλλιτεχνῶν. Σήμερον ἀκόμη τὸ
πολὺ κοινὸν ἀρκεῖται εἰς τὴν ἀπεικόνισιν τῶν
ζητημάτων τῆς ἡμέρας καὶ εὐχαριστεῖται περισ-
σότερον μὲ τὰ γελοιογραφημένα περιοδικὰ ἀπὸ
κάθε καλλιτεχνικῆς ἔκθεσιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν
αἰσθάνεται μόνον τὰ ποταπώτερα ἔργα, εἰς τὰ
ὁποῖα ἀναγνωρίζει τὰς σελίδας τοῦ ἡμερολογίου
του. Ἄλλ' ἡ ἐξωτερικὴ ὕψις τῶν πραγμάτων
ἀντιτίθεται πάντοτε πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἀλή-
θειαν καὶ τὰ ἔθνη ὡς καὶ τὰ ἄτομα ἐπὶ μακρὸν
τυφλοῦνται μὴ δυνάμενα ν' ἀναγάωσιν εἰς ἔργα
τέχνης τὴν αἰσθητικὴν ζωὴν, ἥτις διέπει τὰς
περιπετείας ὁδυνήρου βίου, συνέπεια δὲ τούτου
εἶνε καὶ αἱ συνθήκαι τῆς συγχρόνου παραγωγῆς,
αἵτινες, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, εἶνε ἡκιστα
καλλιτεχνικαί. Αἱ παντοειδεῖς μάλιστα σχολαί,
αἵτινες περὶ τὰ τέλη τοῦ αἰῶνος τούτου προβά-
λουν τὴν αἰρετικότητά των, ὅπως ὁδηγήσωσι
τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸν ἰδεώδη παράδεισον τοῦ
καλοῦ, γίνονται πρόξενoi μᾶλλον συγχύσεως ἢ
ἐλπίδος καὶ παρηγορίας. Οὐδ' ἀνεκτὸν εἶνε τοῖς
πᾶσιν, ἰδίᾳ δὲ τοῖς Ἑλλήσι, νὰ παρακολουθῶσιν
ὡς φοβισμένα παιδιὰ τὰ φληναφήματα ταῦτα
τῆς τέχνης, ἅτινα παρήχθησαν ὑπὸ τὴν ἐπῆρειαν
τοιούτου αἰσθητικοῦ καθεστῶτος, λαβόντα τὸ
πρόσχημα τῶν αἰρετικῶν σχολῶν. Ἐτι δὲ κωμι-
κώτερον εἶνε νὰ τρεφώμεθα μὲ τὰς δοξασίας τοῦ
παρελθόντος καὶ ν' ἀναγάγωμεν εἰς σχολὰς
τεχνουργήματα, ἅτινα παρήχθησαν ὑπὸ τὴν
ἐπῆρειαν τοῦ φόβου τῆς σημερινῆς βιοπάλης· καὶ
ναὶ μὲν εἶνε γνωστὸν εἰς τοὺς εἰδήμονας ὅτι
ἔργα τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου φέρουν πάντα τὴν
αὐτὴν ἐξέλιξιν τοῦ χαρακτῆρός του, τὴν αὐτὴν
σφραγίδα τῆς τεχντροπίας του, ἀλλ' εἶνε ἐπί-
σης βέβαιον ὅτι ἅφ' ἧς ἐποχῆς ἡ ἀνθρωπότης
ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἀπὸ τῆς τέχνης,
εἶνε ἀδύνατον νὰ συμπηχθῇ σχολὴ καὶ νὰ εἰκο-

νίσῃ σταθερὰ συναισθήματα, νὰ ζωγραφίσῃ τὴν
σπαργῶσαν ζωὴν, τὸν πλοῦτον καὶ νὰ ἐρμηνεύσῃ
τὸν πέριξ αὐτῆς κόσμον.

Ὁ καλλιτέχνης ἰδίως τῆς σήμερον, ζῶν ἐν τῇ
μονώσει εἰς ἣν τὸν κατεδίκασεν ἡ ἀπάθεια τοῦ
θετικισμοῦ, δὲν δύναται νὰ συμπήξῃ μόνιμον
ἐργαστήριον, καὶ ἡ ἀφαισθητικὴ τῶν αἰσθημάτων
του ἡχῶ μόλις κατορθοῖ νὰ εἰσπληθῇ ἐπὶ τῆς
ὀθόνης καὶ τοῦ μαρμάρου κακόζηλος καὶ παρα-
μεμορφωμένη. Ὅπου δὲ σοφιστὴς εἴτε ἐπιτή-
δειος ἐκμεταλλευτὴς τῶν περιστάσεων ἐξαγγέλ-
λει τὰ περὶ μελλούσης ζωῆς σοφίσματά του,
ἐκεῖ τὸ πλῆθος τρέχει ὅπως ἀπολαύσῃ λήρους,
οἷτινες οὐδὲν ἄλλο εἶνε εἰμὴ αὐτὴ ἡ σκοτι-
σμένη αἰσθητικὴ, ἥτις διέπει σήμερον τὰ πάντα.
Ἐλάχιστοι εἶνε οἱ καλλιτέχνη, οἵτινες ἐμμένουσιν
εἰς τὰς σταθερὰς ἀρχὰς τοῦ ἐλευθέρου αἰσθητι-
κοῦ σκεπτικισμοῦ· διὰ τοῦτο πῶς εἶνε δυνατόν
ὑπὸ τοιοῦτον ὀρίζοντα νὰ παραχθῶσι καλλιτε-
χνήματα ἀντάξια τοῦ προορισμοῦ τῆς τέχνης,
ἥτις σκοπὸν ἔχει πρὸ παντὸς τὴν διὰ τοῦ λόγου
καὶ τοῦ σχήματος ἀνύψωσιν καὶ ἐξευγένισιν τῶν
αἰσθημάτων τοῦ ἀνθρώπου;

Ἐν τῇ ἐνδόξῃ Ἑλληνικῇ ἐποχῇ, καθ' ἣν
ἔζησαν οἱ περιφανέστεροι τῶν καλλιτεχνῶν, οὓς
εἶδε ποτε ὁ κόσμος, τὰ πλήθη ἐνεθουσίων πρὸ
τῶν ἀπείρων ἔργων τῆς ἐλληνικῆς μεγαλοφυΐας·
ἀρκεῖ τις νὰ ἀναλογισθῇ ὅτι μόνον ἐν Ἀττικῇ
ὑπῆρχον πλείονες τῶν δέκα χιλιάδων καλλιτε-
χνῶν, ἐργαζόμενοι πάντες μὲ τὸν αὐτὸν ἐνθου-
σιασμόν, μέχρις ὅτου ἐξεῦρον τὸν ἀπόλυτον τοῦ
ὠραίου τύπον, ὅστις παρέμεινε ὡς ἡ τελευταία
φάσις τοῦ καθόλου γλυπτικοῦ σχήματος τῆς
τέχνης.

Ἀλλὰ καὶ ἡ κολοσσία ἐργασία τοσοῦτων
αἰῶνων μέχρι τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ τῶν ἡμε-
ρῶν μας, μᾶς δίδει πλείστα παραδείγματα
ἀκμῆς καὶ παρακμῆς τῶν τεχνῶν· ὅπου δὲ καὶ
σήμερον καλλιτεχνικαί τινες μονάδες, αἵτινες
δι' ἀφειδούς ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῆς πολι-
τείας καὶ ἐνίων μορφωμένων ἀνδρῶν παρήγα-
γόν τι ἀντάξιον τῆς τέχνης, ἐκεῖ βλέπομεν ὅτι
ἡ ἐξέλιξις εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὸ περιβάλλον.

Παραλληλιζομένη ἡ αἰσθητικὴ αὕτη φορὰ
τῆς σημερινῆς τέχνης πρὸς τὴν τέχνην τῆς χθὲς
μόλις ἐλευθερωθείσης πατρίδος μας, μᾶς πείθει
περὶ τῆς ἐκτάκτου ἀντιλήψεως ἐν ταῖς τέχναις
καὶ τοῦ νεωτέρου Ἑλλήνος. Τὰ δὲ ἔργα τοσοῦ-
των καλλιτεχνῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων
μέχρις ἡμῶν, ἅτινα πρόκεινται ἐλεύθερα πρὸς
μελέτην καὶ σπουδὴν τῶν λόγων τῆς δημιουρ-
γίας των, μᾶς διδάσκουσιν ὅτι ἡ τέχνη τῶν

ΤΑ ΑΓΙΑ ΛΕΙΨΑΝΑ * ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΡΑΛΛΗ

Ἑλλήνων, καίτοι περιβληθεῖσα τὸν ἀσκητικὸν πέπλον τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐδημιούργει ὁμῶς νέον ρυθμὸν παρὰ τὰς ὑψηλὰς πύλας τοῦ Βυζαντίου· καὶ ἡ Βυζαντινὴ ἀγιογραφία ὑπέδειξεν εἰς τὸν κατάπληκτον νεοπολιτισμὸν τοῦ Μεσαίωνος τὰς βάσεις νέας αἰσθητικῆς ἀπόψεως, δι' ἧς ὁ Cimabue καὶ ὁ Giotto ὠδήγησαν τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὴν Ἀναγέννησιν διὰ τοῦ Beato Angelico, τοῦ Ραφαήλ καὶ Μιχαηλαγγέλου.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους τῆς δουλείας ἡ αἰσθητικὴ ζωὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους δὲν ἔπαυσε ν' ἀποδίδῃ θαυμασίως διὰ τῆς τέχνης, μὲ τὴν μεγαλειτέραν ἀπλότητα, πάντα τὰ συναισθήματα ἔθνους μεγαλόφρονος, ὅπερ ἐστέναζεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τρομεροῦ κατακτητοῦ, καὶ ἰδοὺ ἡ δημῶδης νεοελληνικὴ ποίησις ἀντλοῦσα τὸ ὕλικόν αὐτῆς ἀπὸ τοὺς θύμους τῶν ποιητικῶν λόφων τῆς ἐξυμνεῖ τὰ παλληκάρια τόσων ἡρώων κατορθωμάτων.

Ἡ νέα ὁμῶς ζωὴ τῆς ἐλληνικῆς τέχνης ἀνεφάνη περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος διὰ τοῦ πελοποννησίου ζωγράφου Παναγιώτου Δοξαρά, ὅστις, πλὴν τῶν λαμπροτάτων αὐτοῦ ἔργων, ἔγραψεν εἰς ἀπλὴν ἐλληνικὴν διάλεκτον καὶ ἐγχειρίδιον περὶ ζωγραφικῆς, παροτρύνων τοὺς νέους Ἕλληνας εἰς τὴν σπουδὴν τῆς θείας τέχνης τῶν προγόνων. Ἐντεῦθεν ὁ αἰσθητικὸς ἐρευνῶν τὴν καλλιτεχνικὴν ὑπόστασιν ἑνὸς ἔθνους παρατηρεῖ ὅτι ἐν Ἑλλάδι ἡ τέχνη δὲν εἶνε ξένον τι καὶ ἄμορφον ἀντικείμενον, ἀλλ' ἰδέα ἐνσαρκωμένη εἰς τὰς καρδίας ὄλων, καὶ συνυπάρχει μὲ τὴν ὥραιαν ἀτμόσφαιράν της εἰς πᾶσαν ἐλληνικὴν γωνίαν. Ἀδιάφορον ἂν αἱ συμφοραὶ τῆς πατρίδος καὶ ἡ διὰ τῶν ἐπιτηδεῶν ἐκμετάλλευσις τῆς τέχνης παρημποδίσαι μέχρι τοῦδε τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τῶν καλλιτεχνικῶν βλαστῶν τῆς νέας Ἑλλάδος. Πᾶς τις ὁμῶς δύναται ν' ἀναγνωρίσῃ εἴτε μελετῶν τὴν καλαισθησίαν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, εἴτε ἀκούων τὰ δημῶδη ἄσματα, ὅτι τὸ αἶσθημα παρ' ἡμῖν εἶνε καλλιτεχνικὴ κληρονομία λαοῦ γνωρίζοντος νὰ ἐκφράζῃ καὶ σήμερον ἔτι μύχιόν τινα πόθον εὐγενεστέρως ζωῆς.

Προσκυνητὴς τῆς τέχνης, ἡ ὁποία τοῦ ἐνέπνευσε τὰς ὥραιότερας σελίδας τοῦ ἔργου του, ὁ Θεόδωρος Ράλλης διήρχετο τῶν Ἀθηνῶν διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ Μετέωρα καὶ τὸν Ἄθωνα, τὰς Μονὰς καὶ τὰς κρύπτas τοῦ χριστιανικοῦ ἐλληνισμοῦ. Ἐγνωρίσαμεν τὸν συμπαθὲς καλλιτέχνην μὲ τὸ μεῖδιμα εἰς τὰ χεῖλη, μεῖδιμα ἡρεμίας

καὶ ἀγάπης πρὸς κᾶτι τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τοῦ κοινοῦ καὶ πλανᾶται εἰς σφαῖρας παραδόξου γαλήνης, τὴν ὁποίαν ἡ τέχνη χαρίζει εἰς τοὺς ὀλίγους μύστας της. Γεννηθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ τῆς παλαιᾶς οἰκογενείας τῶν Ράλλιδων, ἐξεπαιδεύθη ἐν Ἀγγλίᾳ, προοριζόμενος διὰ τὰς μεγάλας ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ οἴκου Ράλλη καὶ Μαυρογιάννη, ἡ ἀκαταμάχητος ὁμῶς κλίσις του πρὸς τὴν ζωγραφικὴν τὸν ἔφερεν εἰς Παρισίους, ὅπου κατετάχθη εἰς τὴν σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν ὑπὸ τὸν διάσημον Gérôme. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1875 ἤρχισε τακτικῶς νὰ ἐκθέτῃ εἰς τὰς ἐτησίας καλλιτεχνικὰς ἐκθέσεις τῆς Ἐταιρείας τῶν Γάλλων καλλιτεχνῶν, καθὼς καὶ εἰς τὴν Βασιλικὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Λονδίνου μέχρι τοῦ 1882. Ἐκτοτε ὁ Θεόδωρος Ράλλης ἐβάδισε μετ' ἐπιτυχίας εἰς τὸ ἔργον του καὶ τὸ 1890 ἐγένετο Hors Concours εἰς τὸ Salon τῶν Παρισίων, τὸ δὲ 1895 ὠνομάσθη Officier d'Académie καὶ τὸ 1900 ἐλάμβανε τὴν μεγαλειτέραν τιμὴν ἥτις ἐδόθη εἰς ξένον καλλιτέχνην τοῦ νὰ συγκαταλεχθῇ μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς ἐλλανοδίκου ἐπιτροπῆς διὰ τὴν παγκόσμιον Ἐκθεσὶν τῶν Παρισίων, τιμηθεὶς καὶ διὰ τοῦ παρασήμου τῶν Ἱπποτῶν τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς.

Τὸ ἔργον τοῦ περιφανοῦς Ἑλλήνος καλλιτέχνου, ἐξεταζόμενον ἀπὸ τεχνικῆς καὶ αἰσθητικῆς ἄμα ἀπόψεως, παρέχει ἡμῖν σταθερὰν πρὸς τὴν ἐλληνικὴν ιδιοφυίαν πεποιθήσιν, καθόσον μετὰ τοῦ ὄντως μεγαλοφυοῦς ἔργου τοῦ Γύζη εἶναι μοναδικὸν δείγμα ἐλληνικῆς ἐμπνεύσεως καὶ τεχνοτροπίας. Οἱ Ἕλληνες καλλιτέχναι διασώζουσι κᾶτι ἐκ τῆς παλαιᾶς ἁρμονίας τῶν προγόνων των, ἐνῶ ὁ ἐθνισμός, περὶ τοῦ ὁποίου στρέφονται τὰ πρῶτα τῆς φαντασίας πτερυγίσματα, εἶναι ἡ ἀφετηρία τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀναγεννωμένης ἐλληνικῆς τέχνης.

Ὁ Ράλλης διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ ὑπαγάγῃ τὴν ἐλληνικὴν ἐμπνευσίν του εἰς τὸν ρυθμὸν ὅλων ἀτομικῆς ἐργασίας, ἠναγκάσθη νὰ ταξιδεύσῃ εἰς κάθε γωνίαν ποῦ τὸν ὠδήγει τὸ ἐνστικτὸν διὰ νὰ μελετήσῃ τὸν ἰδιάζοντα χαρακτῆρα φύσεως, ἥτις ἐπὶ μακρὸν ἔμενεν ἄγνωστος εἰς τὴν τέχνην. Ἡ ἀνατολικὴ φύσις, τὰ μοναστήρια τῶν ἐλληνικῶν παραδόσεων καὶ ἐν γένει ὁ θρησκευτικὸς βίος τῆς Ἀνατολῆς ἦτο τὸ καταφύγιον τῶν αἰσθητικῶν βλέψεων τοῦ καλλιτέχνου, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐγένετο γνωστὴ ἐν Εὐρώπῃ διὰ σειρὰς ἔργων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ καλλιτέχνης ἐμοίρασεν ἐξ ἑσῶ τὴν ψυχὴν του μετὰ τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς, τῆς σχετιζομένης μὲ τὰ ἔθιμα τοῦ Ἑλλήνος χωρικοῦ.

ται ἀπὸ τῆς Μονῆς, ἐδλαβῶς περιεπόμενος ὑπὸ τῶν μοναχῶν, εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ ἁγίου Βήματος ἀποκείμενος ὑπὸ τὴν εὐλαβῇ ἐπιστάσιαν τοῦ Σκευοφύλακος. Μόνον δὲ εἰς δύο περιστάσεις ἐξῆλθε τῆς Μονῆς, ὡς μνημονεύεται, ὁ Τίμιος οὗτος Σταυρός, ὁ Μέγας. Πρῶτον τὸ ἔτος 1763, ὅτε ἐξῆλθεν ὁ Καיסάριος Δαπόντις εἰς τὰς Ἡγεμονίας, χάριν εἰσφορῶν τῆς ἀνακαινισθείσης καὶ ἀνακτισθείσης σχεδὸν Μονῆς, ὡς φαίνεται τοῦτο ἐκ τῆς σωζομένης ἐπιγραφῆς ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου καὶ χρυσοστολιστοῦ ὑπερθύρου τῶν Βασιλικῶν πυλῶν τοῦ Καθολικοῦ, γεγραμμένης διὰ στίχων αὐτοῦ τοῦ Δαπόντι, ἀπαριθμοῦντος ἐκεῖ ἀπλοῦς καὶ ἀφελῶς τοὺς διαφόρους τῆς Μονῆς κτίτορας καὶ λέγοντος ὅτι «ἐκτίσθη ὁ ναός».

Τέταστον πάλιν παρ' αὐτῶν (τῶν πατέρων) συνάξει Καισαρίου ἐκ διαφόρων τόπων γῆς, συνάσσει τοῦ Κυρίου συνοδοιπόρον ἔχοντος τὸν Τίμιον τὸν Εὐλόν τοῖς ἱερὸν ἀνάθημα τοῦ Ῥωμανοῦ, ὡς ὁλον...

Συνήθροισε δὲ τότε ὁ Καισάριος ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐκείνην περιόδειαν περὶ τὸ ἐν ἑκατομύριον γροσίων, δι' ὧν ἀνεκτίσθη ἡ Μονὴ καὶ ὁ ναὸς αὐτῆς πάγκαλος καὶ μέγας.

Δευτέραν δὲ φορὰν ἐξῆλθεν ἐκ τῆς Μονῆς ὁ Τίμιος Σταυρός ὁ μέγας, τὸν καιρὸν τῆς Ἐπαναστάσεως, ὅτε, κατὰ τὴν προφορικὴν ἀφήγησιν γηραιοῦ μοναχοῦ, γενομένην πρὸς ἐμέ, κατὰ τὴν εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος προσκύνησίν μου, ἐλθὼν ἐκ Σεργῶν ὁ λεγόμενος «Ἀρχοντας» ἐπανεστάτησε τὸ Ὅρος. Τότε δὲ οἱ Πατέρες, λαβόντες τὰ τίμια σκεύη, ἔφυγον πρὸς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς νήσους. Οἱ δὲ τοῦ Ξηροποτάμου Προηγούμενοι, λαβόντες τὸν Τίμιον Σταυρὸν, κατέφυγον εἰς τὴν νῆσον Σκόπελον, ὅπου ἡ Μονὴ αὕτη εἶχε Μετόχιον. Τοῦτο μαθὼν ὁ ναύαρχος Μιαούλης, κατέπλευσε μετὰ τοῦ στόλου ἐκεῖ καὶ προσεκάλεσε τὴν συνοδείαν τῶν μοναχῶν νὰ ψάλωσιν ἁγισμὸν μετὰ τοῦ Τιμίου Εὐλόν εἰς τὴν ναυαρχίδα. Ἀφοῦ δ' ἐψάλη ὁ ἁγισμός, ὁ ναύαρχος δὲν ἄφινε πλέον τοὺς μοναχοὺς νὰ παραλάβωσι τὸν Τίμιον Σταυρὸν. Οἱ κάτοικοι τότε τῆς νήσου, θορυβηθέντες, ἠτοιμάζοντο διὰ τῆς βίας νὰ ἐκβάλωσιν ἔξω καὶ λάβωσι τὸν Τίμιον Εὐλόν, παρακινούμενοι εἰς τοῦτο καὶ ὑπὸ τῶν ἐξοργισθέντων μοναχῶν. Ἀλλ' ὁ Σταυρὸς δὲν ἐξῆλθε πλέον ἀπὸ τὴν ναυαρχίδα. Κατὰ τινὰ δὲ πολιορκίαν, διῆλθεν αὕτη διὰ μέσου τῶν ἐχθρῶν σφαιρῶν, χωρὶς νὰ πάθῃ καμμίαν βλάβην, ὠχυρωμένη ὡς ἦτο μὲ τὸν Τίμιον Εὐλόν. Κατόπιν ἐφυλάχθη ὁ Τίμιος οὗτος Σταυρός, μετενεχθεὶς εἰς Ὑδραν, ὅπου καὶ ἄλλα κειμήλια κατετέθησαν. Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς ἐπαναστάσεως, περὶ τὸ 1827, ἐπὶ Κυβερνήτου, ἀνεκομίσθη πάλιν ὁ Τίμιος οὗτος Σταυρὸς εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ξηροποτάμου, ὅπου ὑπάρχει νῦν, προσκυνοῦμενος ὑπὸ τῶν πιστῶν, ὡς τὸ πολυτιμότεον τῶν κειμηλίων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.

Καὶ ἦτο ὁρισμένον, ὡς φαίνεται, ἄνωθεν, ἐν τῇ περιφορᾷ τῶν ἐναντιῶν, τὰς ἡμέρας αὐτάς, ὅπου κατέπλευσεν εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἀθωνοῦ ὁ ἑλληνικὸς στόλος, νὰ ἀγιάσῃ πάλιν τὸν Τίμιον αὐτὸν Εὐλόν τὴν ναυαρχίδα τὴν ἑλληνικὴν, οὐχὶ μαχομένην καὶ ἀγωνιζομένην πλέον, ἀλλ' εἰρηρικῶς περιάγουσαν ἐκεῖ τὴν σημαίαν τῆς Νέας Ἑλλάδος, ἥτις ἠδυνήθη νὰ διασώσῃ ἀπὸ πάσης ἱεροσυλίας καὶ βλάβης αὐτὸν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῶν κινδύνων καὶ καταστροφῶν.

Ἡ δὲ Ἁγία Ζώνη τῆς Θεοτόκου ἀπόκειται ἐν τῷ πλουσιωτάτῳ σκευοφυλακίῳ τῆς Ἱερᾶς καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου.

Τὸ ἱερώτατον τοῦτο κειμήλιον, διαιεσθὲν εἰς δύο τεμάχια, εἶνε τεθειμένον εἰς δύο ἀργυρᾷ κιβώτια ὡσικῆς τέχνης, ὧν τὸ ἐν μένει πάντοτε ἐν τῇ Μονῇ, τὸ δ' ἄλλο ἐξέρχεται ἐν συνοδείᾳ ἱερέων καὶ μοναχῶν εἰς περιόδειαν, ζητούμενον, δι' ἁγιασμούς, ὡς συνήθως ἀπέρχεται εἰς Μακεδονίαν καὶ Κρήτην καὶ λοιπὰς θεοσώστους τῆς Ὀρθοδοξίας ἐπαρχίας. Ἐνθυμούνται δὲ οἱ ἐπισκώπτες, μετὰ πόσης τιμῆς, αὕτη ἡ Τουρκικὴ Ἐξουσία ἐδέχθη τὴν Ἁγίαν Ζώνην εἰς Κωνσταντινούπολιν, ζητηθεῖσαν, κατὰ τινὰ μεγάλην λοιμικὴν ἐπιδημίαν τῶν τελευταίων χρόνων ὅτε, αὐτοὶ οἱ ὀθωμανοὶ πασάδες, κατάπληκτοι ἀπὸ τῶν γινομένων θανάτων, ἐκάλουν εἰς τὰ πλούσια τῶν κονάκια τὸ ἄχραντον κειμήλιον δι' ἁγιασμούς, βαρύντιμα προσφέροντες δῶρα.

Τὸ δ' ἕτερον τεμάχιον τῆς Τιμίας Ζώνης, ὅπερ ἠξιώθημεν νὰ προσκυνήσωμεν ἐν τῇ Μονῇ, ἀπόκειται ἐντὸς πολυτελεστάτου ἀργυροῦ κιβωτίου, ὅλον ἀφανὲς ἀπὸ τῶν ἀδαμάντων καὶ μαργαριτῶν καὶ ἄλλων τιμαλφῶν ἀναθημάτων, πλὴν δύο σπιθαμῶν σχεδὸν αὐτοῦ, ὅπερ φαίνεται κεντητὸν καὶ χρυσοῦφαντον, μὲ χρυσᾶς σειρᾶς πεποικιλμένον.

Τρυφερώτατον εἶνε τὸ διήγημα, τὸ πῶς δύο βυζαντινοὶ μεγιστάνες, ἐπὶ Ἀρχαδίου, διὰ δόλου κατωρῶσαν ν' ἀποκομίσωσι τὸν θησαυρὸν τοῦτον εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅπου ἐφυλάσσετο ἐν τῷ οἴκῳ τινὸς παρθένου μετὰ τῆς Τιμίας Ἐσθῆτος τῆς Παναγίας, μέιναντες νὰ ἀγρυπνήσωσι τάχα ἐν τῷ δωματίῳ τῷ ἱερῷ, ὁπόθεν λαβόντες τὸ κιβώτιον ἀπῆλθον, ἀφοῦ προηγουμένως ἐφρόντισαν ν' ἀφήσουν ἐκεῖ ἕτερον

κιβώτιον, ὅπερ κατεσκεύασαν ὁμοίον τοῦ πρώτου. Τότε κατετέθη ἐν λαμπρᾷ θήκῃ, ὀνομασθεῖση Σορῶ, ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου, ἐν ταῖς Χαλκοπρατείαις, καὶ ἡ κατάθεσις αὕτη τῆς τιμίας Σοροῦ ἀποτελεῖ ἰδίαν ἐορτήν, ἐορταζομένην τὴν 31 Αὐγούστου. Τὸ ἱστορικὸν τοῦτο τῆς καταθέσεως τῆς ἁγίας Σοροῦ ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου, ἐν τοῖς Χαλκοπρατείαις περιγράφεται ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων Μιχαὴλ Συγκέλου, Γερμανοῦ Πατριάρχου καὶ Εὐθυμίου Ζυγαρηνοῦ. Μετὰ παρέλευσιν δὲ αἰώνων τεσσάρων Λέων ὁ σοφὸς καὶ βασιλεὺς διέταξε ν' ἀνοίξωσι τὸ ἱερὸν κιβώτιον, διὰ τὴν πάσχονσαν σύζυγον αὐτοῦ καὶ βασίλισσαν Ζωήν, καὶ εὗρεθῃ ἐνδον ἡ Τιμία Ζώνη, ἀκτινοβολοῦσα ὡς θεοῦφαντος. Εἶχε δὲ καὶ σφραγίδα χρυσήν ἐντὸς τοῦ κιβώτιου καὶ ὑπόμνημα ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀρχαδίου ἐσφραγισμένον.

Ἡ Τιμία Ζώνη τῆς Θεοτόκου ἦτο τοιχίνη, ἀλλ' ἡ βασίλισσα Πουλχερία ἐξ ἐδλαβείας καὶ ἀγάπης διεπέρασε χρυσᾶς σειρᾶς εἰς αὐτήν καὶ οὕτω σήμερον φαίνεται ὡς χρυσοῦφαντος. Καθὰ δὲ ἡμῶν ὁ ἱστορικώτατος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, ὁ πολύτιμος οὗτος θησαυρὸς ἐσπλήθη ποτὲ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ ἔμεινε παρ' αὐτοῖς. Κατὰ δὲ τὸ 1101 ἀπὸ Χριστοῦ, Λάζαρος ὁ Κνιέζης τῆς Σερβίας ἀφιέρωσε τὸν θησαυρὸν αὐτὸν εἰς τὴν ἱερὰν καὶ Βασιλικὴν Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου. Ἐν τῷ βασιλικῷ Σταυρῷ τῷ ἀπὸ τιμίου Εὐλόν, ὅστις ἦτο μετὰ τῆς Ἁγίας Ζώνης ἐν τῇ ἀλωθείᾳ Σορῶ, ἀναγινώσκονται, ἐν τῷ ὀπισθίῳ μέρει, εἰς σερβικὴν γλῶσσαν ταῦτα: «Λάζαρος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ Κνιέζης Σερβίας καὶ βασιλεὺς Γραικίας ἀνατίθημι τὸ κραταῖον ὄπλον σὺν τῇ Ἀχράντῳ Ζώνῃ τῆς Παναγίας μου τῇ Μονῇ τοῦ Βατοπεδίου, τῆς βασιλείας μου 1101».

Α. ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ

⊕ Α Ι Σ *

Μυθιστόρημα ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ. — Μετάφρασις Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ.

Β'

Ο ΠΑΠΥΡΟΣ

Ἡ Θαῖς ἐγεννήθη ὑπὸ γονέων ἐλευθέρων ἀλλὰ πτωχῶν, πρεσβεύοντων τὴν εἰδωλολατρείαν. Ὅταν ἦτο παιδίον, ὁ πατήρ της εἶχε μικρὸν οἰνοπωλεῖον πλησίον τῆς πύλης τῆς Σελίνης. Τὸ οἰνοπωλεῖον αὐτὸ ἐσυχάζετο ἀπὸ ναύτας. Πολλὰ ἀναμνήσεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔμειναν ζωνταὶ εἰς τὴν μνήμην της, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι βλέπει ἀκόμη τὸν πατέρα της καθήμενον πλησίον τῆς ἐστίας, μὲ ἐσταυρωμένους τοὺς πόδας, ὑψηλόν, ἐπιφοβὸν καὶ ἥρεμον, ὡς τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους Φαραῶ, τοὺς ὁποίους ὕμνουν εἰς τὰς ὁδοὺς οἱ τυφλοὶ ραψῶδοι. Καὶ ἐνεθυμεῖτο ὡσαύτως τὴν ἰσχνὴν καὶ περίλυπον μητέρα της πλανωμένην ὡς λιμώττουσαν γαλῆν ἐν τῇ οἰκίᾳ.

* Ἰδε σελ. 442 τόμ. Β'.

τὴν ὁποίαν ἐπλημμύριζε μὲ τὰς ἐκρήξεις τῆς ὀξείας τῆς φωνῆς καὶ τὰς λάμψεις τῶν φωσφορίζοντων ὀφθαλμῶν της.

Εἰς τὴν συνοικίαν διηγοῦντο ὅτι ἦτο μάγισσα καὶ ὅτι μεταμορφουμένη τὴν νύκτα εἰς γλαῦκα ἐπέτα εἰς συνάντησιν τῶν ἐραστῶν. Ἀλλ' ἐψεύδοντο, διότι ἡ Θαῖς κατασκοπεύουσα τὴν μητέρα της ἐγνώριζε καλῶς ὅτι δὲν ἦτο μάγισσα, ἀλλ' ὅτι πάσχουσα ἀπὸ φιλαργυρίαν διήρχετο τὴν νύκτα της μετροῦσα τὰ κέρδη τῆς ἡμέρας. Ὁ ἀδιάφορος αὐτὸς πατήρ καὶ ἡ ἀπληστος μήτηρ τῆς ἐγκατέλιπον τὴν φροντίδα νὰ εὕρισκῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ὅπως καὶ τὰ ζῶα τῆς αὐλῆς των, διὰ τοῦτο δὲ εἶχε καταστῇ ἐπιδεξία εἰς τὸ νὰ ἀφαιρῇ ἕνα ἕνα τοὺς ὀβολοὺς ἀπὸ τὴν ζώνην τῶν μεθυστῶν ναυτῶν, διασκεδάζουσα αὐτοὺς μὲ ἀφελῆ

ἄσματα καὶ μὲ αἰσχροὺς λέξεις, τῶν ὁποίων ἡγνόει τὴν σημασίαν. Καὶ ἄφ' οὗ περιήρχετο τὰ γόνατα τῶν θαμνῶν εἰς τὴν αἵθουσαν ἐκείνην τὴν πλημμυρισμένην ἀπὸ τὰς ὁσμάς τῶν ζυμουμένων ποτῶν καὶ τῶν ρητινωδῶν ἀσκῶν, ἐξέφευγε μὲ τὰς παρειὰς ἐσπιλωμένας ἀπὸ ζῦθον καὶ κνίζομένας ἀπὸ τὰς τραχείας γενειάδας, σφίγγουσα εἰς τὴν μικράν τῆς χεῖρα τοὺς ὀβολοὺς καὶ τρέχουσα ὅπως ἀγοράση πλακοῦντας μελιτώδεις ἀπὸ γραῖαν πωλήτριαν συνεσπειρωμένην ὀπισθεν τῶν κανίστρων τῆς ὑπὸ τὴν πύλην τῆς Σελήνης. Καὶ καθημερινῶς αἱ ἴδιαι ἐπανελαμβάνοντο σκηναὶ καὶ οἱ ναῦται διηγοῦντο τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους διέτρεχον, ὅταν ὁ Ἑβρος ἐτάρασσε τὰ θαλάσσια φύκη, παίζοντες καὶ ζητοῦντες μὲ βλασφημίας τὸν καλλίτερον ζῦθον τῆς Κιλικίας.

Τὸ παιδίον ἀφυπνίζετο σχεδὸν ἐκάστην νύκτα ἀπὸ τὰς ἐριδας τῶν οἶνοποτῶν. Τὰ ὄστρακα ἐρρίπτοντο ἄνωθεν τῶν τραπέζων καὶ διερρήγγουν τὰ μέτωπα ἐν μέσῳ μανιωδῶν ὠρυγμῶν. Καὶ κάποτε ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν καπνίζουσῶν λυχνιῶν τὸ κοράσιον ἔβλεπε νὰ λάμπουν αἱ μάχαιραι καὶ νὰ ρέῃ τὸ αἷμα.

Τὰ παιδικὰ τῆς ἔτη δὲν ἐγνώρισαν τὴν ἀνθρωπίνην ἀγαθότητα παρὰ μόνον ἐνεκεν τοῦ καλοῦ Ἀχμέτ, ὁ ὁποῖος τὴν ἔκαμνεν ἐμπροσθέν του νὰ ταπεινοῦται. Ἦτο δούλος ἐκ Νούβιας, περισσότερον μαῦρος καὶ ἀπὸ τὴν χύτραν ἀκόμη τῆς ὁποίας ἐκαθάριζε σοβαρῶς τοὺς ἀφροὺς, καλὸς δὲ ὡς ὕπνος ἀνονείρου νυκτός. Πολλὰκις ἐλάμβανε τὴν Θαῖδα εἰς τὰ γόνατά του καὶ τῆς διηγέτο παλαιὰς ἱστορίας, εἰς τὰς ὁποίας παρήλαυνον ὑπόγειά γέμοντα θησαυρῶν, κατασκευασθέντα ἀπὸ βασιλεῖς φιλαργύρους, οἱ ὁποῖοι ἐθανάτωναν τοὺς ἐργάτας καὶ τοὺς ἀρχιτέκτονες. Εἰς τὰς ἀφηγήσεις αὐτὰς ἀνεφέροντο ἐπίσης ἐπιτήδευοι κλέπται, οἱ ὁποῖοι ἐνυμφεύοντο θυγατέρας βασιλέων, καὶ ἐταῖραι, αἱ ὁποῖαι ἀνήγειρον πυραμίδας. Ἦ μικρὰ Θαῖς ἡγάπα τὸν Ἀχμέτ ὡς πατέρα, μητέρα, τροφὸν καὶ κύνα. Προσεκολλάτο εἰς τὸ κράσπεδον τοῦ δούλου καὶ τὸν ἠκολούθει εἰς τὰς οἰναποθήκας τὰς πλήρεις ἀμφορέων καὶ εἰς τὴν αὐλὴν ὅπου αἱ ὄρνιθες ἰσχναί, μὲ τὸ πτίλωμα ἀνωρθωμένον, ὄλαι ὄνυχες, ράμφη καὶ πτερὰ, ἵπταντο πρὸ τῆς μαχαίρας τοῦ μαύρου μαγεῖρου. Τὴν νύκτα κάποτε ἐπὶ τοῦ χόρτου ἀντὶ νὰ κοιμᾶται ὁ μαῦρος κατεσκαύαζε διὰ τὴν Θαῖδα μικροὺς ὑδρομύλους καὶ πλοιάρια μικροσκοπικὰ μὲ ἀναπεπταμένα τὰ ἱστία τῶν.

Ὁ κύριός του τὸν κακομετεχειρίζετο καὶ τὸ ὥτίον του ἦτο ξεσχισμένον καὶ τὸ σῶμά του ἐπλήμ-

μύρει οὐλῶν, ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του ἐφαίνετο εὐθυμον καὶ ἡρεμον, ἂν καὶ κανεὶς δὲν ἐφρόντιζε νὰ μάθῃ πόθεν ἡ καρδιά του ἦντλει τὴν παρηγορίαν καὶ τὴν γαλήνην. Ἦτο ἀθώοτερος παιδίου, καὶ ἐνῶ ἡσχολεῖτο εἰς τὸ ἐπίπονον ἔργον του, ἔψαλλε μὲ ἀδύνατον φωνὴν ψαλμούς, οἱ ὁποῖοι ἐπροξένουν φρικιάσεις καὶ ὄνειρα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. Μὲ τὸν σοβαρὸν καὶ εὐθυμον συγχρόνως τόνον φωνῆς ἐψιθύριζε κάποτε :

— Τί εἶδες, ὦ Μαρία, πλησιάζουσα τὸν τάφον ;

— Εἶδα τὸ σουδάριον καὶ τὰ ἱμάτια καὶ τοὺς ἀγγέλους φυλάττοντας τὸν τάφον. Καὶ εἶδα τὴν δόξαν τοῦ ἀναστάντος ἀπὸ τῶν νεκρῶν.

Καὶ ἡ Θαῖς τὸν ἤρωτα :

— Διατί, πατέρα, ψάλλεις τοὺς ἀγγέλους τοὺς φυλάσσοντας τὸν τάφον ;

Καὶ ἐκεῖνος ἀπήντα :

— Ψάλλω, φῶς μου, τὸ ἄσμα τῶν ἀγγέλων, ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Ὁ Ἀχμέτ ἦτο Χριστιανός. Εἶχε βαπτισθῇ καὶ τὸν ὀνόμαζον Θεόδωρον εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν πιστῶν, ὅπου μετέβαινε κρυφίως τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν τοῦ ἐπέτρεπον νὰ κοιμᾶται.

Τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἡ ἐκκλησία ὑφίστατο τὴν ὑψίστην δοκιμασίαν. Κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος αἱ ἐκκλησίαι εἶχον κατεδαφισθῇ, εἶχον καὶ τὰ ἱερὰ βιβλία καὶ εἶχον τηχθῇ εἰς τὴν πυρὰν τὰ ἄχραντα ποτήρια καὶ τὰ κηροπήγια. Ἀποδυθέντες τῶν ἀξιομάτων τῶν οἱ χριστιανοὶ ἀνέμενον τὸν θάνατον. Ὁ πανικός ἐβασίλευεν εἰς τὴν κοινότητα τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ αἱ φυλακαὶ ἐπλημμύρουν θυμάτων. Μὲ τρόμον διηγοῦντο οἱ πιστοὶ ὅτι ἐν Συρίᾳ, Ἀραβίᾳ, Μεσοποταμίᾳ καὶ Καππαδοκίᾳ αἱ μάστιγες, οἱ τροχοί, οἱ σιδηροὶ ὄνυχες, οἱ σταυροὶ καὶ τὰ ἄγρια θηρία ἐξέσχίζον τοὺς ποντίφικας καὶ τὰς παρθένους. Τότε ἀκριβῶς ὁ Ἀντώνιος, περίφημος ἤδη διὰ τὸν ἀσκητισμὸν καὶ τὰ ὁράματά του, ἀρχηγὸς καὶ προφήτης τῶν πιστῶν τῆς Αἰγύπτου, ὤρμησεν ὡς ἀετὸς ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ σκυθρωποῦ του βράχου εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ πτερυγίζων ἀπὸ ἐκκλησίας εἰς ἐκκλησίαν ἀνέφλεξε μὲ τὴν θερμὴν του τὴν κοινότητα ὁλόκληρον. Ἀόρατος εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας ὁ Ἀντώνιος, παρρησιαστικὸς εἰς ὅλους συγχρόνους τὰς συνελεύσεις τῶν χριστιανῶν, ἐμφυσῶν παντοῦ τὸ πνεῦμα τῆς δυνάμεως καὶ τῆς σωφροσύνης, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐνεπνέετο. Ἡ καταδιώξις ἐξησκεῖτο μὲ ἰδιαιτέραν αὐστηρότητα ἐπὶ τῶν δούλων καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν καταληφθέντες ὑπὸ τρόμου ἠρνοῦντο τὴν πίστιν τῶν, ἐνῶ ἄλλοι πολυαριθμότεροι κατέφευ-

γον εἰς τὴν ἔρημον ἐλπίζοντες νὰ ζήσουν ἐκεῖ ἐν ἀσκητισμῷ ἢ διαρπαγῇ.

Ὁ Ἀχμέτ ἐντοσούτῳ ὠρᾶτο πάντοτε εἰς τὰς συνελεύσεις, ἐπεσκέπτετο τοὺς φυλακισμένους, ἔθαπτε τοὺς μάρτυρας καὶ ὁμολόγει εὐφροσύνως τὴν πίστιν του εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ὁ Μέγας Ἀντώνιος, βλέπων τὸν ἀληθῆ αὐτὸν ζῆλον, ἔσφιγγε τὸν μαῦρον δούλον εἰς τὰς ἀγκάλας του πρὶν ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἔρημον καὶ τοῦ ἔδωκε τὸν ἀσπασμὸν τῆς εἰρήνης.

Ὅταν ἡ Θαῖς ἐγενεῖν ἐπτὰ ἐτῶν, ὁ Ἀχμέτ ἤρχισε νὰ τῆς ὁμιλῇ περὶ Θεοῦ.

— «Ὁ καλὸς Κύριος καὶ Θεὸς μας, τῆς ἑλεγεν, ἔζη εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὡς Φαραὼ ὑπὸ τὰς σκηνάς τοῦ χαρμεῖου καὶ τὰ δένδρα τῶν κήπων του. Ἦτο μεταξὺ τῶν πρεσβυτέρων ὁ πρεσβύτερος καὶ τοῦ κόσμου ὅλου ὁ γηραιότερος, εἶχε δὲ ὡς υἱὸν μονογενῆ τὸν πρίγκηπα Ἰησοῦν, τὸν ὁποῖον ἡγάπα ὁλοψύχως, καὶ ὅστις ἦτο ὠραιότερος τῶν παρθένων καὶ τῶν ἀγγέλων. Καὶ ὁ καλὸς Κύριος εἶπεν εἰς τὸν πρίγκηπα Ἰησοῦν :

— «Ἐγκατάλειψον τὰ χαρέμια μου καὶ τὰ ἀνάκτορά μου καὶ τοὺς φοίνικας καὶ τὰς κρήνας μου, καὶ κατέβη εἰς τὴν γῆν διὰ τὸ καλὸν τῶν ἀνθρώπων. Θὰ εἶσαι ὅμοιος μὲ μικρὸν παιδίον ἀνθρώπων. Θὰ εἶσαι ὅμοιος μὲταξὺ τῶν πτωχῶν. Ἡ ὁδὸν θὰ εἶνε ὁ καθημερινὸς σου ἄρτος καὶ θὰ κλαύσης τόσον ἀφθόνως, ὥστε τὰ δάκρυά σου θὰ σχηματίσουν ποταμούς, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ κουρασμένος δούλος θὰ λούεται εὐφροσύνως. Ὑπάγε υἱέ μου.

«Ὁ πρίγκηψ Ἰησοῦς ὑπήκουσεν εἰς τὸν καλὸν Θεόν, καὶ ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς εἰς τόπον καλούμενον Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. Περιεπάτει εἰς ἀγροὺς ἀντισμένους ἀπὸ ἀνεμώνας καὶ ἔλεγεν εἰς τοὺς συντρόφους του :

— «Μακάριοι οἱ πεινῶντες, ὅτι ὁδηγήσω αὐτοὺς εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ πατρός μου. Μακάριοι οἱ διψῶντες, ὅτι δι' αὐτοὺς ἀνοιχθήσονται αἱ κρήναι τοῦ οὐρανοῦ. Μακάριοι οἱ κλαίοντες, ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν σφογγισθόντων διὰ τριχάπτων ἀραχνούφάντων.

«Οἱ πτωχοὶ τὸν ἡγάπων καὶ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, ἀλλ' οἱ πλείστοι τὸν ἐμίσουν φοβούμενοι, ὅτι ἤθελεν ἀνυψῶσαι τοὺς πτωχοὺς ὑπεράνω τῶν. Ἡ Κλεοπάτρα καὶ ὁ Καῖσαρ, ἦσαν τὸν καιρὸν ἐκεῖνον παντοδύναμοι ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπειδὴ ἐμίσουν καὶ οἱ δύο τὸν Ἰησοῦν, διέταξαν τοὺς δικαστὰς καὶ ἱερεῖς νὰ τὸν θανατώσουν. Οἱ πρίγκηπες τῆς Συρίας, ὅπως ὑπακούσῃν εἰς τὴν βασιλίαν τῆς Αἰγύπτου, ἤγειραν ἓνα σταυρὸν ἐπὶ τινος ὑψηλοῦ ὄρους καὶ ἐθανάτωσαν ἐπ' αὐ-

τοῦ τὸν Ἰησοῦν, αἱ γυναῖκες ὅμως ἐπλυναν τὸ σῶμα καὶ τὸ ἐνεταφίασαν. Ὁ πρίγκηψ Ἰησοῦς διαρῆξας τὸν λίθον τοῦ τάφου του, ἀνῆλθε πάλιν πρὸς τὸν καλὸν Θεὸν καὶ πατέρα του.

«Ἐκτοτε οἱ ἀποθνήσκοντες ἐν τῷ ὀνόματί του πηγαίνουν εἰς τὸν οὐρανόν.

«Ὁ καλὸς Θεὸς ἀνοίγει τὰς ἀγκάλας του καὶ τοὺς λέγει :

— «Καλῶς ἦλθατε οἱ ἀγαπῶντες τὸν πρίγκηπα υἱόν μου. Πάρετε ἓνα λουτρὸν καὶ ἔπειτα καθίσατε εἰς τὴν τράπεζαν.

«Καὶ ἄφ' οὗ λουσθῶν, κáθηνται εἰς τὴν τράπεζαν καὶ καθ' ὅλον τὸ γεῦμα βλέπουν χοροὺς ὀρχηστρίδων, καὶ ἀκούουν ῥαψωδούς, τῶν ὁποίων αἱ ἱστορίαι δὲν τελειώνουν ποτέ.

«Ὁ καλὸς κύριος τοὺς φυλάσσει ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, ἐπειδὴ εἶνε ξένοι του, καὶ διανέμει μεταξὺ τῶν τοὺς τάπητας τῶν σεραγίων του καὶ τὰς ροιὰς τοῦ κήπου του».

Ὁ Ἀχμέτ διηγήθη πολλάκις τὰ τοιαῦτα καὶ ἡ Θαῖς τοιοῦτοτρόπως ἐμυθήθη εἰς τὴν ἀλήθειαν, θαυμάζουσα καὶ λέγουσα :

— Θὰ ἤθελον καὶ ἐγὼ νὰ ἔτρωγον τὰς ροιὰς τοῦ Κυρίου.

Ὁ Ἀχμέτ ἀπήντα :

— Μόνον οἱ βαπτισθέντες ἐν Ἰησοῦ θὰ γευσθῶν τοὺς καρπούς τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ Θαῖς ἐζήτησε τὸ βάπτισμα. Τότε ὁ δούλος ἐννοῶν ὅτι τὸ κοράσιον ἐπίστευεν εἰς τὸν Ἰησοῦν ἀπεφάσισε νὰ τὴν μύσῃ βαθύτερον ὅπως βαπτισθῇ καὶ εἰσέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐκκλησίας. Προσεκολλήθη συνεπῶς εἰς αὐτὴν ὡς εἰς πνευματικὴν του θυγατέρα.

Τὸ παιδίον ἐκδιωκόμενον ἀπὸ τοὺς κακοὺς γονεῖς του καὶ μὴ ἔχον κλῆρον ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην ἐκοιμᾶτο εἰς μίαν γωνίαν τοῦ σταύλου μεταξὺ τῶν ζῶων καὶ ἐκεῖ ὁ Ἀχμέτ ἐπήγαγε καὶ τὴν εὗρισκε κρυφίως. Ἐπλησιάζον ἡρέμα τὴν ψάθην ἐπὶ τῆς ὁποίας τὸ κοράσιον ἀνεπαύετο καὶ ἐκάθητο ἐπὶ τῶν πτερνῶν του μὲ ἐσταυρωμένους τὰς κνήμας μὲ εὐθυτενῇ τὸν κορμὸν ἐν τῇ πατροπαράδοτῳ στάσει τῆς φυλῆς του ὁλοκλήρου. Τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπόν του μὲ τὰ μαῦρα ἐνδύματα ἑμμένον βυθισμένα εἰς τὴν σκιάν καὶ μόνον οἱ μεγάλοι λευκοὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἔλαμπον ἀνταυγάζοντες ὡς ἀκτίνες αὐγῆς διὰ μέσου τῶν χασμάτων τῆς θύρας. Ὁμιλοῦν μὲ λαρυγγώδη καὶ ψαλμῶδη φωνήν, τῆς ὁποίας τὸ ἑλαφρὸς ὑπερίνον εἶχε τὴν θλιβεράν γλυκύτητα τῶν μελωδιῶν, τὰς ὁποίας ἀκούει κανεὶς τὰς ἐσπέρας εἰς τὰς ὁδοὺς. Κάποτε ἡ ἀναπνοὴ ὄνου ἢ ὁ ἥπιος μυκηθμὸς βοῆς συνοδεύει ὡς

όποιων ὁ συγγραφεὺς ἀντικαθιστᾷ ἐπιμόνως εἰς τὴν Ἱστορίαν του τοὺς παραδεδεγμένους ἱστορικοὺς ὄρους, καθὼς καὶ διὰ τὸ ὕφος του ἐν γένει, διαφορετικὸν πολὺ τοῦ συνήθους εἰς τοιοῦτου εἰδους συγγραφέα. Ἀνέγνωσα πλῆθος δημοτικῶν πεζογραφήματων, ἀπὸ τοῦ διαλόγου τοῦ Σολωμοῦ μέχρι τῶν τελευταίων ἄρθρων τοῦ κ. Παλαμᾶ, καὶ ἐσυνείθισα ἀρκετὰ ὥστε νὰ μὴν αἰσθάνωμαι πλέον τὸν «ἐξαφνισμόν τοῦ ὀφθαλμοῦ» κατὰ τὴν φράσιν τοῦ κ. Ροΐδου. Ἐν τούτοις, ὁμολογῶ, ὅτι ἡ ἀνάγνωσις τῆς Ἱστορίας τοῦ κ. Ἐφταλιώτη μ' ἐδυσκόλευεν ὑπερβολικᾶς, καὶ ὅτι πολλάκις ἠναγκάσθην νὰ ἐπαναλάβω δις καὶ τρίς τὴν αὐτὴν περίοδον, διὰ νὰ συλλάβω καθαρὸν τὸ χρῶμά της καὶ ἐνίοτε τὸ νόημά της. Τοῦτο δὲν ὀφείλεται βέβαια εἰς τοὺς τύπους, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν «Ἱστορίαν» δὲν εἶνε περισσότερον δημοτικοὶ ἀπὸ τοὺς τύπους ἄλλων πεζογράφων, καὶ αὐτοῦ τοῦ κ. Ἐφταλιώτη εἰς τὸν «Βουρκόλακα» ἢ εἰς τὴν «Μαζώχτραν». Ἀλλ' ὁ ἐξαφνισμός μου κυρίως προήρχετο ἀπὸ τὸ ὕφος, — ἓνα ὕφος, τὸ ὁποῖον εἰς τὸ πνεῦμά μου συνεδέετο ἕως τότε μᾶλλον μὲ πολιτικὴν συζήτησιν χωρικοῦ παντοπωλείου, παρὰ μὲ ἀφήγησιν ἀπὸ περιωπῆς σοβαροῦ ἱστορικοῦ.

Διότι, σημειώσατε, ἡ «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης» δὲν εἶνε βιβλίον διὰ τὸν λαόν. Δὲν φαίνεται προωρισμένη νὰ μεταδῶσιν ἀπλᾶς ἱστορικὰς γνώσεις εἰς τοὺς Ἕλληνας τοὺς γνωρίζοντας μόνον ἀνάγνωσιν. Δὲν εἶνε ξηρά, στοιχειώδης καὶ μεθοδικὴ ἀφήγησις τῶν κυριωτέρων ἱστορικῶν γεγονότων τῆς περιόδου, τῆς ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ὁ συγγραφεὺς διηγείται, ἀλλὰ καὶ φιλοσοφεῖ, καὶ συζητεῖ, καὶ κρίνει, καὶ ἀντικρούει ἱστορικούς, καὶ κατατροπώνει χρονογράφους, καὶ ὁμιλεῖ περὶ γλώσσης, περὶ φιλολογίας, περὶ τέχνης, περὶ θεολογίας, περὶ νόμων καὶ περὶ θεσμῶν. Τὸ βιβλίον του ἐπομένως εἶνε διὰ τοὺς λογίους, διὰ τοὺς ἀνεπτυγμένους, διὰ τοὺς γραμματισμένους· καὶ αὐτοὶ ἐσυνείθισαν ἕως τότε νὰναγινώσκουν παρόμοια πράγματα εἰς ἄλλην γλῶσσαν, — ἢ τοῦλάχιστον εἰς ἄλλο ὕφος. Καὶ εἶνε μὲν ἀλήθες, ὅτι οἱ ἐπτανήσιοι πεζογράφοι καὶ οἱ μιμηταὶ των ἐπραγματεύθησαν εἰς τὴν ἀπλὴν γλῶσσαν θέματα πολλάκις ὑψηλότερα· κανεὶς ὅμως ἐξ αὐτῶν, ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν, δὲν κατεβίβασε τὸ ὕφος του εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς χυδαίας ὁμιλίας, οὔτε ἠγωνίσθη νὰντικαταστήσῃ πᾶσαν λέξιν καὶ πᾶσαν φράσιν, ἔχουσιν κατὰ τύπους ὅλα τὰ δικαίωματα νὰ εἶνε δημοτικὴ, μόνον καὶ μόνον διότι ἔτυχε νὰ εἶνε καὶ ἀρχαία. Ὑπὸ τοῦ κ. Ροΐδου

κατηγορήθησαν ἄλλοτε οἱ Ἀττικισταί, ὅτι προγράφουν τὰς ἀρχαίας λέξεις ὅσαι ὑπάρχουν ἐν εἰς τὸ στόμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, θεωροῦντες αὐτὰς τρόπον τινὰ ὡς ἀτιμασμένας. Διὰ τὴν ἀντίθετον ὑπεβολὴν θὰ ἠδύνατό τις νὰ μεμψήδικαιότερον ἀρκετοὺς ἐκ τῶν συγχρόνων δημοτικιστῶν, καὶ ἰδίᾳ τὸν κ. Ἐφταλιώτην, τὸν κ. Πάλλην καὶ τὸν κ. Ψυχάρην. Εὐτυχῶς κατὰ τῆς προγράφης ταύτης διεμαρτυρήθησαν καὶ θεωρητικῶς καὶ ἐμπράκτως οἱ περισσότεροι, καὶ ἀρκεῖ νὰ παραβάλῃ κανεὶς μίαν δημοτικὴν σελίδα τοῦ κ. Καραβίτσα, τοῦ κ. Παλαμᾶ, τοῦ κ. Βλαχογιάννη, διὰ νὰ ἴδῃ παρ' αὐτοῖς ὅλην τὴν διαφορὰν τῆς ἀντιλήψεως τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος.

Ἡ «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης» εἶνε ἐν πείραμα. Οἱ ὑπέρμαχοι τῆς καθαρειούσης ἐπροκάλεσαν ἐπανειλημμένως τοὺς δημοτικιστὰς νὰ δοκιμάσουν τὴν γλῶσσαν των καὶ εἰς ἄλλα εἶδη λόγου, ἐκτὸς τοῦ ποιητικοῦ. Καὶ ὁ κ. Ἐφταλιώτης ἐδοκίμασε νὰποδείξῃ, ὅτι γράφεται καὶ Ἱστορία εἰς τὴν δημοτικὴν. Δὲν εἴμεθα βέβαια ἡμεῖς οἱ ἀρμόδιοι νὰ κρίνωμεν τὴν Ἱστορίαν αὐτὴν ὡς Ἱστορίαν, νομίζομεν ὅμως, ὅτι ὡς γλωσσικὸν πείραμα εἰμπορεῖ νὰ τὴν κρίνῃ καὶ ὁ τυχὼν ἀναγνώστης. Ὁ κόπος του, ὁ ἐξαφνισμός του, ἡ ἀγωνία του, ἡ ἀηδία του, θὰ τον πείσουν εὐθὺς ἀπὸ τὸ πρῶτον κεφάλαιον, ὅτι τὸ πείραμα ἀπέτυχεν. Ὅχι, ἡ δημοτικὴ γλῶσσα, — τοῦλάχιστον ὅπως ἐννοεῖ αὐτὴν ὁ κ. Ἐφταλιώτης, — δὲν εἶνε κατάλληλος πρὸς συγγραφὴν Ἱστορίας. Διότι, ἐπὶ τέλους, τί ὀφείλει ἂν ἐγράψῃ, ἀφ' οὗ δὲν ἀναγινώσκειται; . . . Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ μία ἄλλη ἄποψις. Ὑποθέσατε, ὅτι ἐδίδετο πρὸς τὸν κ. Ἐφταλιώτην τὸ ἐξῆς πρόβλημα πρὸς λύσιν: «ΑΝ πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἐκαλλιέργετο ἀποκλειστικῶς ἡ δημοτικὴ, ἡ δὲ καθαρειούσα ἐξωστρακίζετο καὶ ἀπὸ τὸ Σχολεῖον καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ποίαν γλωσσικὴν μορφήν θὰ εἶχε περίπου μία Ἱστορία, γραφομένη σήμερον;»

Ὁφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι τὸ πρόβλημα τοῦτο ὁ κ. Ἐφταλιώτης προσεπάθησε νὰ τὸ λύσῃ εὐσυνειδήτως, καὶ ἴσως ἐπέτυχεν. Εἶνε πολὺ πιθανὸν ὅτι αὐτὴν τὴν μορφήν περίπου θὰ εἶχε μία Ἱστορία ΑΝ . . . καὶ τὰ λοιπά. Δυστυχῶς ὅμως, τὸ «ἂν» τοῦτο καὶ ἂν ἐσπάρθη, δὲν ἐφύτρωσεν ἀκόμη, ἡ δὲ ὑπερεκατονταετής χρῆσις τῆς καθαρειούσης ἀποτελεῖ στοιχεῖον ἀναπόσπαστον πλέον ἀπὸ τὴν ὕλην, τὴν ὁποίαν ἔχει ἐμπρὸς του σήμερον ὁ γλωσσοπλάστης συγγραφεὺς. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ δημοτικὴ γλῶσσα οὐδέποτε εἰς τὸ μέλλον θὰ λάβῃ τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν προσπαθοῦν νὰ τῆς δώσουν οἱ πειραματισταί.

Ἀλλὰ τὰ πειράματα ἐξακολουθοῦν. Θέλετε καὶ Ἀστρονομίαν εἰς τὴν δημοτικὴν; Ἴδου καὶ Ἀστρονομία. Ὁ κ. Πάλλης μετέφρασεν ἐν ἀγγλικὸν βιβλίον «Ἡλιος καὶ Φεγγάρι», μίαν ἀπὸ τὰς θαυμασίας ἐκείνας ἐκλαϊκεύσεις τῆς ἐπιστήμης, τὰς ὁποίας μόνον οἱ Ἀγγλοὶ κατορθόνουν. Ἀξίον παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ κ. Πάλλη, ἂν καὶ φανερώνει τὸ ἴδιον σύστημα, δὲν κάμνει ἐδῶ ὅσῃν κακὴν ἐντύπωσιν μᾶς κάμνει εἰς τὴν Ἱστορίαν. Τοῦτο ὀφείλεται ἐν μέρει εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ἱκανότητα τοῦ μεταφραστοῦ, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον εἰς τὸ θέμα τοῦ βιβλίου. Ὁ συγγραφεὺς, ἀντιθέτως πρὸς τὸν συγγραφέα τῆς Ἱστορίας, ἀποτείνεται πρὸς ἀναγνώστην ὅλως διόλου ἀμαθῆ, διδάσκων τὰς στοιχειώδεις γνώσεις τῆς ἀστρονομίας. Νομίζει κανεὶς ὅτι αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν γλῶσσαν, αὐτὸ τὸ ὕφος πρέπει νὰ μεταχειρισθῇ, διὰ νὰ γίνῃ καταληπτὸς καὶ εὐχάριστος. Καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχον αἱ ὑπερβολαί, τὰς ὁποίας ὑπεδείξαμεν ἀνωτέρω, αἱ μάταιαι καὶ πεισματικαὶ ἐκείναι ἀντικαταστάσεις τῶν κοινοτέρων καὶ δημοτικῶν πλέον ἐπιστημονικῶν ὄρων δι' ἄλλων λέξεων, ὅλως διόλου ἐξαφνικῶν, θὰ ἐθεωροῦμεν τὴν γλῶσσαν ταύτην ὡς ὑπόδειγμα μεταφρά-

σεως τοιοῦτου εἶδους λαϊκῶν ἔργων, καὶ θὰ ἐτολμῶμεν μάλιστα νὰ τὴν συστήσωμεν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Σύλλογον πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων! Δυστυχῶς καὶ ὁ κ. Πάλλης ἠγωνίσθη νὰ λύσῃ τὸ ἴδιον πρόβλημα τοῦ ΑΝ μὲ τὸν κ. Ἐφταλιώτην. Ἀφ' οὗ αἱ λέξεις Περσφάνεια Θεοφάνεια καὶ Ἐπίσκοπος εἶνε πλέον δημοτικώταται, — δὲν πιστεύω νὰ τὸ ἀρνήται κανεὶς, — δὲν βλέπω τὸν λόγον διατί ἡ Ἐπιφάνεια θὰ γίνῃ Ἀπανωσιά· καὶ ἀφ' οὗ ὑπάρχει ἤδη εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ ὁ Οἰκοκύρης, ἡ Οἰκογένεια καὶ τὸ Ρέπεδο, διατί τάχα τὸ οἰκόπεδον θὰ γίνῃ σπιτότοπος; Παρομοίας ἀντιρρήσεις ἔχω σημειώσῃ πλῆθος εἰς τὰ περιθώρια τῶν δημοτικῶν τούτων σελίδων, ἀλλὰ δὲν ἔχω τόπον νὰ τὰς ἀντιγράψω ἐδῶ. Ὅσον διὰ τὴν ὀρθογραφίαν, θὰ παρατηρήσω, ὅτι ἀφ' οὗ ἡδη ὑπάρχουν ἰσχυροὶ λόγοι διὰ νὰ κηρυχθῇ κανεὶς ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως ἐν γένει τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας, νομίζω ὅτι αὕτη ἐπιβάλλεται ἀπαραιτήτως καὶ φυσικώτατα, προκειμένου περὶ Ἱστορίας καὶ ἱστορικῶν ὀνομάτων. Καμμία ἀνάγκη δὲν ἦτο νὰ χάσῃ ὁ Μέγας Κωνσταντίνος τὸ νῖ, μὲ τὸ ὁποῖον τὸν ἐγνωρίσαμεν ἀνέκαθεν, ἀφ' οὗ ἄλλως τε καὶ μὲ δέκα νῖ ἐὰν γραφθῇ, πάντα Κω-σταντῖνον θὰ τὸν εἰπῇ ὁ λαός!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΖΩΗ:

Ἡ Μάγισσα: μελοδραματικὸν δοκίμιον εἰς μίαν πράξιν. Ποίησις καὶ μουσικὴ Δ. Λαυράγκα.

Χωριστὰ ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀμφιβολίαν καὶ ἀνεπάρκειαν τῶν μουσικῶν μας πραγμάτων καὶ ἀπὸ τὴν καθ' ὑποβολὴν κωμικὴν σοβαρότητα, μὲ τὴν ὁποίαν περιβάλλονται μερικὰ ἐξ αὐτῶν, καὶ τοῦτο διὰ τὴν παντελῆ ἀκόμη ἑλλειψιν πρωτοβουλίας καὶ ἀμέσου ἀκριβοῦς ἀντιλήψεως καὶ ἐκτιμήσεως εἰς μουσικὰ ζητήματα, ἀνέβαλε κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς εἰς τὸν μουσικὸν ὀρίζοντά μας κάτι, τὸ ὁποῖον εἶνε ἱκανὸν νὰ διαστείλῃ ἀπὸ ἀνακούφισιν τοὺς πνεύμονας τοῦ εἰδικοῦ κριτικοῦ, ὁ ὁποῖος εὕρισκε ἐπὶ τέλους εὐκαιρίαν καὶ εὐδαφὸς διὰ νὰ ἐκφέρῃ καὶ νὰ διαχύσῃ ὅ,τι εἶχεν ἀποταμιευμένον καὶ ἐνταφιασμένον εἰς τὸ βάθος

τοῦ νοῦ του καὶ τῆς ψυχῆς του καὶ τὸ ὁποῖον ἐκρατοῦσε μέσα του κλεισμένον ὡς κρυφὸ μυστικόν, διότι ὅπου καὶ ἂν, ὡς ἄλλος Διογένης, ἐγύριζε, δὲν εὕρισκε τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸ ἔργον του, διὰ νὰ τοῦ τὸ ἀποσπάσῃ. Καὶ αὐτὸ τὸ κάτι, τὸ ὁποῖον ἀνέβαλε, δὲν εἶνε βέβαια οὔτε ἡ ἑκτακτος ὑποστήριξις καὶ καλλιέργεια, τὴν ὁποίαν θὰ λάβῃ ὡς γνωστὸν προσεχῶς ἡ ἱερὰ ἡμῶν βυζαντινὴ μουσικὴ, οὔτε ἡ ὑπὸ τῆς διὰ τὴν παράστασιν ἀρχαίων τραγωδιῶν ἐταιρείας βραβευθεῖσα μελοποίησις τῶν χορικῶν τῆς «Ἀντιγόνης», μὲ διφωνίας, τριφωνίας καὶ a solo, καὶ οὔτε αἱ πασίγνωστοι καὶ διάσημοι υποκρούσεις τῆς

«Νέας Σκηνής», ἀλλ' ἀκριβέστατα ἡ Μάγισσα τοῦ κυρίου Δ. Λαυράγκα, μελοδραματικὸν δοκίμιον εἰς μίαν πρᾶξιν, εἰς τὸ ὅποιον χρεωστεῖ ἡ ψυχὴ μου, μέσα εἰς τὴν ἀσφυκτικὴν μουσικὴν ἀτμοσφαῖραν, εἰς τὴν ὁποίαν πλέομεν, ἂν ὄχι ἄλλο, μίαν ζωογόνον *boccata d'aria*, ὡς λέγουν οἱ Ἰταλοί.

Ἴδού συνοπτικῶς αἱ ἰδέαι μου, ποῖαι εἶνε ἐπὶ τοῦ ἔργου :

Ἡ Μάγισσα, ὡς ὑπόθεσις, εἶνε τοιαύτης κατασκευῆς καὶ ὑποστάσεως, ὥστε τὸ ἄθροισμα τῶν διαφορῶν αὐτῆς σκηνῶν νὰ μὴν εἰμπορῇ νὰ συναποτελέσῃ πλήρη φυσιογνωμίαν ἐνὸς δραματικοῦ ἔργου. Ἡ φανερὰ προσπάθεια τοῦ ποιητοῦ αὐτῆς, νὰ βραχύνῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον τὴν ὑπόθεσιν τῆς, συνετέλεσεν ὥστε νὰ προκύψῃ εἰς τὸ ἔργον ἕνας ὁργανισμὸς ἐν μέρει ἀτελής. Ὁ πρὸς τὸν Λάμπρον ἔρωσ τῆς ἐγκαταλειφθείσης, διὰ τὴν Χρυσὴν, Μαρίσσης Δεϊλάς, ὁ ὁποῖος μετατρεπόμενος κατόπιν εἰς σφοδρὰν ζηλοτυπίαν ἐκρήγνυται θανατηφόρος ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς αὐτοῦ Χρυσῆς, εἶνε πρᾶγμα ὑπονοούμενον, μὴ παρουσιαζόμενον ἐπὶ σκηνῆς εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ θεατοῦ. Χάνει ἐπομένως, διὰ τὴν ἔλλειψιν προετοιμασίας, ἡ τραγικὴ αὐτῇ ἐκδήλωσις ἐν μέρει τὴν ἐπιβολὴν τῆς. Ἐπίσης ὁ ἔρωσ τῶν δύο ἑραστῶν Λάμπρου καὶ Χρυσῆς μὴ εὐρίσκει θέσιν εἰς μίαν σκηνὴν νὰ ἐκδηλωθῇ, ἡ ὁποία ἀμέσως συνέχεται μὲ μίαν ἄλλην, τὴν τελευταίαν — μὲ τὴν ὁποίαν ἐπέρχεται ἡ λύσις τοῦ δράματος — μὲ τὴν δηλητηρίασιν τῆς Χρυσῆς διὰ τοῦ στεφάνου, τὸν ὁποῖον κακοβούλως ἐδῶρσεν εἰς αὐτὴν ἡ Μάγισσα.

Ὁ χαρακτήρ τοῦ Λάμπρου καὶ τῆς Χρυσῆς μένει πρᾶγμα σχεδὸν ἄγνωστον διὰ τὸ κοινόν, τὸ ὅποιον μὴ ἔχον προηγουμένα ἐπαρκῆ ἐπ' αὐτῶν νὰ βασισθῇ, ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ μίαν οἰανδήποτε ὠρισμένην διάθεσιν δι' αὐτοὺς καὶ δὲν εἰμπορεῖ νὰ αἰσθανθῇ καὶ ἐκτιμῇ ὅπως πρέπει τὴν πρώτην καὶ τελευταίαν ἀπὸ σκηνῆς ἐρωτικῆς ἐκδήλωσιν τῶν, ἡ ὁποία ἀπολήγει ἀμέσως εἰς τὸ τραγικὸν ἐκεῖνο τέλος.

Ἀτοπα ψυχολογικὰ ἐν τούτοις δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτὴν καὶ εἰς τὰς προηγουμένας· ἀλλ' ὁ ποιητὴς εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ προσεπάθησε νὰ συγκεντρώσῃ τρία ἢ τέσσαρα σημεῖα, τὰ τελευταῖα, ἐνὸς δράματος, τοῦ ὁποῖου τὰ τρία τέταρτα ἀφίνονται εἰς τὸ κοινὸν νὰ ὑπονοηθῶν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον βλάπτει ὁμολογουμένως τὴν δραματικὴν ἐντύπωσιν.

Ἐν τούτοις ἔχει τὸ ἔργον ἕνα ποιητικὸν καὶ ἀγροτικὸν ἄρωμα, τὸ ὅποιον μόνον του εἶνε ἱκανὸν νὰ ἐμπνεύσῃ.

Ἡ μουσικὴ ἀρχίζει μὲ ἕνα προοίμιον ἀγροτικοῦ χαρακτήρος, τὸ ὅποιον κατὰ πολὺ συμβάλλει εἰς τὸ νὰ διαθέσῃ τὸ ἀκροατήριον πρὸ τοῦ περιβάλλοντος, καθαρῶς ἀγροτικοῦ, εἰς τὸ ὅποιον θὰ ἐκτυλιχθῇ ἡ ὑπόθεσις.

Ἀβρά, λεπτοτάτη ἡ μελωδία, ἐνθυμίζουσα ὀλίγον εἰς τὸν χαρακτήρα τὴν μελωδικὴν φλέβα τοῦ Massenet εἰς τὰ τοιοῦτου εἶδους ἔργα, ἀναβλύζει ἀπὸ τὴν ὀρχήστραν εἰς τὴν ἀρχὴν μὲ ἕνα γοητευτικὸν καὶ ἀπαλῶτατον *piano* τῶν βιολιῶν *a sordina* καὶ προχωροῦσα, ἐπαναλαμβάνεται ἐνισχυομένη εἰς ἔντασιν καὶ χρωματισμὸν ὑπὸ τῶν ἐμπνευστῶν ὀργάνων, ἐπαναλαμβάνεται ἀκόμη ἐντονώτερον, καὶ ὕστερα σιγὰ σιγὰ σβύνεται. Καὶ αἱ ἐπαναλήψεις αὗται δὲν κουράζουσι διόλου τὸν ἀκροατὴν, διότι παρέχουν εἰς αὐτὸν πάντοτε μίαν νέαν ἐντύπωσιν, — ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὴν ἐμπνευσιν τοῦ συνθέτου, ὅστις ἤρμοσε τὴν μελωδίαν εἰς ποικίλιαν τόνων, — καὶ εἰς τὴν τέχνην τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐνορχήστρώσεως.

Τὸ προοίμιον αὐτό, ὡς αὐτοτελὲς ἔργον, εἰμπορεῖ νὰ λάβῃ θέσιν εἰς οἰονδήποτε εὐρωπαϊκὸν πρόγραμμα συναυλιῶν. Ἡ πρώτη σκηνὴ ἡ ὁποία ἐκτυλίσσεται εἰς μίαν πλατείαν — πιθανόν, καθότι ἡ σκηνογραφία παρουσιάζει ἀόριστον ὄψιν — ἀρχίζει μὲ χορὸν χωρικῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων, οἱ ὁποῖοι ψάλλουν ἕνα ὕμνον εὐχῶν πρὸς τὴν Χρυσὴν διὰ τοὺς προσεχεῖς γάμους τῆς. Ἡ Χρυσὴ εὐρίσκειτα μεταξύ αὐτῶν καὶ εὐχαριστεῖ. Ἡ μουσικὴ ἐδῶ εἶνε *ben trattata*, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὀλίγον οἰασμοδικὴ ἡ χαρὰ τῆς διὰ τὴν ψυχολογικὴν ἐκείνην στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν χωρικοὶ καὶ χωρικαὶ περιβάλλουν μὲ μεγαλειότητα τοῦ συνήθους ἀφοσίωσιν τὴν μέλλουσαν νύμφην, τὴν φίλην τῶν Χρυσῶν, ἡ ὁποία, βέβαια, θὰ εἶνε μία ζηλεμένη κόρη τοῦ χωριοῦ καὶ τὴν ὁποίαν, τίς οἶδεν, εἰμπορεῖ νὰ τὴν χάσουν, ἀφ' οὗ εἰσέρχεται εἰς νέαν ζωὴν. Αἰσθάνομαι ἐδῶ ὅτι ἔπρεπε γύρω εἰς τὴν σκηνὴν νὰ πλανᾶται ἕνα ἥπιον κύμα μουσικῆς πλήρης γλυκύτητος καὶ στοργῆς, τὸ ὅποιον νὰ ἔφερε μάζυ του καὶ ἕνα βάθος ἀόριστου μεγαλολίας μέσα εἰς τὴν χαράν, ὡς μία μακρινὴ προαἰσθησις τῆς σκληρᾶς μοίρας, ἡ ὁποία θὰ πλήξῃ τὴν αὐτῇ Χρυσὴν. Καὶ πρὸ παντὸς αἰσθάνομαι ὅτι ἡ μελωδικὴ γραμμὴ ἔπρεπε νὰ ἦτο καθαρώτερον διὰ μίαν ὁμάδα χωρικῶν ποῦ ψάλλουν τὴν ἀγάπην.

Εἰσέρχεται ἡ Μάγισσα Δεϊλά. Χαρακτηριστικὸν τὸ ἄσμα τῆς καὶ ὠραία χρωματισμένον ἀπὸ τὴν ὀρχήστραν. Εἶνε ἀπὸ τὰ ἐπιτυχέστερα πρᾶγματα τοῦ ἔργου. Δὲν μοῦ φαίνεται ὅμως νὰ γεν-

νοῦν συναισθήματα ἀόριστου φρίκης τὰ ἀπαισιόδοξα ἀποφθέγματα τῆς. Δωρεὶ εἰς τὸ τέλος τὸν μοιραῖον στέφανον εἰς τὴν Χρυσὴν, χωρὶς ὅμως διὰ τῆς μουσικῆς νὰ καταφαίνεται ἐπαρκῶς κάτω ἀπὸ τὴν προσωπίδα τῆς ἀγάπης ἡ σφοδρὰ ζηλοτυπία.

Φεύγουν ὅλοι καὶ μένει μόνη ἡ Χρυσὴ ἀναμένουσα τὸν Λάμπρον. Ἡ ψυχὴ τῆς ἐν τῇ προσδοκίᾳ πλανᾶται μέσα εἰς ἕνα γοητευτικὸν ὄνειρον. Ἡ μελωδία ἐδῶ ἐξελίσσεται φυσικωτέρα καὶ αἰσθηματικὴ. Μὲ τὴν ἀφίξιν τοῦ Λάμπρου, ἡ δυωδία, ἡ ὁποία διαρκεῖ μέχρι τῆς λύσεως τοῦ δράματος, παρέχει εἰς τὸν κριτικὸν τὴν κλειδα τῶν αἰσθητικῶν, εἰς τὴν μουσικὴν, καὶ ψυχολογικῶν βλέψεων τοῦ συνθέτου. Οὗτος, ἀκολουθῶν μίαν σχολὴν παραδεγμένην πλέον παγκοσμίως, ὄχι ἐκ συνθήκης, ἀλλ' ἐκ πεποιθήσεως εἰς τὴν αἰσθητικὴν ἀλήθειάν τῆς, τῆς κατὰ βῆμα δηλ. παρακολουθήσεως τῆς ποιήσεως διὰ τῆς μουσικῆς, ἀπασχολεῖται τόσον ἀπὸ αὐτὴν ὥστε νὰ περιπίπτῃ, νομίζω, εἰς χαλάρωσιν ἐνότητος.

Κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς δυωδίας, ἡ ποιήσις παρέχει εἰς τὸν συνθέτην διαφορὰς ἰδέας, αἱ ὁποῖαι δὲν εἰμπορεῖ νὰ εἶνε ἄλλο παρὰ διαφοροὶ ἐκδηλώσεις μιᾶς ψυχικῆς καταστάσεως, τὰς ὁποίας διερμηνεύει ὁ συνθέτης διὰ διαφορῶν μελωδιῶν, διαφορῶν χαρακτήρος καὶ ἐνίοτε μὴ συγγενοῦς ρυθμοῦ, αἱ ὁποῖαι δὲν φαίνεται νὰ ἐκπηγάζουν ἀπὸ ἕνα κοινὸν καὶ γενικώτερον βάθος. Συμβαίνει δὲ τοῦτο, ὅτι ἐπασχολούμενος πολὺ ὁ συνθέτης εἰς τὰ μέρη, χάνει τὴν προοπτικὴν τοῦ συνόλου καὶ βλάπτει τὴν ἐνότητα.

Ὁ Βάγνερ, ὁ ἀσύμμετρος, ὁ σταματῶν τὴν μελωδίαν ἐνίοτε ἐκεῖ ὅπου νομίζει κανεὶς ὅτι θὰ συνεχισθῇ αὐτὴ, ὁ παρακολουθῶν κατὰ λέξιν τὴν ἐξέλιξιν τῆς ποιητικῆς φράσεως εἰς μίαν σκηνὴν, περιβάλλει μὲ μίαν κυρίαν γραμμὴν, γενικὴν, ὅλην τὴν σκηνὴν, ἀπὸ τῆς ὁποίας γραμμῆς ἐξαρτῶνται ὡς ἀπὸ μίαν ρίζαν ὅλαι αἱ ἄλλαι. Δὲν περιέχεται εἰς τὸ *Leitmotiv* ἡ ἀντίληψις αὐτή; Καὶ εἰς τὴν δευτέραν πρᾶξιν τῆς *Bohème* τοῦ Puccini, ὅπου τόσα στοιχεῖα ἐτερογενῆ δρῶσι καὶ τόσαι ἰδέαι καὶ συναισθήματα συμπλέκονται καὶ συγκρούονται, ὑπάρχει μία γενικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία περιπτύσσεται καὶ θέτει εἰς ἐνότητά ὅλας. Αὐτό, κυρίως, διακρίνω ἐλαττωματικὸν εἰς τὴν μουσικὴν τοῦ Λαυράγκα, τὸ ὅποιον συναντᾶται φυσικὰ καὶ εἰς τὸ δρᾶμά του, τὸ ὅποιον παρουσιάζει μίαν σειρὰν σκηνῶν, μελετημένων εἰς τὰ μέρη ἰσως, ἀλλ' ἐλαττωματικῶν εἰς τὴν ἐνότητα καὶ τὴν προοπτικὴν τοῦ συνόλου. Ἡ τελευταία δυωδία π.χ. πολὺ μακρά, ὡς

πρὸς τὴν ὀλικὴν ἔκτασιν τοῦ ἔργου. δίδει τὴν ἰδέαν ἀνθρώπου μικροῦ κατὰ τὸν ὄγκον τοῦ κορμοῦ καὶ τῆς κεφαλῆς, μὲ ὑπερόγκους δὲ πόδας. Ἐν τούτοις ἡ δυωδία ἐνίοτε ἔχει ζῶν καὶ θερμότητα, ἡ ὀρχήστρα θαυμασίως τὴν ὑποβοηθεῖ, καὶ παρ' ὅλην τὴν ἀνεπάρκειαν ἐνότητος, διατηρεῖ τὸ δραματικὸν ἐνδιαφέρον ἐπὶ πολὺ, μέχρι δηλ. ὀλίγων στιγμῶν πρὸ τῆς τραγικῆς σκηνῆς τοῦ θανάτου τῆς Χρυσῆς, ὅπου νομίζω ὅτι τοῦτο χαλαροῦται εἰς τὴν μουσικὴν.

Τοιαύτη, ἐν ὀλίγοις, ἡ Μάγισσα τοῦ κ. Λαυράγκα.

Τὸ ἔργον αὐτό, τὸ ὅποιον θεωρῶ ὡς μίαν ἐγγενεστάτην ἀπόπειραν ἐνὸς ἀληθοῦς καλλιτέχνου, τὸ θέτω πέραν τῆς ἐκτιμήσεως τῆς μεγαλειτέρας μερίδος τῆς μουσικῆς κριτικῆς τοῦ τύπου μας, ἡ ὁποία, δυστυχῶς, ὅπως εἶνε, δὲν εἰμπορεῖ ἀκόμη νὰ ἔχῃ κανὲν κύρος.

Δι' αὐτό, εἰς τὴν μικράν μου αὐτὴν κριτικὴν, προσεπάθησα νὰ ἐξετάσω τὴν Μάγισσαν μὲ ὅλην τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν σοβαρότητα, ποῦ ἕνα ἔργον τοιοῦτον ἀναγκαστικῶς ἀπαιτοῦσεν, ὅπως θὰ ἔκαμνε κάθε Εὐρωπαῖος κριτικὸς.

Περαιτῶνων, λέγω ὅτι εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ ὁ συνθέτης φαίνεται ὅτι οἰκειοποιήθη ὅ,τι λέγεται τελευταία ἐκδήλωσις εἰς τὸ παγκόσμιον νεώτερον μελοδράμα. Ἡ ἀντίληψις τοῦ *Leitmotiv* δὲν ὑπάρχει εἰς αὐτό, ἀλλ' ὁ συνθέτης καταφεύγει, πολὺ σπανίως, εἰς τοὺς *richiami di tema* — ἀνακλήσεις θέματος, — τοὺς ὁποίους μεταχειρίζεται καὶ ἡ τελευταία νεοῖταλικὴ σχολὴ τοῦ μελοδράματος.

Ἡ δὲ ἐνορχήστρωσις του, ἡ ὁποία ἔχει πολὺν ἀτομικότητα εἰς τὸν χρωματισμὸν, τὸ ἀπροσδόκητον τῶν ἀρμονιῶν εἰς τὴν ἐντύπωσιν, καὶ ἐν γένει τὸ ὅλον ἔργον του, καταδεικνύει μίαν τάσιν ἀπελευθερώσεως ἀπὸ κάθε σχολαστικότητας καὶ κατὰ συνθήκην παραδεδεγμένου, πρᾶγμα τὸ ὅποιον εἶνε σπάνιον νὰ ἀνθίσῃ εἰς τὸ ἐν γένει καλλιτεχνικὸν περιβάλλον μας, τὸ ὅποιον πνίγει ἀκόμη εἰς πολλὰ τὸ ἀσφυκτικὸν πνεῦμα τῆς σχολαστικότητος.

Ἰδίως ἡ ὀρχήστρα τοῦ Λαυράγκα εἶνε τόσον ἐλευθερά καὶ καλὴ, ὅσον εἶνε κάθε ἄλλου καλοῦ Εὐρωπαίου μουσουργοῦ. Μὲ τοιαῦτα λοιπὸν ἐφόδια, μὲ πρακτικὴν ζηλευτὴν, μὲ ὠριμότητα εἰς τὴν τεχνικὴν, εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ συνθέτης τῆς Μαρίσσης ὄχι πολὺ ἀργὰ θὰ μᾶς

Ἐς ἀφαιρεθῇ ὅμως, πρὸς Θεοῦ, ἀπὸ τὴν δυωδίαν αὐτὴν ἐκείνη ἡ ἀνευ λόγου *sospensione* ἐκκρεμότης εἰς ἕνα μέρος τῆς φράσεως, πρᾶγμα τὸ ὅποιον βέβαια δὲν θὰ εἶνε τοῦ συνθέτου.

πάλλεται θερμή, γεμάτη όνειρα, μέσα εις την σημερινήν ελληνικήν ψυχήν. Το όλον έργον, πρωτότυπον, έμπνευσμένον, εϊργάσθη ό καλλιτέχνης έν άναγλύφω.

Ο κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΑΡΑΣΔΗΣ, έκτιμών το τάλαντον του νεαρού Συμυρνάιου ζωγράφου Ευαγγέλου Ίωαννίδου, ήγόρασε το πέρυσιν έκτεθέν εις τους «Φιλοτέχνους» έργον του *Χειροτονία Καλογραίας* αντί 1600 φράγκων. Η εικών είχε κινήσει πολύ το ενδιαφέρον των Αθηνών κατά την έν λόγω Έκθεσιν διά το αίσθημα, το όποιον έπλημμυρυσεν εις το έργον του κ. Ίωαννίδου. Έπιφυλαττόμεθα να παρουσιάσωμεν αυτό εις τους αναγνώστας μας.

Ο κ. ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ έπεράτωσε κατ' αυτός δύο ανάγλυφα. Το έν παριστά κεφαλήν γυναικός, συλληφθείσαν εις στιγμήν που αποδίδει ένα όραϊον συναίσθημα της ζωής· το άλλο κεφαλήν άνδρός, ή όποια συγκεντρώνει επάνω εις το μέτωπον, στα μάτια όλόγυρα, κόσμον σκέψεως και όνειρων. Και τα δύο τα περιβάλλει άτμόσφαιρα ζωής και τα χαρακτηρίζει έλευθερία έκτελέσεως, ή όποια δέν σταματά εις άσημάντους διά την τέχνην λεπτομερείας, αλλά πλάττει αυτή πρωτότυπος και ισχυρά. Το πλαίσιον που περιβάλλει τα έν λόγω ανάγλυφα εϊνε άκανόνιστον. Ο κ. Θωμόπουλος αποφεύγει τα συνήθη σχήματα ώθούμενος εξ ένδομούχου καλλιτεχνικής άνάγκης. Δέν υποβάλλεται εις δουλικούς νόμους. Ακολουθεί ένα νόμον γενικόν, τον νόμον της ζωής, ή όποια χύνεται τριγύρω μας όραία, ρυθμική, ανυπότακτος. Έτσι την αισθάνεται, αληθινήν, και την αποδίδει με τέχνην. Τα έργα θα έκτεσθύν προσεχώς εις τον «Παρνασσόν».

ΤΟ ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩΙ έγερθέν μνημείον εις τον Βίσμαρκ, έργον του γλύπτου Ράινολντ Μπέγκας, δέν ίκανοποιεί την σημερινήν αισθητικήν. Ένέχει ζωήν και χαρακτήρα, άλλ' έχρειάζετο κάτι περισσότερον διά ν' αποδώσῃ το μεγαλείον, το όποιον περιμένει κανείς από τοιοῦτον έργον. Μερικαί άδυναμιαί αυτού δέν εϊνε δυνατόν να συγκαλυφθώσι με καμμίαν άλληγορικήν έννοιαν. Η έντύπωσις έν γένει εϊνε άσθενής.

Η ΠΡΟΑΓΓΕΛΘΕΙΣΑ διά την 26ην Όκτωβρίου προσεχούς έν Χαλκίδι Έκθέσεως Γυναικείας Βιοτεχνίας, άνεδλόγη διά την 21ην Απριλίου 1902.

Ο ΒΟΥΔΙΣΤΗΣ ΙΕΡΕΥΣ, Σούη-Σονόδα, έτοιμάζει έν Λονδίνω την έκδοσιν φυλλαδίου, διά του όποιου πρόκειται ν' αποδείξῃ ότι πολύ πρό του Χριστοφόρου Κολόμβου εϊγεν άνακαλυφθῇ ή Αμερική από τους Ιάπωνας. Κατ' αυτόν, οι Ιάπωνες απέβιδάσθησαν εις το Μεξικόν από του 499. Ο Σούη-Σονόδα εύρηκε τας αποδείξεις του, πιθανότητας μλλον, εις τα χρονικά ένός Χοϊ-Σίν, Ιάπωνος βουδιστού έπιστρέψαντος από μακρού ταξιδιού κατά το τέλος του

5ου αιώνος. Ο βουδιστής ιερεύς, μετά την άνάγνωσιν αυτών, μετέβη ό ίδιος εις την δυτικήν άκτήν του Μεξικού και έξηκρίβωσε, φαίνεται, τα γραφόμενα του Χοϊ-Σίν.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ.—Πρέπει να την αγαπάτε δι' έαυτήν. Θα ιδήτε ότι θα σας φανῇ πολλάκις χρήσιμος εις καιρούς χαλεπούς. Υπάρχουσι πολλοί ισχυριζόμενοι ότι το κλειδοκύμβαλον δέν εϊναι μουσική. Βεβαίως οῦτοι δέν εϊνε μουσικοί. Εάν ή μουσική υπάρχη μέσα μας, εάν τραγουδῇ μέσα μας, θα τραγουδῇ με ό,τι δήποτε, με τον αυλόν του ποιμένου, με την λύραν ένός χωρικού, με το αρχέγονον όργανον λαού άφρικανικού. Η ψυχή μας εϊνε ή παρέχουσα τον ήχον. Έκείνοι οι όποιοί παίζουν χωρίς αυτήν και μόνον με τα δάκτυλα, θόρυβον μόνον παράγουν.

E. ΛΑΒΕΔΑΝ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Έλληνικά.

Έξεδόθησαν: Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΒΙΚΤΩΡΙΑ (Σύλλογος προς διάδοσιν ώφελίμων βιβλίων). Το βιβλίον τουτο εξ 95 σελίδων και με 13 εϊκόνας, συνοψισθέν εκ των άρίστων βιογραφιών της Βασιλίσσης, αϊτινες έδημοσιεύθησαν μετά τον θάνατον αυτής, περιέχει όχι μόνον πλήρη εϊκόνα της ζωής της, αλλά και τα κυριώτερα πολιτικά συμβήντα, τα σχετιζόμενα προς την βασιλείαν της. Πωλείται λεπτά 40 εις τα Γραφεία του Συλλόγου (42 όδ. Ακαδημίας) και εις όλα τα βιβλιοπωλεία και υποπρακτορεία των έφημερίδων. (Τυπογρ. «Έστία» Μάϊσνερ και Καργαδούρη).

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ υπό Δημητρίου Ι. Καλογεροπούλου. Εικονογραφημένα Διηγήματα. Αθήναι 1901. Τυπογρ. Άνέστη Κωνσταντινίδου, σχ. 16ον, σελ. 65, δρ. 3).

ΤΟ ΛΑΧΕΙΟΝ υπό Σταμάτη Κ. Σταμάτη, κωμωδία εις μίαν πράξιν. (Πάτραι 1901. Τυπογρ. Α. Πάσχα, σχ. 32ον, σελ. 20, δρ. 0,50).

Ξένα περιοδικά.

LA REVUE DU BIEN, dans la Vie et dans l' Art, mensuelle, illustrée, 34, rue Gay-Lussac, Paris.

Nº d' Octobre 1901.—Mlle Palla, par Octave Mirbeau.—Le Cte du Suau de la Croix, par Marc Legrand.—Souza-Pinto, par Jean Lorédan.—Conte japonais, par Léon de Rosny.—Résignation (poésie) par Martin-Videau.—Les Œuvres: Les Orphelins de la Préfecture de Police.—Gens de bien: Paderewski.—Le Bien qu'on fait: La Désalcoolisation en Finlande.—Le Bien à faire, par Lily Butler.—Les théâtres populaires par le Dr P. Corneille et V. Duval.—L' Ame Enfantine (musique) par Charles Malherbe.

Illustrations de: Auguste Rodin, Souza-Pinto, Bénédictus, etc.

Le Nº: 50 cent.—Un an: Paris, 5 fr.—Province, 6 fr.—Etranger, 8 fr.

ΤΑ ΚΑΛΙΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Παιδιά εϊκόνων

Άδελφοί Ρόδιοι, όδός Βουλής 8.

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, όδός Σταδίου 67.

Κομωδίες Κυριών

Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου 4.

Γαλακτοπωλεία

Χρυσάκη, όδός Φιλελλήνων.

Γάλα, Βούτυρον, Γιαούρτι.

Τσαϊ Cooper Cooper et Co Ltd.

Μπισκότα Mackenzie Mackenzie.

Μπισκότα Huntley and Palmer.

Σοκολάτα Suchard—Σοκολάτα Sprüngli.

Άποικιακά

Δημήτριος Άγγλος, όδός Αγίου Μάρκου 14.

Modes

Maison Desseigné 4, Bd de l'Université.

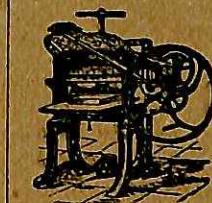
Hautes Nouveautés, Modes, Robes.

Έρμειον, Γαλλίδες ράπτριαι, ράπται, τα καλύτερα φορέματα, όλοι οι νεωτερισμοί.

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ & ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ Α. ΛΟΥΡΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Όλως εύρωπαϊκώς κατηρτισμένον, ένήμερον δι' όλας τας νεωτέρας Ιατρικάς απαιτήσεις, πλουσιώτατον εις φάρμακα Γαλλικής και Άγγλικής προελεύσεως. Πλήρες ούροχημείον και μικροβιολογικόν έργαστήριον.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΣΠΥΡ. ΑΜΠΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Αθήναι, όδός Κολοκοτρώνη, 7.

Έργασία καλλιτεχνική.—Υλικά α' τάξεως.—Τιμαί συγκαταβατικά.

ΜΑΡΜΑΡΟΓΛΥΦΕΙΟΝ Η ΕΡΓΑΝΗ ΑΘΗΝΑ

ΑΔΕΛΦΩΝ Ι. ΚΑΙ Α. ΚΟΤΖΑΜΑΝΗ

Μεγάλη συλλογή Θερμαστρών εκ λευκών και χρωματιστών μαρμάρων. Αποθήκη σχιστών μαρμάρων δι' έπιπλα, πλακοστρώσεις κ.λ.π. του άτμοκινήτου έργοστασίου των. Έκτελείται πάσα μαρμαρική έργασία.

Όδός Γ' Σεπτεμβρίου, άριθ. 28.

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Έγκριθείσα διά του από 29 Ιουλίου 1894 Β. Διατάγματος
Βραβευθείσα διά του Οικονομείου βραβείου
Υποστηριζόμενη υπό των δήμων Αθηνών και Πειραιώς.
Τυχούσα χρυσού βραβείου έν τη Γεωργική Έκθέσει Λαρίσης.

ΕΣΧΟΛΑΙ
Προπαιδευτική
Έμπορική
Βιομηχανική (μετά Έλαιουργικού
και Ζυμοτεχνικού τμήματος)
Γεωργική
Μεταλλευτική και Μεταλλουργική

Οικοτροφείον Γαλλικόν
Δελτίον Ακαδημίας

Αί έγγραφαι άρχονται από της 20 Αιγούστου.—Τα μαθήματα από της 15 Σεπτεμβρίου.
Προγράμματα αποστέλλονται δωρεάν παντί τῷ αϊτούντι.

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΚΑΝΙΓΓΟΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΛΩΝ & ΣΑ

ΟΙΝΟΙ, ΗΔΥΠΟΤΑ, ΚΟΝΙΑΚ, ΒΕΡΜΟΥΘ ΚΑΠ.

Άνώτατα βραβεία και διπλώματα τιμής εις τας διαφόρους Έκθέσεις, οι μόνοι δε εις την τελευταίαν Έκθεσιν του 1900 των Παρισίων λαβόντες δύο Μεγάλα Βραβεία (Grand prix).

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΣ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΣ

10—ΟΔΟΣ ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ—10

Τό άκρον άωτον έν τη Έλληνική και Ξένη ύποδηματοποιία.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΕΞΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ ὑπὸ Α. Α. Σακελλαρίου Τόμοι 3	σελ. 4400	δρ. 48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ε. Δ. Τσακαλώτου	» 780	» 10
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ε. Δ. Τσακαλώτου	» 872	» 12
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Δ. Ι. Ὀλυμπίου	» 360	» 9
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ν. Κοντοπούλου	» 1087	» 10
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ν. Κοντοπούλου	» 1100	» 10
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ι. Περβάνογλου	» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ι. Περβάνογλου	» 1000	» 11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Α. Ν. Γιάνναρη	» 1146	» 11
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Γ. Ρουσοπούλου	» 1080	» 12

Εὐρίσκονται ἐν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ
Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Λυκούργου 8.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΝ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ. Ἐκδοσις ἐπιταγῶν ἐπὶ τοῦ Ἐξωτε-
ρικοῦ.—Ἀγοραπωλησίαι συναλλαγματικῶν, ἐπιταγῶν,
χρυσῶν, ξένων τραπεζικῶν γραμματίων καὶ τίτλων.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ συναλλαγματικῶν, τίτλων καὶ τοκο-
μεριδίων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

ΔΑΝΕΙΑ. Προκαταβολαὶ ἐπὶ τίτλων. Λογαριασμοὶ
τρεχοῦμενοι.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ :

3 1/2	ἐτησίως,	ἀπόδοσις	εἰς	πρῶτην	ἀναζήτησιν.
4	»	»	»	μετὰ	ἓνα μῆνα.
4 1/2	»	»	»	»	τρὶς μῆνας.
5	»	»	»	»	ἕξ μῆνας.
5 1/2	»	»	»	»	ἓν ἔτος καὶ πλέον.

ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ

Πώλησις πάσης λαχειοφόρου ὁμολογίας εἰς μηνιαίας
δόσεις, μὲ τὴν τύχην ὑπὲρ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀπὸ τῆς
καταβολῆς τῆς πρώτης δόσεως.

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Ἀγοραπωλησίαι τίτλων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξω-
τερικῷ ἐπὶ ἀπλῇ μεσιτείᾳ.

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ. Ἱερομήθεια παντὸς
εἶδους ἐμπορευμάτων, μηχανῶν κλπ. ὑπὸ συμφέ-
ροντας ὁρους, μετρητοῖς καὶ ἐπὶ προθεσμία.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΟΙΚΩΝ.

ΑΠΟΘΗΚΑΙ. Ἐμπορεύματα ἐν παρακαταθήκῃ.
Δειγματολόγιον.

ΔΕΡΜΑΤΑ Βυρσοδεψείου Μοσχάτου.

ΜΕΘΟΔΙΚΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ ΑΝΕΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Τὸ γυμναστικὸν ὄργανον τοῦ περιωνύμου Ἀγγλοῦ
ἀθλητοῦ Sandow.

**Διὰ παῖδας, νέας, νέους, κυρίας, κυρίους
καὶ ἀθλητάς.**

Ὀλόκληρον Γυμναστήριον στὸ σπίτι σας.

Φωτοτυπικοὶ πίνακες δεικνύουσι τὴν ἀκριβῆ
τῶν ἀσκήσεων ἐκτέλεσιν.

Τὸ ἀπλούστερον, φυσικώτερον καὶ ἀποτελεσματι-
κώτερον μέσον διὰ νὰ ἔχετε πάντα ὑγίαν λαμ-
πρὰν καὶ σῶμα εὐμελές, κανονικόν, εὐσταλές
καὶ ῥωμαλαῖον.

Τὸ γνωστὸν, τῶν κυνηγετικῶν καὶ πολεμικῶν
εἰδῶν, κατὰστημα Ρότσιλδ πωλεῖ ἀντὶ δρ. 40 ἑκα-
στον καὶ ἀποστέλλει παντοῦ ταῦτα ἐλεύθερα
ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 44

* ΟΛΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ *

ΖΩΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΣ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣΗΣ

ΤΙΜΗΘΕΙΣ ΔΙ' ΟΚΤΩ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 60